

DE

DELAVSKA ENOTNOST

8. 5. 1976 - ŠT. 18 - L. XXXV. — CENA 3 DIN

GLAVNI UREDNIK:
VOJKO ČERNELČ

ODGOVORNI UREDNIK:
BOJAN SAMARIN

ŠESTA SEJA CENTRALNEGA KOMITEJA
ZVEZE KOMUNISTOV SLOVENIJE

Živ interes za vsebino zakona

Vsebina predloženega osnutka zakona je pomembna predvsem za delavce v združenem delu, zato imajo komunisti, ki delajo v sindikatih, najbolj odgovorne naloge

V sredo je bila v Ljubljani 6. seja centralnega komiteja zveze komunistov Slovenije. Posvečena je bila idejnopolitičnim osnovam zakona o združenem delu ter dejavnosti komunistov v javni razpravi. Na seji so posebej opozorili na to, da mora biti javna razprava o osnutku zakona o združenem delu sestavni del nadaljnje preobrazbe družbenoekonomskih odnosov oziroma celotnega političnega sistema ter hkrati priložnost, da se v njej temeljito pogovorimo tudi o tekočih in dolgoročnih nalogah na področju družbenoekonomskega xrazvoja, saj ta čas nismo ravno v zavidanja vrednem gospodarskem položaju.

Po uvodni besedi člana IK CK ZKS Igorja Uršiča se je razvila živahna razprava o organiziranju in vsebini javne razprave o osnutku zakona. Prvi je spregovoril predsednik RS ZSS Janez Barborič, ki j poudaril, da so člani ZK in vsi delavci, organizirani v sindikate, močno zainteresirani za vse-

bino celotnega osnutka zakona. Že sedaj pa je jasno, da se bo ta interes še posebej pokazal tudi med razpravo in pri iskanju najustrežnejših rešitev na nekaterih področjih, ki so temeljnega pomena v procesu uveljavljanja vodilne vloge delavskega razreda in razvoja naše družbe.

Cilji in izhodišča za javno razpravo, potek organizacijskih priprav in način njihovega izvajanja na vseh ravneh in za vse nosilce, je poudaril Janez Barborič, so jasno opredeljeni in v skladu z družbenopolitično vlogo vsakega posameznika. V občinah morajo biti vse naloge opravljene do 25. septembra, tako da bi konec oktobra lahko enotno povezali rezultate javne razprave na republiški ravni in se pravočasno pripravili na usklajevanje na ravni federacije.

Povzetek razlage Janeza Barboriča objavljamo na 3. strani, obširneje pa poročamo o vsebini 6. seje CK ZKS na 4. strani današnje številke.

100 let rojstva Ivana Cankarja

V soboto, 8. maja, bo v ljubljanski hali Tivoli osrednja proslava 100-letnice rojstva Ivana Cankarja. Proslavo bodo prenašali vsi jugoslovanski televizijski centri, tako postaja to hkrati prva jugoslovanska proslava, s katero bomo počastili nekega velikega moža, umetnika, misleca, socialista. Vse republiške in zvezna konferenca SZDL imajo svoje odbore za Cankarjevo proslavo in tako se praznovanje razširja na vso državo pa tudi med zamejske Slovence, naše delavce v tujini, na Dunaj, kjer je umetnik preživel desetletje svojega ustvarjalnega življenja. Vrhničani bodo spomin na svojega velikega rojaka proslavili še posebej na sam dan umetnikovega rojstva, 10. maja.

Na osrednji proslavi v Ljubljani bo o pomenu Cankarjeve

stoletnice govoril član predsedstva SFRJ in predsedstva CK ZKJ Edvard Kardelj, o Cankarjevem liku pa podpredsednik SAZU dr. Bratko Kreft. Sledila bo odrska uprizoritev Hlapca Jerneja v dramaturgiji Primoža Kozaka in režiji Jožeta Babiča, sceno, glasbo in kostume pa so ustvarili Peter Skalar, Darijan Božič in Anja Dolenc. V naslovni vlogi nastopa Polde Bibič, v drugih vlogah pa sodelujejo igralci vseh slovenskih dramskih gledališč.

V številnih delegacijah, ki bodo prisostvovali proslavi, bodo seveda delegacije iz vseh slovenskih občin, predstavniki kulturnih delavcev, kulturnih društev, SZDL, kulturnih skupnosti, šol, več kot 600 vseh delegatov in gostov. (Na sliki: Napoved proslav, foto A. Agnič)

Predsednik slovenskih sindikatov Janez Barborič je v četrtek govoril slušateljem 8. in 9. političnega tečaja v Dolenjskih Toplicah. Udeležence tečaja je seznanil z idejnimi ter družbenoekonomskimi izhodišči zakona o združenem delu ter posvetil precej pozornosti samoupravljanju v združenem delu ter samoupravni organiziranosti. Drugi del razgovora je bil posvečen vlogi sindikata v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu ter še posebej o tistih določilih, ki opredeljujejo naloge sindikata v procesu samouprav-

nega odločanja. „Sindikat ima v družbi z novo ustavo in tudi z novim zakonom o združenem delu mnogo več nalog, vendar pa tudi odgovornosti. Sposobni moramo biti ne le razumeti vlogo sindikata v procesu samoupravljanja, temveč mora biti sindikat kot organizacija delavskega razreda tudi pobudnik novih razmišljanj ter krepitev odločilne vloge delovnih ljudi pri odločanju o vseh vprašanjih življenja in dela v naši družbi,“ je med drugim dejal tečajnikom Janez Barborič.

STRAN 4

STRAN 11

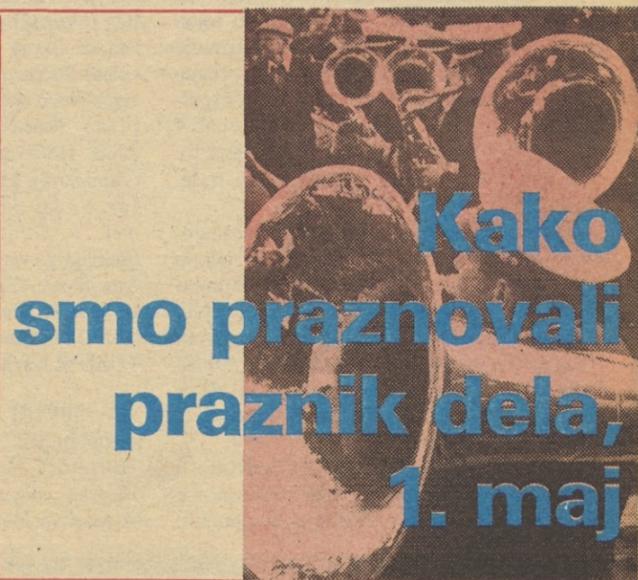
STRAN 16

KAKO V KOMBINATU KONUS OHRANJAJO LIKVIDNOST

Zanimiv
in koristen
zgled

»Trdna je
moja vera,
da napoči zarja
tistega dne...«

Ob 100-letnici rojstva Ivana Cankarja je naša sodelavka Breda Bernetič napisala sestavek, ki nas na svojevrsten način vodi skozi umetnikovo kritično in ustvarjalno misel, izpovedano v njegovih literarnih delih, misel umetnika, družbenega kritika in družbenega vizionarja, misel socialista.

KAJ SMO STORILI...

Zdaj pa zares

V vseh občinah so že ustanovili občinske politične aktivne za vsebinsko usmerjanje in vodenje javne razprave o osnutku zakona o združenem delu. Zvečine so že končani tudi seminarji za člane teh aktivov, ki so oziroma še bodo osebno zadolženi za pomoč pri pripravah in izvedbi javne razprave v TOZD, zlasti pa za pomoč pri analizi (do)sedanjih samoupravnih razmer in za uvodno obrazložitev zakona. V vseh občinah so tako rekoč že zaključeni tudi posveti predsednikov izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata, predsednikov konferenc OOS in predsednikov sindikalnih koordinacijskih odborov v SOZD. Tako so tudi neposredno odgovorni organizatorji razprave o „mali ustavi“ v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela že seznanjeni ne le z osnovno vsebino zakona, ampak tudi z načrtom javne razprave v občini in seveda z nalogami, ki jih morajo opraviti v svoji organizaciji.

Z vsebinskimi, organizacijskimi in drugimi pripravami na javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu smo torej po dogovorjenem „voznem redu“ prišli tako daleč, da začena konkretno delo v združenem delu samem. „Za začetek“ se v teh dneh na posvetih zbirajo vodje delegacij v TOZD, SIS in družbenopolitičnih skupnostih, da bi bili tudi delegati skladno s svojo družbeno funkcijo organizirano vključeni v celotno javno razpravo. Naslednji korak pomenijo sestanki političnih aktivov, ki jih v teh dneh prav tako že sklicujejo predsedniki osnovnih sindikalnih organizacij. Namen teh sestankov ni le v tem, da bi se udeleženci seznanili s pomenom in osnovno vsebino „male ustave“, ampak na njih tudi sprejemajo konkretne načrte javne razprave v TOZD oziroma v delovnih skupnostih. Kot je že bilo večkrat poudarjeno, ne bo pa odveč še enkrat ponoviti, ima razprava namen delavce seznaniti s pomenom in vsebino zakona in da bodo imeli možnost povedati svoje pripombe in predloge, gre pa tudi za to, da bodo delavci na podlagi pripravljene analize lahko ocenili samoupravne razmere v svoji temeljni, v delovni in v sestavljeni organizaciji združenega dela s stališča določb osnutka zakona in se na tej podlagi odločili za nadaljnje ukrepe za poglobljanje samoupravnih odnosov in za takojšnje odpravljanje ugotovljenih pomanjkljivosti.

Analize o samoupravnih razmerah s predlogi za spremembe morajo biti temeljite. To pomeni, da ne gre le za ugotovitve oziroma predloge, kako trenutno stanje tudi formalno uskladi z ustavnimi določili in rešitvami, kot jih ponuja osnutek zakona o združenem delu, pač pa velja povedati, ali so samoupravni sporazumi o združenju dela in sredstev dejanska podlaga združenja TOZD; kako so razmere pristojnosti in odgovornosti oziroma kako morajo biti v bodoče; kako so opredeljeni in razviti dohodkovni odnosi med TOZD in zakaj v teh odnosih še ni uveljavljeno skupno ugotavljanje rezultatov poslovanja in delitev skupno ustvarjenega dohodka itd.

Kaj vse morajo vsebovati analize, je seveda odvisno od konkretnih potreb in razmer. Okvirni napotek lahko vsaka OOS najde v načrtu delovanja sindikatov v javni razpravi o „mali ustavi“. Zato velja opozoriti le še to, da bodo pripravljene analize najprej ocenile družbenopolitične organizacije in se s tem pripravile na javno razpravo na zborih delavcev oziroma množičnih sindikalnih članskih sestankih. Le-ti naj bi se vrstili v tem in naslednjem mesecu, izjemoma morda še v prvih dneh julija. Pomembno je, da samoupravni organi na osnovi ugotovitev analiz in predlogov iz javne razprave takoj sprejmejo konkretne načrte za potrebne samoupravne postopke za uresničevanje pobud delavcev, izrečenih na javnih tribunah o „mali ustavi“.

M. G.

SINDIKAT DELAVCEV VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA SLOVENIJE

Čimprej pripraviti kadre

RO sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja je obravnaval povzetek javne razprave o preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje, ki je potekala v šolah in drugih vzgojnc izobraževalnih ustanovah

Čeprav razprave po vseh šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih ustanovah še niso končane, so občinski odbori sindikata že lahko izluščili nekaj pripomb k predlogu projekta o preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje in jih posredovali republiškega odbora pa so tudi sami opozorili na nekatera vprašanja iz javne razprave.

Dosedanja razprava je pokazala, da se delavci v vzgoji in izobraževanju v načelu strinjajo z zasnovano usmerjenega izobraževanja. Čutijo pa potrebo po takojšnjem usposabljanju kadrov za nov sistem izobraževanja. Prosvetni delavci naj bi se prek seminarjev dopolnilno izobraževali, da bi lahko uspeš-

no izvajali programe usmerjenega izobraževanja. „Reforme brez kadrov, ali bolje rečeno, tudi novih profilov učiteljev ne bo mogoče izvesti,“ je bilo poudarjeno na seji. Predvsem bi bilo potrebno pritegniti mlajše pedagoške kadre, ki bodo še dolga leta delali na področju vzgoje in izobraževanja.

Kot izvrševalci nalog preobrazbe izobraževanja se pedagoški delavci zavedajo potrebe po kvalitetnih učbenikih, kajti ob zdajšnjem pomanjkanju si novega načina izobraževanja ni moč zamisliti.

Spremembe, predvsem v zvezi s tehničnim poukom, bi bile potrebne že v osnovni šoli, ki naj bi pripravljala učence na usmerjeno izobraževanje. Predvsem pa bi bilo potrebno še bo-

lje organizirati poklicno usmerjanje že v osnovnih šolah. Tvorino mora pri preobrazbi izobraževanja sodelovati tudi višje in visoko šolstvo.

V pripravi učnih načrtov je najpomembnejše sodelovanje z združenim delom, od koder naj bi prihajali konkretni predlogi. Za sestavo učnih načrtov pa je vsekakor zelo potrebno nomenklatura poklicev, ki naj bi jo čimprej pripravila Gospodarska zbornica SRS v sodelovanju z Izobraževalno skupnostjo SRS in združenim delom.

Delavci vzgoje in izobraževanja se bodo še naprej aktivno vključevali v javno razpravo, ki poteka v drugih kolektivih združenega dela gospodarstva in družbenih dejavnosti.

STANKA RITONJA

LJUBLJANSKI SINDIKATI O PRESKRBI NAŠEGA GLAVNEGA MESTA

PO POTI DOGOVORA

Še letos naj bi sklenili družbeni dogovor o samoupravno organiziranem sistemu proizvodnje, predelave in preskrbe našega glavnega mesta z osnovnimi življenjskimi potrebščinami

Mestna sindikalna organizacija Ljubljane podpira prizadevanja za sklenitev družbenega dogovora o samoupravno organiziranem sistemu proizvodnje, predelave in preskrbe našega glavnega mesta z glavnimi življenjskimi proizvodi. Osnutek dogovora, ki je zdaj v javni razpravi v vseh občinah širšega ljubljanskega območja, naj bi letos sprejeli poleg skupščine mesta Ljubljane, mestnega sindikalnega sveta, skupščin ljubljanskih občin, občinskih svetov ZSS, mestne in občinskih konferenc svetov potrošnikov, Ljubljanske banke in medobčinskega odbora gospodarske zbornice Ljubljane tudi temeljne in druge organizacije združenega dela, ki se ukvarjajo s proizvodnjo, predelavo in prometom s kmetijskimi prehrabnimi proizvodi.

Ljubljana je kot največje slovensko potrošniško središče tak dogovor potrebovala kot „obliž na rano“ zlasti zato, ker so zadnja leta pogosta nihanja v proizvodnji in prometu s kmetijskimi prehrabnimi proizvodi ter neurejeni odnosi med proizvoznimi in trgovskimi delovnimi organizacijami onemogočala zadovoljivo preskrbo mesta z osnovnimi življenjskimi potrebščinami. Prav tako proizvodne in trgovske organizacije, ki oskrb jejo Ljubljano s temi proizvodi, zagotavljajo ta čas le posamezne artikle, in še te na osnovi lastnih ocen trenutnih potreb in gibanj na tržišču. Razvoj mesta in naraščajoča poraba pa narekujejo organiziran sistem preskrbe, ki bo teme-

ljal na urejenih odnosih med proizvodnjo, trgovino in potrošniki.

Ob teh dejstvih so delegati mestnega odbora sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in tobačni industriji Ljubljane na razširjeni seji minulo sredo z zadovoljstvom sprejeli pobudo za čimprejšnjo sklenitev takega dogovora. S samoupravno organiziranim sistemom preskrbe Ljubljane bi namreč po dolgih letih rešili ne samo trenutne, pač pa tudi dolgoročne potrebe po glavnih prehrabnih proizvodih, hkrati pa bi z dogovorom pripomogli tudi k hitrejšemu poslovnemu sodelovanju ne eni ter samoupravnemu povezovanju proizvodnje, trgovine in potrošnikov na drugi strani.

IZ OBČINSKIH ORGANIZACIJ

SLOVENSKA BISTRICA

Na zadnji seji predsedstva občinskega sveta ZSS so v razpravi o pripravah na javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu poudarili predvsem naloge, ki jih bodo v tej akciji imeli sindikati. Le-te nikakor niso majhne. Zato so sklenili, da bodo storili vse, da bi se v javno razpravo temeljito in odgovorno vključile vse osnovne organizacije in kar največ članov sindikata.

V. H.

RADLJE OB DRAVI

Takoj po seminarju za skupino družbenopolitičnih delavcev in drugih strokovnjakov, na katerem bodo podrobno obravnavali vsebino osnutka zakona o združenem delu in se tako usposobili za vodenje razprav, se bo že v naslednjih dneh v vseh TOZD v občini začela javna razprava o mali ustavi. Ko je predsedstvo občinskega sveta ZSS pred dnevi analiziralo potek dosedanjih priprav, je med drugim tudi ugotovilo, da v večini delovnih in drugih organizacij obstaja velik interes za ta zakon. Interes je še posebej pogojen z dejstvom, da je večina organizacij v občini konstituirana kot TOZD, ki pa jim vse prerado „manjka“ kateri od elementov resnične samouprav-

nosti. Kjerkoli pa je formalno vse v redu, je dejanska oblast zvečine le „na rahllo“ v rokah delovnih ljudi. Že prve razprave ob prebiranju zakonskega osnutka in spremljanju obvestil v sredstvih javnega obveščanja so tudi dokazale, da delovni ljudje vidijo v zakonu uresničitev svojih davnih želja.

K. W.

SREBRNI ZNAK SINDIKATOV SLOVENIJE — PRIZNANJE ZA USPEŠNO DELO

ODLIČJA ZASLUŽNIM

Naši dopisniki poročajo o podelitvi priznanj za uresničevanje delavskih interesov, požrtvovalnost in uspehe v uveljavljanju in razvoju sindikatov

Pred delavskim praznikom — 1. majem so vsi občinski sveti ZSS na slavnostnih sejah podelili srebrne znake sindikatov Slovenije posameznikom in organizacijam kot priznanje za njihovo dolgoletno predano in uspešno delovanje. Več o tem smo že poročali v prvomajski številki DE. Zato v nadaljevanju objavljamo le še nekaj poročil naših sodelavcev.

Iz občine RADLJE OB DRAVI poročajo, da so podelili 6 srebrnih znakov. Prejeli so jih: Jože Jerčič (Gorenje Muta), Branko Kovše (Marles—TOZD Podvelka), Vili Neubauer (Hidroelektrarna Ožbalt), Ivan Mazgan (Gradbeno podjetje Radlje), Mihael Hribnik (TOZD Žaga Vuhred) in Peter Prohart (član predsedstva občinskega sveta ZSS).

V občini NOVO MESTO so podelili 15 priznanj posameznikom, eno pa osnovni organizaciji sindikata. Odličja so prejeli:

Marjana Aš (Osnovna šola Vavta vas) Franc Beg (Skupščina občine) Slavka Beg (Zavarovalnica Sava) Jože Boh (TOZD Žaga — Novoles—Straža), Franc Bojanc (Železniška postaja Novo mesto), Vinko Dolenc (Elektra), Franc Gosenca (Uprava javne varnosti), Alojz Hočevar (upokojenec), Zdenka Jeras (gimnazija), Marjan Okroglič (Novoles, Straža), Vinko Smrekar (TOZD Avtobusni promet — Gorjanci—Straža), Marjan Šinigoj (Sekcija za vzdrževanje prog — Novo mesto), Ana Šipek (Železniška postaja — Novo mesto), Jože Tratar (upokojenec), Marija Ušaj (SDK) in osnovna organizacija sindikata TOZD Zdravila v tovarni zdravil „KRKA“.

V OBČINI METLIKA pa so v znak priznanja prejeli srebrni znak: Anton Ambrožič (Mercator), Nada Grčič — Lisak (Komet) in osnovna organizacija sindikata predilnica Novotek v Metliki.

IZ REPUBLIŠKIH ODBOROV

SINDIKAT DELAVCEV KMETIJSTVA, ŽIVILSKE IN TOBAČNE INDUSTRIJE:

V sodelovanju z Zadržno zvezo Slovenije in republiškim odborom Sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije pripravljajo posvetovanje o osnutku zakona o združenem delu ter o splošnem ljudskem odporu in družbeni samozastiti.

SINDIKAT DELAVCEV GRAFIČNE IN PAPIRNE INDUSTRIJE SLOVENIJE: Pripravljajo sejo, kjer bodo obravnavali osnutek zakona o združenem delu ter se dogovorili o vključevanju članov republiškega odbora v javno razpravo. Seznanili se bodo tudi s prvim osnutkom zakona o založništvu.

SINDIKAT DELAVCEV ENERGETIKE IN PREMAGOVNIŠTVA SLOVENIJE: Zbrali so se predstavniki skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, predstavniki REK Velenje ter RO tega sindikata in se dogovorili o enotni akciji za enoten sistem beneficirane delovne dobe delavcev v rudnikih, kot so elektriki, kovači itd. Za vse delavce v jami naj bi po sklepu in predvsem glede na zahteve RO veljalo, da imajo enako beneficirano delovno dobo.

V petek in soboto je bil seminar za delegate v republiškem odboru tega sindikata, za člane koordinacijskega odbora sindikata v elektrogospodarstvu ter predsednike občinskih organizacij sindikata delavcev energetike in premogovništva Slovenije. Na njem so se seznanili z osnutkom zakona o združenem delu, z dohodkovnimi odnosi in še posebej s SLO ter z družbeno samozastito.

SINDIKAT DELAVCEV KEMIČNE INDUSTRIJE SLOVENIJE: Sestali so se predstavniki slovenske farmacevtske industrije ter razpravljali o usklajevanju proizvodnih zmogljivosti, temeljih nadaljnjega razvoja te industrije, povezovanju in predvsem delitvi dela in proizvodnih programov.

SINDIKAT DELAVCEV TEKSTILNE IN USNJARSKÉ INDUSTRIJE SLOVENIJE: Vrtili so se posveti o delovanju samoupravnih sporazumov o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke v posameznih vejah tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije.

Udeleženci samoupravnega sporazuma usnjarsko-predelovalne industrije so se o izkušnjah in problemih pogovorili v tovarni Peko Tržič, za usnjarsko industrijo je bil posvet v Konusu — Slovenske Konjice, udeleženci samoupravnega sporazuma pletilstva pa so se sestali v tovarni nogavic Polzela.

Še o blagajni vzajemne pomoči

morali dosledno upoštevati.

V ta vzorčni pravilnik so vnesene rešitve, ki so bile temeljito obravnavane in izpopolnjene na sestanku s predsedniki blagajni vzajemne pomoči.

O problemu, ki je bil načrt v DE, so bila na prej navedenem sestanku predsednikov blagajni vzajemne pomoči različna mnenja in različne izkušnje. Večinoma so izkušnje take, ki so navedene v tem členu. Ni pa rečeno, da se člani morajo odločiti tako.

BO

Iz razprave Janeza Barboriča na 6. seji CK ZKS

Vsebina zakona je pomembna za vse delavce v združenem delu

Vse nared, da steče široka javna razprava o osnutku zakona o združenem delu — Nekatera vprašanja bi morali v javni razpravi še posebej pozorno osvetliti — O vsebinski opredelitvi sindikalne aktivnosti

Ker smo se v Sloveniji dogovorili, da je osnovni nosilec javne razprave o osnutku zakona o združenem delu sindikat, je predsednik republiškega sveta ZSS Janez Barborič v svoji razpravi na 6. seji CK ZKS najprej seznanil vse člane o načrtani usmeritvi in o oblikah javne razprave. Dejal je, da je bila akcija že na začetku enotno zasnovana, kar je še posebej pomembno, ker je ta naloga tako v vsebinskem kot v organizacijskem pogledu izredno zahtevna in odgovorna. Komunisti morajo v tej javni razpravi aktivno sodelovati v vseh njenih fazah pa tudi še potem, ko bo zakon sprejet, dokler ne bomo v neposredni praksi uresničili vse idejne usmeritve ustave in zakonov.

NARED ZA JAVNO RAZPRAVO

Za družbenopolitično akcijo pri organiziranju javne razprave o osnutku zakona o združenem delu je bil že v mesecu marcu izoblikovan poseben dogovor o delu in nalogah. Določeni so neposredni nosilci javne razprave in roki. „V tem dogovoru smo se zavezali,“ je dejal Janez Barborič, „da bomo tako na republiški kot na občinskih in drugih ravneh v vseh družbenopolitičnih in vseh drugih organizacijah in organih sprejeli s tem dogovorom usklajene lastne konkretne načrte delovanja z opredeljenimi nosilci nalog in z roki. Vsi ti načrti morajo biti usklajeni horizontalno in vertikalno, tako da bomo resnično aktivirali vsa samoupravna

okolja. Težišče javne razprave je torej med delavci v temeljnih organizacijah in med občani v krajevnih skupnostih. Hkrati moramo preprečiti, da ne bi prišlo do večkratnosti v akciji, saj bi ji to bolj škodovalo kot koristilo; zato smo se tudi dogovorili za enotno operativno vodenje vseh akcij.

Vsebina predloženega osnutka zakona je pomembna za vse delavce v združenem delu. Zaradi tega imamo predvsem komunisti, ki delamo v organizacijah sindikatov, odgovorno nalogo, da bomo z aktivnostjo osnovnih in vseh drugih organizacij sindikatov mobilizirali, politično aktivirali in organizacijsko opravili javno razpravo v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela,“ je dejal predsednik RS ZSS.

Skladno s tem dogovorom je že ustanovljen republiški politični aktiv, ki bo pomagal organizatorjem javne razprave v občini. Ustanovljene so štiri delovne skupine za posamezna vsebinska področja iz osnutka zakona, ki bodo sproti obravnavale vprašanja, pripombe in predloge iz razprave. Ustanovljen je tudi poseben sekretariat za organizacijo in vodenje javne razprave, da bi tako lahko sproti in enotno usklajevali aktivnost vseh nosilcev razprave. Odbor sindikatov Slovenije za samoupravljanje je kadrovsko okrepljen in bo operativno spremljal celoten potek javne razprave. Doslej so svoje načrte neposredne aktivnosti v javni razpravi že sprejeli republiška skupščina, gospodarska zbornica in večina drugih organizacij in institucij na republiški ravni. Na enak način se bodo organizirali tudi v občinah, te priprave pa bodo zaključene že v prihodnjih dneh. Za pomoč v javni razpravi je že usposobljenih približno 500 aktivistov na ravni republike, v občinah pa se usposablja še nadaljnjih 5000 aktivistov, pa tudi sredstva javnega obveščanja sproti posredujejo vse pomembnejše gradivo za začetek javne razprave.

DLJE OD UGOTAVLJANJA RAZMER

„Organizacijska zasnova za razpravo o osnutku zakona o združenem delu je torej na vseh ravneh političnega delovanja v glavnem že sprejeta,“ je povzel Janez Barborič, zatem pa je nadaljeval: „Res je, da bo kvaliteta razprave odvisna tudi od bolj ali manj uspešne organizacije, vendar to še zdaleč ni poročstvo, da bomo dosegli predvidene cilje. Ti cilji pa so bili opredeljeni že na tretji seji CK ZKJ in nas med drugim obvezujejo za organizirano proučevanje obstoječih samoupravnih odnosov in za to, da začnemo spreminjati družbenoekonomske odnose v skladu z osnovnimi idejnopolitičnimi rešitvami v osnutku zakona.

Samoupravno prakso družbenoekonomskih odnosov, vstevši sedanje normativne rešitve, pa je možno ocenjevati na več načinov. Menim pa, da smo dolžni zagotoviti tako oceno, ki bo segla dlje od ugotavljanja obstoječih razmer in samozadovoljnih ocen, da nimamo česa popravljati ali da je kvečjemu treba stvari tu in tam malo poprpati in formalno uskladiti. Tudi ne noremo pristati na dilemo o tem, kaj je pomembnejše — predavati o idejnopolitičnih osnovah zakona oziroma vse svoje sile usmeriti v analizo zakonskih rešitev v primerjavi z rešitvami v samoupravni praksi. Mislim, da bomo morali ravnati drugače! Ni si namreč možno zamišljati spreminjanja obstoječega stanja družbenoekonomskega položaja delavcev v temeljnih organizacijah brez razumevanja in aktivnega položaja zavestnih sil do razrednega bistva zakona o združenem delu, ki se izraža v ukinjanju slehema odtujevanja delavcev od rezultatov njihovega dela. Reči torej hočem, da ni možno ločevati analize obstoječih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in njihove nadaljnje graditve od osnovnih idejnopolitičnih zasnov osnutka zakona. Nasprotno, za učinkovito in angažirano razpravo je potrebno oboje — in prav za to smo še posebej odgovorni komunisti.“

V nadaljevanju je Janez Barborič poudaril, da so komunisti in vsi delavci, organizirani v sindikatih, zainteresirani za celotno vsebino osnutka zakona. Seveda pa bo ta interes še posebej velik pri iskanju najustrežnejših rešitev na nekaterih področjih, ki so temeljnega pomena za uveljavljanje vodilne vloge delavskega razreda v odnosih in pri razvoju naše družbe. Bolj z željo ponazoriti kot pa dokončno opredeliti seznam teh področij je Janez Barborič v svoji razpravi na 6. seji CK ZKS opozoril na nekatera od teh vprašanj. Gre za primerjavo rešitev v osnutku zakona s tistimi v samoupravni praksi, ki zadevajo uresničitev temeljnega proizvodnega odnosa, ki izhaja iz družbene lastnine in samoupravljanja, vstevši s sredstvi, s katerimi samoupravno organizirani delavci sami in s pomočjo državnih sredstev varujejo ta proizvodni odnos. Posebno kritično oceno terjajo pojavi še ne premagane kolektivno lastniškega pojmovanja značaja dohodka. S tega stališča bi kazalo še posebej oceniti dobre in slabe strani sedanje organizacije samoupravnega sporazumevanja o ugotavljanju in delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Zahtevne naloge nas čakajo na celotnem področju dohodka kot družbenoekonomskega odnosa in opredeljene ekonomske strukture v sistemu samoupravnega sporazumevanja o ugotavljanju in delitvi dohodka in osebnih dohodkov. In naprej: osnutek zakona terja kritično oceno vseh nekritično presajenih instrumentov za merjenje individualnih rezultatov dela. S tem je povezana tudi naloga oblikovanja dela osebnega dohodka na podlagi uspešnosti gospodarjenja z minulim delom.

Vse to so seveda samo neka tera od vprašanj, ki se že sedaj kažejo, da jih bo potrebno pozorno osvetljevati v javni razpravi. V nadaljevanju svoje razprave pa je Janez Barborič še posebej opozoril na potrebo, da v javni razpravi s polno pozornostjo ocenjujemo mesto in vlogo sindikata v združenem delu. Med drugim je dejal:

POGLOBLJENO O VLOGI SINDIKATA

„Če so v osnutku zakona navedene posamezne pravice in dolžnosti sindikata, potem po mojem mnenju ne gre za nekakšno zakonsko uokvirjanje aktivnosti sindikata, temveč za izhodiščne pristope, vsebinske opredelitve, stalne sindikalne aktivnosti. Lahko bi rekli, da je vsak napredek ali vsako nazadovanje

vanje v procesu združenega dela odraz kakovosti dela vseh subjektivnih sil in med njimi vsakakor sindikatov.“

Da bi bil konkretniji, je Janez Barborič opozoril na dva problema v procesu združevanja dela. To sta integracija in dohodek. Dejal je, da bodo morali sindikati veliko bolj neposredno poseči v bistvo integracijskih procesov in veliko bolj odločno povedati, zakaj integracijski procesi ne napredujejo tako, kot bi morali. Sindikat mora v tem primeru jasno povedati, da brez povezave ni napredka, ni socialne varnosti in socialne perspektive. Razdrobljenost slovenskega gospodarstva moramo oceniti kot najpomembnejši zaviralni moment v razvoju družbenih odnosov. Zlasti prek sindikatov in njihove organiziranosti moramo učinkovito odpravljati sleherni zaprtost.

„Zato dela sindikata v temeljnih organizacijah ne bomo in ne bomo mogli ocenjevati samo s stališča prizadevanj za izboljšanje družbene prehrane, različnih oblik solidarnosti itd., česar v ekakor tudi v bodoče ne smemo omalovaževati, temveč bo nujno, da se sindikat strateško usmeri k uveljavljanju pomena in vsebine združevanja dela,“ je opozoril Janez Barborič. „Se vedno pa se v praksi pojavljajo vsiljene dileme, češ, stvar sindikatov je standard, stvar strokovnih struktur pa gospodarjenje. V resnici pa gre za vsebinski razvoj našega samoupravnega sistema v njegovi najbolj občutljivejši točki.

Pri tem pa bi veljalo dodati še to, da se bo moral sindikat z vsjo odločnostjo spopasti z mezdno miselnostjo, s pojavi odtujevanja dohodka itd. V tem primeru pa sindikat nastopa v vlogi zaščitnika intereso delavcev. Vse to zahteva določeno usmeritev tudi s stališča aktivnosti in organiziranosti sindikatov. Zveza sindikatov, strokovni sindikati in vsaka sindikalna organizacija se morajo v svoji vsakodnevni organiziranosti prilagajati konkretnim potrebam, se osvobajati okostelnih in včasih morda čehovskih pristopov,“ je sklenil svojo razpravo Janez Barborič.

ČZP DELAVSKA ENOTNOST SPOROČA, DA JE PRAVKAR IZŠLA KNJIGA:

prof. dr. DRAGUTIN BOŠKOVIČ, dipl. ing.

JOŽE JAN

LOJZE KERSNIČ, dipl. oec.

RASTO MAČUS, dipl. iur.

BOJAN PRETNAR, dipl. ing.

prof. dr. STOJAN PRETNAR

mgr. KREŠO PUHARIČ

INVENTIVNA DEJAVNOST

V ZDRUŽENEM DELU (Osnove za organiziranje)

270 strani, format 20 × 12 cm, trda vezava v imitlinu, plastificiran ovitek

Cena 150.— dinarjev, naročila sprejema ČZP Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4/II

Ne priznavam subjektivnih težav

iz albuma sindikalnih delavcev

Le redko kdo med ljubljanskimi sindikalnimi delavci ne pozna Rezi Svete. Leta 1946 je prišla kot dekle na študij v Ljubljano in se tudi takoj lotila delovnih nalog v zvezi komunistov, v sindikatih in v svoji krajevni skupnosti. Rezi Svetek je danes sekretar občinskega sveta zveze sindikatov Ljubljana Moste-Polje in član častnega razsodišča pri CK ZKS.

„Skoraj petindvajset let že delam v sindikatih. Nekateri pravijo, da sem preveč dosledna, preveč natančna in celo nestrpna. Rekla bi raje, da želim red. Že tako se pri naši politični dejavnosti srečujemo s preskakovanjem z vprašanji na vprašanje. Resnično me moti takšen način dela, kajti morda tudi zaradi tega marsikateremu vprašanju ne pridemo do dna. Docela sem prepričana, da pogosto vplah ne moremo natančno ugotoviti vzrokov in posledic nekega pojava. Lahko je prav način dela razlog za to...“

Rezi Svetek je zelo kritičen sogovornik. Zadovoljna je, če ji uspe, in

morda nestrpna, nezadovoljna in preveč ostra takrat, ko dogovorjenih sklepov ne uresničujejo. Ne pretirava... Tudi ne podcenjuje... Vesela je, ko se v medobčinskem svetu dogovorijo o usklajenih akcijah, in še bolj takrat, ko takšne akcije prinesejo tudi dobre rezultate.

„Ponekod še vedno srečujemo mnenje, da sindikata ne smejo zanimati poslovni in drugi problemi gospodarske narave, s katerimi se ubada delovna organizacija. Tak odnos pravzaprav kaže na resnico, da nova ustavna določila in kongresni dokumenti niso povsod postali sila, ki bi zavezovala vse ljudi. Lahko bi rekla, da najbolj zamerim tistim strokovnim delavcem, ki želijo upravljati v imenu delavcev, ne pa se tvorno vključiti v samoupravni proces. Lahko bi tudi rekli, da v dosednjem izobraževalnem procesu samoupravljanje ni bilo dovolj pomembna sestavina. In prav zato se srečujemo s tehokrati, birokrati... skratka z ljudmi, ki so globoko prepri-

čani, da največ vedo, da so najpomembnejši in da je odločanje njihova naloga.

Sicer pa mrmo reči, da je Rezi Svetek zelo zaposlena ženska. Če ni na sedežu občinskega sveta, je nekje na občini, na občinskem komiteju ali na seji častnega razsodišča... In vendarle ne izgubi stika z delavci v neposredni proizvodnji.

„Zelo rada grem v delovne organizacije. Pa ne zato, da bi komurkoli solila pamet, temveč zato, da se v neposrednem stiku seznanim z vprašanji, ki so za delavce v občini Moste-Polje najbolj žgoči. Vsi ti rezultati, ki jih naša občinska organizacija sindikata in posamezne osnovne organizacije dosegajo, so pravzaprav rezultat uveljavljanja osnovne vloge sindikata v naši družbi, ki mu zakon o združenem delu nalaga še posebne dolžnosti. Tudi razumeti znam, vendar le v praksi, ko se srečujejo posamezniki ali posamezne organizacije z objektivnimi težavami pri svojem delu. Ne priznavam

pa subjektivnih težav, kajti priznati to pomeni za vsakega komunisto in sindikalnega delavca poraz. Morda trenutno... lahko pa je to za sindikat kot organizacijo delavskega razreda tudi več kot trenutni poraz.“

Tako je razmišljala Rezi Svetek. Lahko bi dodali, da je Rezi resnično stroga ženska, vendar tudi polna potrpežljivosti, odgovorna do nalog, ki jih sprejema, in predvsem odkrita do vsakogar.

„Preveč sem se razgovorila. To ni moja navada. Vsaj ne v pogovoru z novinarji, kajti pravim: le delo je rezultat naše politične dejavnosti. Ta pa ni odvisna samo od mene, temveč od vseh sindikalnih delavcev tja do poverjenika v osnovni organizaciji. Dokaz? Sestankov osnovnih organizacij sindikata se po navadi udeležuje več kot 90% članov. Samo to ni rezultat letošnjih prizadevanj niti ne lanskih, temveč dejavnosti po kongresu. In v tem je uspeh kongresa in sindikalne akcije.“

M. HORVAT

6. SEJA CK ZK SLOVENIJE

Delavec prevzema štafeto zgodovine

CK ZK Slovenije je na šesti seji, ki je bila v sredo, obravnaval idejnopolitične aspekte osnutka zakona o združenem delu in določil ter sprejel neposredne naloge komunistov v javni razpravi o tem zakonu. V uvodnem referatu je član izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS Igor Uršič govoril predvsem o delavcu, ki je dobil — zahvaljujoč kontinuiteti našega samoupravnega družbenega razvoja, posebno pa od kongresnih priprav — povsem novo, vendar pa obenem nujno zgodovinsko vlogo, da bo zgodovinsko štafeto odnesel sam skozi prihodnost, kar pomeni, da odvzema štafeto tistim, ki so jo doslej iz objektivnih vzrokov nosili v njegovem imenu.

To je revolucionarna sprememba. Zato moramo delavcu omogočiti, da bo povsem sprejel zakon o združenem delu, da bo pri tem postal do kraja samostojen in neodvisen, kar pomeni, da mu moramo omogočiti, da bo v vsem, v znanju in delu, povsem neodvisen od vseh tistih struktur, ki so doslej upravljale v njegovem imenu, ki se — to je treba povedati — tej funkciji niti sedaj ne odpovedujejo zlahka. To pomeni, da delavec postaja dejavnik lastne osvoboditve, s čimer pa pravzaprav potrjujemo staro marksistično spoznanje, da delavski razred s tem, ko osvobaja sebe, osvobaja tudi družbo. Tako postaja delavec, kakor je poudaril Igor Uršič, ustvarjalna osebnost, oziroma resničen subjekt družbenega razvoja in odločanja.

To pa praktično pomeni, da vpliva delavec na celotno področje združenega dela in njegove sestavine. To hkrati tudi pomeni, da v prihodnje ne bo več različnih špekulacij, maličenja ali nejasnosti, če gre za to, čigav je dohodek, ustvarjen v temeljni organizaciji, pa tudi za to, kdo bo odločal, kako naj bi ta dohodek vlagali v razširjeno reprodukcijo, ali pa, kakšna so medsebojna povezovanja, kako naj uresničimo obveznosti iz solidarnosti itd. Delavec postaja tako odločilen dejavnik v načrtovanju nadaljnjega razvoja in pri določanju družbenoekonomske politike. Postaja torej alfa in omega dohodkovnih odnosov, prav s tem pa dobiva dohodek tudi svojo pravo razredno vsebino.

S tem postajajo bolj realne tudi možnosti, da se slovensko gospodarstvo globlje in bolj vsebinsko poveže ter združi in se tako loti problemov, ki pritiskajo z vseh strani, predvsem pa na področju trgovinske in plačilne bilance ter strukturnih neskladij. Prav zato bo možno bolj uspešno reševati aktualna vprašanja posameznih delovnih organizacij in vsega gospodarstva, vendar le tedaj, če jih bomo reševali skozi prepletanost dohodkovnih razmerij in vlogo delavcev v zvezi s tem. To pa pomeni, da v celotnem proizvodnem procesu — od surovin, predelave in trgovine pa do problemov razširjene reprodukcije, investicij, zalog in njihove strukture ter ne nazadnje do odnosov in problemov v družbenih dejavnostih. Zdaj je na tem področju še veliko problemov in nerazumevanja, predvsem pa pri povezovanju proizvodnje in trgovine. Prav tako se tudi še ni povsem uveljavilo mnenje, da je dohodek, ustvarjen v temeljni organizaciji združenega dela, vselej družbeni dohodek. Prav glede tega so problemi največji. Nekateri si dohodek še vedno prillaščajajo, kot da je njihov, in jih prav nič ne zanima, če drugi, s katerimi jih je povezala usoda, trpe pomanjkanje. Drugi pa si iščejo zaščitnika, čeprav se najbolj pritožujejo prav pri tistih, ki to funkcijo v naši samoupravni skupnosti tudi opravljajo.

Ko je Igor Uršič v razpravi o osnutku zakona o združenem delu govoril o nalogah komunistov, je poudaril predvsem, da morajo poskrbeti, da bodo vsi delavci postali neposredni nosilci razprave. Za zvezo komunistov ta čas ni več dvoma, kaj je treba storiti, temveč kako delati. Odgovor je en sam: delati moramo konkretno. Zato komunisti in njihove osnovne organizacije ne smejo ostati v tej razpravi sami ali pa prepuščeni le formalističnim dolžnostim. Nasprotno, moramo jim pomagati, da se bodo idejno in politično oborožili ter da bodo postali v svojih okoljih spodbujevalci celotne aktivnosti.

Na seji so sprejeli tudi sklepe, ki terjajo od vseh komunistov, da se vključijo v javno razpravo. Ta bo hkrati merilo, koliko je kdo v ZK aktiven.

KAKO V KOMBINATU KONUS OHRANJAJO LIKVIDNOST

Zanimiv in koristen zgled

Delavski svet je imenoval posebno komisijo za sprotno spremljanje finančnih tokov, dohodkov in izdatkov — Kakor hitro TOZD prekorači z načrtom predvideno porabo, mora le-to uskladiti z dotokom sredstev

Še pred kakimi štirimi leti je imel industrijski kombinat Konus blokirani žiro račun tudi do višine 50 milijonov din. S prihodom sedanjega glavnega direktorja je delovni kolektiv sprejel sanacijski program, ki ga je tudi uspešno uresničil. Rezultat je bil dvojen: ne le da je bil deblokiran žiro račun delovne organizacije in je „Konus“ spet postal finančno likviden, temveč so bili postavljeni tudi solidni temelji za nujno strukturno spreminjanje in preusmerjanje proizvodnje.

Kar zadeva zaostrovanje plačilne discipline, ki je dosegla svoj vrh z uveljavitvijo zakona o zavarovanju plačil, komercialni direktor kombinata Rado Bremec navaja, da so se v Konusu že od 4. seje predsedstva ZKJ, ki je bil ob koncu leta 1974 in so bila na njej sprejeta jasna stališča glede sistemskih rešitev, ki bodo omejile inflacijo oziroma njena poglavitna povzročitelja nelikvidnost in nepokrito porabo, pripravljali na nove stroge ukrepe, ki delovni kolektiv kombinata potemtakem nikakor niso iznenadili. Toliko manj, ker so bili že lani najavljeni, delno pa tudi že sprejeti ukrepi, ki so bili nekakšni predhodniki novega sistema plačevanja. Tako so, denimo, lani upniki morali odpisati terjatve do proizvodnih organizacij, ki so bile starejše kot 45 dni, nato je sledil odpis nepotrjenih terjatev na dan 31. decembra kot tudi odpis zalog surovin in gotovih izdelkov, ki so starejše kot eno leto.

Rado Bremec omenja tudi multilateralno kompenzacijo (preprosteje: večstransko pobojanje) kot ukrep, ki je bil objavljen z letošnjim 1. januarjem in naj bi pripomogel k medsebojni poravnavi obveznosti. „Konus“ je prijavil obveznosti v višini 28 milijonov, prejel pa je komaj okrog 3,5 milijona din, kar je brez dvoma slab rezultat.

„V marcu smo opravili del priprav za prehod na nov sistem plačevanja oziroma zavarovanja plačil. Tako smo v Konusu za vse sodelavce v okviru komercialno-finančnega sektorja organizirali seminar, na katerem so se udeleženci podrobneje seznanili z novim predpisom, s prehodom na nov sistem plačevanja in — teoretično ter praktično — s plačilnimi instrumenti. Udeleženci tega seminarja so se tudi poučili, katere so bistvene s tembe v sistemu plačevanja in kaj naj bi v prihodnje vsak delavec na svojem delovnem mestu opravil, da prehod za kombinat ne bo preveč boleč.“

Na vprašanje, ali sta se ta instruktura in angaziranje delavcev za prehod na novi sistem plačevanja omejila samo na pristojne delavce oziroma ali je ta prehod minil brez ustreznega sodelovanja in dejavnosti samo-

upravnih organov in družbenih organizacij v kombinatu, je Rado Bremec pojasnil, da se te pomembne akcije dejavno udeležujejo tudi samoupravni organi. Tako je delavski svet kombinata na eni svojih sej imenoval posebno komisijo z nalogo, da v skladu z zakonom o zavarovanju plačil organizira in usklajuje delo med posameznimi službami v kombinatu in — če bo to potrebno — koordinira tudi delo v okviru dolžniško-upniškega razmerja.

Ta komisija je na svojem prvem sestanku tudi sklenila, da bo informirala vse družbenopolitične organizacije in samoupravne organe v podjetju o zakonu in o spremembah, ki jih ta prinaša kolektivu. Tako se bodo s tem seznanjale tudi vsa omejena okolja in ravni v podjetju, medtem ko bo komisija za spremljanje dolžniško-upniških razmerij zasedala redno vsak teden. V marcu je ta komisija pretresala vse probleme in vsa tista delovna mesta, kjer nastajajo dolžniško-upniška razmerja, jih podrobno proučila in po potrebi sprotno sprejemala organizacijske ukrepe.

Komisija je bila imenovana v začetku marca in se je odtlej sestala šestkrat.

Na sestankih te komisije, ki ji predseduje komercialni direktor Rado Bremec, sodelujejo pa jo tako sodelavci iz komercialnega in finančnega sektorja kot tudi predstavniki samoupravnih organov in družbenih organizacij v podjetju, so do podrobnosti preudarili, kako organizirati evidenco, da bodo lahko nadzorovali vse finančne tokove ter da ne bi z vrednostnimi papirji, ki se že izdajajo zaradi nastajanja dolžniško-upniških razmerij, zabredli v težave. V ta namen je komisija sklenila izdelati načrt finančnih tokov. Za mesec april je bil tak načrt že sestavljen. Obsega vse prilive oziroma prejeme ter seveda tudi izdatke za dobo enega meseca.

„Pri tem smo se v komisiji dogovorili, da bomo sprejeli več notranjih predpisov, ki bodo med drugim določevali, da ne smejo niti TOZD niti strokovne službe povzročati izdatkov oziroma dolžniško-upniških razmerij, dokler od finančne službe oziroma interne banke ne bobe zagotovila, da obstaja finančno pokritje.“

Za manjša izplačila, za dnevne in druge potrebe v TOZD dobe vodje v skladu z načrtom finančnih tokov ustrezne kvote, s katerimi samostojno razpolagajo.

Ker z načrtom seveda nismo mogli do podrobnosti predvideti, ali bomo potrebna sredstva zbrali, potrebe po porabi pa kajpak obstajajo, smo uvedli tedenski nadzor nad prilivi in tako tudi urejamo izplačila. Na tedenski kontroli prilivov in od-

livov temeljijo opozorila vsem, ki uporabljajo sredstva. Če namreč ob spremljanju finančnih tokov oziroma ob realizaciji ugotovimo, da prilivi ne dosežajo načrta, opozorimo vse porabnike, naj zmanjšajo izdatke oziroma naj ne izkoriščajo sredstev v mejah načrtovane kvote.

Če bi prišlo do skrajnosti, da bi, denimo, priliv skrajno padel, bi morali najeti bodisi kredit pri banki za dodatna obratna sredstva, bodisi urediti plačila s prenosom menic.

Dosedanje izkušnje in vzorno delo ne le komisije, marveč celotne komercialne pa je pripomoglo, da še nismo prišli v težave. Vsak komercialni referent za svoje področje skrbi za izterjavo, vsak referent v nabavi pa posveča skrb porabi sredstev, vodi tako rekoč svojo evidenco. Da ne bo težav v prihodnje, bi morali s takim delom vsekakor nadaljevati.“

Naš sogovornik je nato poudaril prednosti novega sistema plačevanja: „S tem sistemom odpade zahtevna in zamudna obveznost stare klasične izterjave, ki je bila najpogosteje neplodna in neučinkovita. Lahko predvidevamo, da bo zakon o zagotovitvi plačil s svojimi instrumenti uredil točnost plačevanja tem prej, ker so kazni v primeru kršitve izredno ostre in kršitelji, to je morebitni dolžniki, zdaj odgovarjajo po meri ničem in ne po gospodarskem pravu kot prej.“

V Konusu so tudi izdelali predpise standardov za opravila v zvezi z nabavo reprodukcijskih materialov. Ti standardi predpisujejo, katero delo in v katerem roku morajo posamezni delavci opraviti do nastanka in po nastanku dolžniško-upniškega razmerja, kako naj sklepajo pogodbe, naročila, koga obvestiti o tem in komu predati zadevne dokumente, kdo je konkretno odgovoren za posamezna opravila v zvezi s tem.

„Z novim načinom plačevanja se, kajpada pod pogojem, da bomo prešli vse faze, ki jih glede menice in drugih instrumentov predvideva zakon, dejansko ustvarja denarni trg, ki ga vsako tržno gospodarstvo nujno potrebuje“, sodi Rado Bremec.

Ob koncu velja še poudariti, da so bili o obveznostih v zvezi z novim načinom plačevanja pravočasno obveščeni vsi poslovni organi ter vsi predsedniki samoupravnih teles in družbenopolitičnih organizacij v Konusu.

Tako so torej poskrbeli za spremljanje finančnih tokov oziroma likvidnosti v industrijskem kombinatu „Konus“ v Slovenskih Konjicah. Gre za zanimiv in verjetno tudi koristen zgled, kako preprečevati porabo sredstev, ki nima pokritja.

NANDE ŽUŽEK

KOLEDAR NALOG

PONEDELJEK, 10. MAJA

— Odbor RS ZSS za pripravo proslave 40-letnice stavk tekstilnih in gradbenih delavcev v Sloveniji bo ocenil dosedanje priprave na proslavo.
— Na seji republiškega odbora sindikata delavcev zdravstva in socialnega varstva bodo med drugim razpravljali o preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje.

TOREK, 11. MAJA

— Na seji skupne komisije IK predsedstva CK ZKS in predsedstva RS ZSS za usmerjanje in usklajevanje družbene akcije za gradnjo stanovanj, namenjenih delavcem, bodo med drugim ocenili osnutek družbenega dogovora o ukrepih za racionalizacijo stanovanjske graditve v SR Sloveniji in predlog načel enotnih meril za dodeljevanje družbenih stanovanj.

— RO sindikata delavcev kemične industrije bo ocenil delegatska razmerja v delovanju republiškega odbora, sprejel delovni načrt odbora za sodelovanje v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu in ocenil sprejemanje srednjeročnih planov.

— RO sindikata delavcev tekstilne in usnjarske industrije bo sprejel akcijski načrt odbora a za sodelovanje v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu in oceni združevanje v usnjarski industriji.

SREDA, 12. MAJA

— O delovnih načrtih za sodelovanje v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu bodo razpravljali na sejah republiških odborov sindikata delavcev grafične in papirne industrije, sindikata delavcev kulture in sindikata delavcev kovinske industrije ter sindikata delavcev stanovanjskih in komunalnih dejavnosti.

ČETRTEK, 13. MAJA

— O delovnih načrtih za sodelovanje v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu bodo razpravljali republiški odbori sindikata delavcev gostinstva in turizma, sindikata delavcev trgovine in sindikata obrtnih delavcev.

— RO sindikata delavcev tekstilne in usnjarske industrije bo pripravil posvetovanje o delovanju samoupravnega sporazuma o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke v tekstilni industriji.

— RO sindikata delavcev uprave, pravosodja in družbenopolitičnih dejavnosti bo pripravil javno razpravo o predlogu preobrazbe srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje.

PETEK, 14. MAJA

— Seja RO sindikata delavcev prometa in zvez, na kateri bodo spregovorili o gospodarjenju, sprejeli delovni načrt odbora za sodelovanje v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu in razpravljali o usmerjenem izobraževanju.

Po sprejetju načrta za delovanje sindikatov v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu sredi minulega meseca na seji predsedstva RS ZSS se sedaj začenjajo sindikalni aktivisti v posameznih sindikatih dogovarjati, kako bo potekala javna razprava v okviru osnovnih organizacij sindikata v temeljnih organizacijah združenega dela. Vzporedno s tem pa že tudi deluje sekretariat za organizacijo javne razprave pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije, ki usklajuje pomoč članov republiškega aktiva v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu po občinah.

OSNUTEK ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU: O ZDRUŽEVANJU DELA IN SREDSTEV

Enake pravice pri ustvarjanju in odločanju

Cilj združevanja dela in sredstev ni le dohodek, pač pa predvsem ustvarjanje temeljev za zagotavljanje enakih pravic delavcev in TOZD pri ustvarjanju dohodka in njegovem razporejanju v celotnem procesu družbene reprodukcije

Eno najpomembnejših poglavij v osnutku zakona o združenem delu je tisto, ki govori o združevanju dela in sredstev in ob tem o načinih in pogojih za pridobivanje skupnega dohodka. Udeležba pri skupnem dohodku „se določa“ skladno s prispevkom, ki so ga dali delavci z živim delom in na osnovi gospodarjenja z družbenimi sredstvi – s sredstvi, ki so jih delavci združili oziroma naložili v druge TOZD. Pridobivanje dohodka z udeležbo pri skupnem dohodku posveča osnutek zakona veliko pozornost, kar seveda ne izhaja le iz tega, da takšna oblika doseganja dohodka presega klasične tržne blagovne in finančne odnose med organizacijami združenega dela. Pomembnejše je, kot je v eni svojih razlag o osnutku zakona dejal Vlado Klemenčič, član republiškega izvršnega sveta, da tako ustvarimo mehanizme, ki bodo skladno s samoupravnim sistemom opravljali določene nujne funkcije v procesu družbene reprodukcije. Skratka, temeljna organizacija združenega dela ni nastala zaradi tega, ker bi hoteli obuditi majhna klasična podjetja, pač pa zato, ker potrebujemo takšno celico družbene reprodukcije, v kateri bodo lahko združeni delavci upravljali z delom in s sredstvi za delo ter z rezultati dela skupaj z drugimi delavci v celotnem procesu družbene reprodukcije. Ob tem pa velja poudariti tudi naslednje: osnutek zakona pripisuje tolikšen družbenopolitični in gospodarski pomen povezovanju dela in sredstev tudi zavoljo tega, ker bi se v primeru, če zanje ne bi našli ustreznih samoupravnih rešitev, delavcem počasi, a zanesljivo izmuznile iz rok ustavne pravice.

Zavoljo vsega tega se osnutek zelo na široko dotika tega poglavja, pri čemer skuša s skupnimi načeli, ki veljajo za vse primere združevanja dela in sredstev, ter s konkretno opredeljenimi medsebojnimi pravicami in obveznostmi zagotoviti enakopravnost tako vseh delavcev kot tudi vseh TOZD, ki združujejo delo in sredstva. V vseh primerih združevanja dela in sredstev veljajo naslednja načela: delavci so enakopravni pri pridobivanju dohodka skladno s prispevkom, ki so ga za njegovo doseganje dali s svojim živim in minulim delom; nmen, pogoji in način združevanja dela in sredstev, vzajemne pravice in obveznosti ter odgovornosti pri pridobivanju dohodka delavci določijo sporazumno; v skladu s samoupravnimi sporazumi uresničujejo tudi medsebojni vpliv na poslovno in razvojno politiko, skupno prevzemajo rizik, zagotavljajo skupno odgovornost za rešitev materialne podlage in storilnosti dela; v skupnem organu ali po drugi poti, določeni s sporazumom, sporazumno usklajujejo stališča o skupnih zadevah.

Osnutek seveda še mnogo širše in podrobneje obravnava posamezne oblike združevanja dela in sredstev. Osnovni namen takšnega obravnavanja je vse kakor ta, da bi zagotovili enake pravice tako delavcem v TOZD kot tudi vsaki posamezni TOZD. Nobena od TOZD, ki združujejo delo in sredstva, namreč ne sme priti v položaj, da bi bila zavoljo slabo izoblikovanih ali napačno izdelanih meril prikrajšana za rezultate boljšega gospodarjenja v primerjavi z drugimi TOZD. Naj to povemo s primerom: če posamezna TOZD poveča storilnost, zmanjša stroške poslovanja in

tako doseže večji dohodek, se ne sme zgoditi, da bi druge TOZD, s katerimi je združila delo in sredstva, lahko zahtevale, da se ustrezno spremenijo merila in s tem zmanjša njen delež v skupnem dohodku. Prav tako se skupni prihodek, kadar gre za tovrstno soudeležbo, ne more nabirati na žiro račun ene od TOZD, ki bi ga lahko začasno uporabljala, drugi partnerji pa bi ta čas bili v finančnih težavah – čeprav so svojo obveznost izpolnili. Podrobno so opredeljeni tudi pogoji, kako in za koliko časa se združujejo delo in sredstva, pri čemer je ena od temeljnih določb ta, da udeležba na skupnem dohodku na osnovi vložnega minulega dela ne more biti trajna.

Oblikam in pogojem združevanja dela in sredstev je torej v osnutku zakona odmerjena potrebna pozornost, vsekakor pa je osnovni namen takšnega obravnavanja tega področja družbenoekonomskih odnosov v resnici zagotoviti delavcem v združenem delu vse pravice, ki jih zagotavlja ustava.

rb

OSNUTEK ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU IN MINULO DELO

Konec spotikanja

Delavec ne sme dopustiti, da bi z njegovim delom upravljal nekdo drug, ker v tem primeru tudi ne bo resnični samoupravljavec

Če si malce priključimo v spomin vse razprave, ki so spremljale pripravljane in kasnejše uveljavljanje nove ustave, bi se lahko kaj hitro odločili za kamen, ob katerega se je spotaknilo največ čevljev.

Kaj vse ni bilo izrečenega na njegov račun – in predvsem – koliko nespornostim n zgrešenih razlag se je prilepilo na docela nov pojem (gledano z očmi družbene prakse). Dobro, navsezadnje so tudi zgrešene razlage naposled po ovinkih pripeljale do cilja, ki so ga avtorji ustave načrtovali že od vsega začetka. Konkretno: tudi napačna razlaga je lahko v vzgojnem pomenu uspešna, če se še pravi čas zavemo, da je napačna ...

Morda bi negotovost trajala še nekaj časa, če ne bi v središču pozornosti družbenega dogajanja prišel osnutek zakona o združenem delu, ki je na zelo nazoren način vzel v pretres tudi minulo delo. In nikakor ne brez razloga.

Po domače bi lahko rekli, da so se razblinili v nič milni mehurčki nekakšnih predstav, kako mora delavec „nekaj dobiti v roke“ (pri izplačilu osebnega dohodka seveda), ker je bil pač „prej nekaj let v službi“.

Že uvod e razprave o osnutku zakona o združenem delu so pokazale, da govorjenje o minulemu delu nikakor ne more biti nekaj obrobnega, nekaj, kar bi lahko „odpravili z levo roko“, temveč da gre v bistvu za temeljno vprašanje socialističnih družbenih odnosov.

Na kratko in malce poenostavljeno bi lahko rekli, da je minulo delo vse, kar je človeštvo, družba, delovna skupina ... doslej ustvarila in ni „sprti pojedla“, temveč je svoje delo vložila v sredstva za proizvodnjo, s katerimi je potem delavec spet lahko s svojim „živim delom“ ustvarjal nove vrednosti.

Roman Albreht je na primer pred nedavnim o tem takole dejal: „Res je, da minulo delo, opredmeteno v sredstvih za proizvodnjo, ne ustvarja vrednosti. Prav tako je res, da živo delo praktično in realno ne more ustvarjati vrednosti brez svojih lastnih materialnih osnov, torej brez minulega dela. Odkar je prvi človek opredmetil svoje minulo delo v gorjaci kot osnovo za nadaljnje živo delo, se je ta osnova (z delom naslednjih generacij) ves čas povečevala. Ob tem in takem razmišljanju je seveda tudi res, da minulo delo bistveno vpliva na kakršnekolik možnosti

živega dela. Minulo delo je postalo pogoj za živo delo!“

Če se vživimo v tako razmišljanje, je samo še korak do ugotovitve, da je bilo današnje minulo delo še včeraj „živno“ in da bo naše današnje živo delo že jutri uvrščeno v kategorijo minulega dela. Priznavamo, taka razmišljanja so lahko v veliki meri tudi neprecizna zaradi pretiranega poenostavljanja, vendar je ob enem tudi res, da nas poenostavljanje ne pripelje v slepo ulico: osnovne opredelitve so pred nami in ne moremo jih zgrešiti ...

Roman Albreht je na primer svoje razmišljanje nadaljeval z mislijo, da je živo delo ustvarilo vrednost, ki ni bila porabljena. Vložena je bila torej v sredstva za proizvodnjo, torej v osnovo za bodoče delo. Prav zato je razmerje med minulim in živim delom vselej razmerje med dvema vrstama dela, med včerajšnjim živim in zdaj opredmetenim v proizvodnih sredstvih ter med današnjim tekočim živim delom. S tega stališča je zgodovinska narava povezave med tema dvema vrstama dela temeljno vprašanje socializma in socialističnega samoupravljanja.

Kakor vemo za zgodovino doslej in za izkušnje, ki nam jih je navrgel zgodovinski pregled, so omenjene povezave temeljile na klasični lastniški podlagi in v različnih oblikah odnosov lastniškega značaja. Za razumevanje našega sodobnega razmišljanja je prav gotovo najpomembnejše, da je bilo v vseh primerih minulo delo odtujeno od delavca, ki ga je ustvaril, in da so z njim upravljali ljudje, na katere delavci niso imeli pravega vpliva. Ob tem se seveda moramo zavediti, da ima tisti, ki razpolaga s proizvodnimi sredstvi, v resnici monopol nad osnovami za živo delo, ob enem pa organizira povezave med minulim in živim delom in si tako podreja tuje delo in – kar nam zveni bolj po domače – izkorišča delavca.

Povejmo za konec kratko in jasno: če smo že pri osnovnih opredelitvah izkoriščanja, delavec ne sme dopustiti, da bo z njegovim minulim delom upravljal nekdo drug. Delavec mora imeti svoje minulo delo „v svojih rokah“ in potem bomo lahko rekli, da je resnični samoupravljavec.

In da resnično odloča o svojem delu in njegovih rezultatih ...

Tig

SAMOUPRAVNO SPORAZUMEVANJE PO NOVM ZAKONU O ZDRUŽENEM DELU

DEFINICIJA JE JASNA

Osnutek zakona o združenem delu poudarja vlogo sindikalne organizacije v samoupravnem sporazumevanju

Doslej smo se v procesu samoupravnega sporazumevanja srečavali z mnogimi pomanjkljivostmi. Vzrokov za to je več, vsekakor najpomembnejši pa je, da do osnutka zakona o združenem delu niti politološka in pravna znanost in niti družbena praksa niso dale ustreznega od-

govora na dileme o vsebini in naravi samoupravnih sporazumov. Srečevali smo se s teorijami, ki so sporazume razlašale za civilno-pravne pogodbe, drugič spet za akte brez obilicjskega pomena, pa tudi z mnenji, češ da so samoupravni sporazumi le konvencije, ki pravno

ne obvezujejo subjektov sporazumevanja itd., čeprav so s podpisom sprejeli določene obveznosti.

Osnutek zakona o združenem delu prinaša nedvoumno formulacijo o samoupravnem sporazumevanju in temelji na izhodišču, da gre za nov institut samoupravnega prava naše družbe, ki ji je osnova družbena lastnina ter samoupravljanje ter vzajemna odgovornost in solidarnost vseh delovnih ljudi. Prav zato samoupravnih sporazumov ni mogoče obravnavati in vključevati v nobeno od kategorij klasičnega, zasebnega in javnega prava, temveč sodijo samoupravni sporazumi med samoupravne splošne akte.

Očitno je, da bo samoupravni sporazum kot oblika urejanja odnosov v družbeni reprodukciji v prihodnje zamenjal druge oblike in postal edini instrument, s pomočjo katerega bodo delavci v združenem delu in delovni ljudje urejali svoje medsebojne odnose. Takšno izhodišče v ustavi in o osnutku zakona o združenem delu torej zanika potrebo, da bi se ob razvitem sistemu samoupravnega sporazumevanja delavci posluževali institucij politične oblasti in njenih sredstev za urejanje razmerij.

V osnutku zakona je natančno zapisano, da se s samoupravnim sporazumom združuje delo delavcev v temeljni organizaciji združenega dela, delo delavcev v delovni skupnosti, združuje delo in sredstva v delovne organizacije in v druge asociacije združenega dela, banke, finančne organizacije, poslovne skupnosti ter da se združujejo sredstva in delo v druge oblike združevanja. S samoupravnimi sporazumi se določajo tudi temeljni

plana, usklajujejo interesi v družbeni delitvi dela in družbeni reprodukciji, določajo se merila za razporejanje in delitev dohodka, merila za samoupravno urejanje cen ter osnove in merila za razporejanje dohodka iz skupnega poslovanja, s samoupravnimi sporazumi se urejajo odnosi pri uresničevanju svobodne menjave dela.

Gre torej za samoupravne sporazume, ki po svojem pomenu sodijo med samoupravne splošne akte, po postopku oblikovanja in sprejemanja ter po vsebini pa se lahko med seboj razlikujejo. S samoupravnimi sporazumi se urejajo pravice in dolžnosti, medtem ko se z drugimi splošnimi akti določajo predvsem načini uresničevanja v samoupravnih sporazumih določenih pravic in dolžnosti.

Da ne bi bilo v bodoče več zmede, kaj je samoupravni sporazum in kaj pogodba, povejmo, da v pogodbah pogodbene stranke ne morejo participirati v delitvi ustvarjenega dohodka in tudi rizik ni obojestranski. Kupoprodajne pogodbe, posojilne, zakupne pogodbe, pogodbe o gradnji in prevozu itd. po osnutku zakona niso samoupravni sporazumi. Zakon posebej opozarja na te primere prav zato, da jim ne bi pripisovali pomena, ki ga nimajo.

Opozoriti kaže tudi na določilo osnutka zakona, ki govori o vlogi sindikalne organizacije pri sprejemanju samoupravnih sporazumov. Po osnutku sindikalna organizacija sodeluje pri sklepanju samoupravnega sporazuma, s katerim se urejajo medsebojna razmerja delavcev v združenem delu ali določajo osnove in merila za razporejanje osebnega dohodka in delitev sredstev za osebne dohodek in za skupno porabo delavcev. Če sindikalna organizacija ne podpisuje samoupravnega sporazuma, ima sicer organizacija združenega dela pravico izvajati tak sporazum, vendar pa sindikalna organizacija lahko prične postopek pred sodiščem združenega dela.

M. H.

ŠTEVILNE PRAVICE, OBVEZNOSTI IN ODGOVORNOSTI ORGANOV DRUŽBENO POLITIČNIH SKUPNOSTI

Zaradi objektivnejše presoje

Osnutek zakona o združenem delu predvideva v sestavu disciplinske komisije tudi člane, ki niso iz TOZD in ki jih predlaga zbor združenega dela občinske skupščine

Vprašanje, zakaj so potrebni predstavniki občinske skupščine v disciplinski komisiji posamezne temeljne organizacije ali skupne disciplinske komisije več temeljnih organizacij iste delovne organizacije, se zastavlja v javni razpravi precej izdvojeno. Dejstvo je namreč, da se skozi celoten osnutek zakona o združenem delu nizajo številne pravice, obveznosti in odgovornosti širše družbenopolitične skupnosti oziroma organov družbenopolitičnih skupnosti.

Te pravice, obveznosti in odgovornosti organov družbenopolitičnih skupnosti so posebej opredeljene v poglavjih, ki urejajo posamezna problemska vprašanja, zlasti ko gre za razvoj, krepitev in graditev samoupravnih odnosov in družbenoekonomskih odnosov v samoupravno združenem delu.

Obveznosti in odgovornosti družbenopolitičnih skupnosti se kažejo tudi v določilih, po

katerih so organi družbenopolitičnih skupnosti neposredno odgovorni za posamezna vprašanja, denimo, kako poteka postopek sanacije, kaj morajo v zvezi s sanacijo urejati organi družbenopolitičnih skupnosti. Druga taka neposredna odgovornost organov družbenopolitičnih skupnosti je denimo, da dajejo pobudo pri organiziranju temeljnih organizacij združenega dela, pobudo za ustanavljanje delovne organizacije itd. Organi družbenopolitičnih skupnosti sodelujejo tudi pri urejanju dohodkovnih odnosov, pri pridobivanju in razporejanju dohodka, pri sprejemanju in utrjevanju meril za delitev.

Odgovor na zastavljeno vprašanje o sestavi disciplinske komisije je torej vsekakor treba poiskati v tako široko opredeljenih pravicah, obveznostih in odgovornostih organov družbenopolitičnih skupnosti za razvoj družbenoekonomskih in

samoupravnih odnosov v združenem delu. Sicer pa si poblizje oglejmo to novost.

Osnutek zakona o združenem delu ima določilo, ki pravi, da mora biti v sestavu disciplinske komisije določeno število članov, vendar ne več kot četrtnina celotnega števila članov, ki niso iz temeljne organizacije. Te člane sicer prav tako volijo delavci, toda na predlog zbora združenega dela skupščine občine, v kateri je temeljna organizacija.

Od takšnega sestava disciplinske komisije, ki je ustanovljena, da bi ugotavljala kršitev delovnih obveznosti ali drugačno kršitev delovne discipline, ugotavljala odgovornost in izrekala ukrepe za te kršitve, predlagatelj osnutka zakona o združenem delu prav gotovo pričakuje, da bo dosežena znotraj disciplinskih komisij čim večja objektivnost.

Znani so nekateri primeri iz dosedanje prakse, ko so posamezni člani ali kar celotne disciplinske komisije postale včasih hote ali nehoti orodje v rokah tistih, ki so sami „zakuhali odnose“, iz katerih so po-

tem odbirali tiste, ki naj bi zakrivil tak ali drugačen prekršek. Znani so tudi primeri, ko je zavestno zatajila objektivnost presojanje pri ugotavljanju kršitev ali teže posameznih kršitev in se je disciplinski postopek izkoristil bodisi za šikaniranje, bodisi za familiarno obračunavanje primera, zato bo obvezno sodelovanje zunanjih članov disciplinske komisije v postopku ugotavljanja kršitev in pri izrekanju disciplinskih ukrepov vsekakor prispevalo k večji nepristranosti pri delu disciplinske komisije, se pravi k čim večji objektivnosti pri ugotavljanju in presojanju kršitve. Ne smemo pa seveda pozabiti, da je delovski svet še vedno tisti, ki v končni fazi presoja in odloča o pritožbi delavca na izrečen disciplinski ukrep. Ta končna odgovornost je torej še vedno v izključni pristojnosti samoupravne temeljne organizacije združenega dela.

S. G.

NAJLAŽE JE ODGOVORNOST PREVREČI NA NOVINARJE

»PRIMER« IZ PIROTA

Sredstva javnega obveščanja se morajo včasih braniti celo takrat, ko delajo dobro in v interesu samoupravljanja

Pirotska konfekcija „Prvi maj“ je v marsičem za zgled, posebno pa v samoupravno-gospodarskem obnašanju. Prejela je že številna družbena priznanja. Tako so se delavci „Prvega maja“ že navadili, da dobro delajo, da so vzorni in da novinarji o njih lepo pišejo.

Primer iz „Prvega maja“, o katerem je zdaj govor, pa ne more biti za zgled drugim. O njem je prvi kritično pisal tovarniški časopis, potem pa je sramota prešla občinske meje in prišla tudi v druge časopise. Delavski svet TOZD Maloprodaje, ki so ga kritizirali, ni bil tiho, temveč je ostro reagiral na „dezinformacijo“ – da se nekateri njegovi člani niso obnašali samoupravljaljsko – in je zahteval zadoščenje: disciplinski

postopek proti novinarjem tovarniškega časopisa in uredniku za nebudnost. Tako je pretila nevarnost, da bo za vse kriv novinar, ki je iz čiste muhavosti poskušal škoditi ugledu delovne organizacije.

S čim se je tovarniški časopis pravzaprav tako močno zameril delavskemu svetu TOZD Maloprodaje? Na kratko: s kritiziranjem nekaterih njegovih članov, da so si v svojih prodajalnah prizadevali skriti načrt prometa in so tako izkoristili položaj v osebne interese. Kajti za „preseganje“ načrta, za posebno prizadevanje osebja v prodajalnah sledijo razen družbenih priznanj, kot je znano, tudi večji osebni dohodki.

Delavski svet je v „pojasnilu“ de-

lavskemu časopisu trdil, kar je tudi točno. da je načrt prometa zmanjšan samo v eni prodajalni in to upravičeno. Vendar se tudi uredništvo časopisa ni „posulo s pepelom“ in ne oprostilo za napako, temveč je imelo toliko poguma, da je dalo svoje pojasnilo. V njem je med drugim rečeno (in dokumentirano): „Novinar je v tovarniškem časopisu govoril o nekaterih, ki se borijo za osebne interese, ne pa o celem delavskemu svetu in niti z besedico ni zahteval preklica delavskega sveta niti ni na kakršenkoli način za organ upravljanja kot celoto dejal, da ne-realno rešuje stvari. niti da v celoti gleda svoje interese. Z drugimi besedami, novinar ni dejal, da je delavski svet zmanjševal načrte prometa,

temveč da so se posamezniki borili za skrčenje svojih načrtov.

Potem so bile iz uradnega zapisnika navedene razprave (peterice) članov delavskega sveta, iz katerih se jasno vidi, da so hoteli zmanjšati promet v svojih prodajalnah. Prizadevali so si, pa je delavski svet odklonil njihova dokazila, uveljaviti predloge za zmanjšanje prometa. Zakaj je potem, tu pa je, kot se zdi tudi ključ „primera iz Pirota“, delavski svet zahteval, naj kaznujejo novinarja? Zakaj je skušal s svojo avtoriteto zaščititi tudi tiste člane, ki so skušali postavljati osebne interese pred skupnimi?

Ni pa bilo, da končamo z zgodbo, samokritike, ograjevanja delavskega sveta pred nesamoupravljaljskimi stališči svojih članov. Le-ta je skušal celoten primer preložiti na napačen tir, na novinarja, namesto priznanja, da v nedvomno dobrem kolektivu, kakršen je „Prvi maj“, včasih od-pove samoupravljaljska zavest, čeprav gre za člane delavskega sveta, seveda za posameznike, kot to trdijo in dokazujejo tovariši iz tovarniškega časopisa, ne pa za ves samoupravni organ. To je bila dobro naperjena poteza delavskega sveta, poskus, da bi s svojo avtoriteto zavaroval tudi tiste člane, ki so skušali na že opisani način, naj ponovimo, izkoristiti položaj za interese svojih prodajal in jim tako dati prednost pred interesi vse delovne organizacije.

Tu bi lahko, vsaj kar zadeva ta izsiljeni „primer“ iz tiska, postavili piko. Vendar pa zato še ni konec zgodbe za partijsko organizacijo, ki bi morala sedaj spregovoriti in oceniti, kdo je pravzaprav naredil napako. Delavski svet TOZD „Prvi maj“ ali uredništvo tovarniškega časopisa. In da o svojih sklepih člane kolektiva in javnost prek tovarniškega glasila seznaniti, kdo je naredil napako in zakaj je nastal „primer“, za katerega ni bilo prostora. To je potrebno tudi zaradi ugleda lokalnih sredstev informiranja, ki se včasih znajdejo v položaju, da se branijo tudi takrat, kadar delajo dobro.

ACA PETROVIĆ

REKLISO

STANE DOLANC, sekretar IK predsedstva CK ZKJ, na beograjski TV, v oddaji „Izbor v sredo“:

O Sonnenfeldtovi „doktrini“ smo povedali svoje mnenje. Povsem jasno je, da ZKJ in naša država ne bosta nikoli privolili v to, da bi kdorkoli odločil o njeni usodi. Prepričan sem, da tega ne bodo dovolile tudi mnoge druge države. Nikoli ne bomo pustili, da bi kdorkoli določal interese sfere. Kar pa zadeva Sonnenfeldtova oziroma tisti del njegove izjave, v katerem se zavzema, če lahko tako razumemo, za mir in popuščanje nepetosti, potlej je to prav. Toda z ddolom Sonnenfeldtove izjave in pred tem tudi Fordove ter Kissingerjeve o pozicijah, ki bi jih zavzela Amerika v primeru, če bi prišli komunisti v vlade nekaterih držav – pri tem se je konkretno govorilo o Italiji, Franciji itd. – se zveza komuni-

stov po mojem mnenju ne more strinjati in se tudi ne bo nikoli strinjala s tem, da bi nekdo od zunaj lahko diktiral, kakšna bo struktura vlade, kdo bo in kdo ne v vladi te ali one države. To so zadeve teh držav samih in prepričan sem, da lahko takšne izjave škodujejo predvsem tistim, ki jih dajejo, pa tudi onim, katerim žele pomagati s takimi izjavami.

PRVA PRIZNANJA NAJUSPEŠNEJŠIM RACIONALIZATORJEM

Spodbuda ustvarjalnosti

V Velenju nagradili najuspešnejše racionalizatorje iz Šaleške doline

Na svečani seji občinskega sveta Zveze sindikatov Velenje, na kateri so podelili srebrni znak sindikatov 21 dolgoletnim sindikalnim aktivistom ter osnovni organizaciji sindikata „ERA“ Velenje – TOZD Kmetijstvo Šoštanj, so prvič podelili tudi priznanja in nagrade najuspešnejšim racionalizatorjem.

Komisija za kadrovska in organizacijska vprašanja občinskega sindikalnega sveta je na predlog komisije za racionalizacije izbrala tri najuspešnejše racionalizatorje, pri čemer je upoštevala izvirnost racionalizacij ter doseženi ekonomski uspeh. JOŽE JELEN, član delovne skupnosti Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje, je ves čas razmišljal o izpopolnitvi in olajšanju težkega jamskega dela. Njegov prispevek so naslednje racionalizacije: izpopolnitev dvoverzičnega transporterja EB-620 za odvoz drobnega premoga, potezna naprava, prilagojena za pogon z električnim vrtnim strojčkom „Victor“ in naprava za priključek verige kombajna na povratni postaji čela brez hidravlične stojke. Razen olajšanja težkega jamskega dela pomenijo Jelenove racionalizacije tudi prihranek več kot 10 milijonov dinarjev.

ANTON LESJAK, zaposlen v Tovarni gospodinjne opreme

„Gorenje“ Velenje, je na izviren in enostaven način rešil konstrukcijo kotnega spoja pri televizijski kaseti, zaradi česar ni bilo treba uvoziti dragega stroja. Ta racionalizacija je doslej že dala več kot 550.000 dinarjev prihrankov.

MIHA LETONJE, zaposlen na Rudarsko elektroenergetskem kombinatu Velenje – kot strojni mojster stalno izpopolnjuje in izboljšuje delovne postopke, orodja in stroje. Z racionalizacijami, ki jih uporabljajo od leta 1971 naprej, je prihranil delovni organizaciji že več kot milijon dinarjev. Najpomembnejše Letonjeve racional-

lizacije pa so: orodje za razrez profilov, sprememba tehnologije pri izdelavi podporja Hemscheidt ter sodelovanje pri izdelavi stroja za kompletiranje valjčkov.

S priznanji najboljšim racionalizatorjem, za katera so se odločili v občinskem svetu Zveze sindikatov Velenje in ki jih bodo v prihodnje podeljevali vsako leto, želijo spodbuditi kar največ delavcev k razmišljanju o tem, kako ustvariti boljše delovne razmere in s tem stalno zmanjševati fizični napor delovnega človeka, po drugi strani pa prihraniti tudi denar.

P. O.

Miha Letonje, eden nagrajenih racionalizatorjev Foto: Stane Vovk

OD SOBOTE DO SOBOTE

Ne le običajna razprava

Prvomajski prazniki so nekoliko umirili tisti del političnega dela, ki mu pravimo sestankovanje forumov. Kljub temu so bili v znamenju številnih političnih dogodkov, predvsem pa tudi doseženih gospodarskih uspehov, ki so jih zaznamovali v posameznih krajih ožje in širše domovine. Predvsem so minili v pristnem domačem vzdušju, brez pretiravanja, zborovanj in parad, nekako v slogu umirjenih delavskih izletov, ki so že tradicija slovenskega delavskega gibanja iz minulih desetletij. Zato niso bili nič manj prijetni in prisrčni.

Kljub praznikom se temperatura v političnem dogajanju doma ni znižala, kot se je sicer predpraznično vreme. Tik pred prazniki smo lahko prebrali priporočilo in stališča republiške konference SZDL o razpisu posojila za graditev cest v prihodnjem srednjeročnem obdobju. S posojilom delovnih ljudi naj bi razširili program graditve in obnove slovenskega cestnega omrežja. Prav gotovo smo na tem področju že v precejšnjem zaostanku, ki seveda močno ovira enakomeren gospodarski razvoj posameznih slovenskih območij, zlasti tistih, ki so še odrezana od asfalta in sodobnih prometnih tokov. S posojilom naj bi prispevali k hitrejši graditvi in rekonstrukciji magistralnih in drugih regionalnih cest, ki jih zajema tudi podroben program, pripravljen v samoupravni interesni skupnosti cestnega gospodarstva. Prav gotovo se bo ta naša „žrtev“, ki jo bomo prispevali v obliki vračljivega posojila, bogato obrestovala, saj nas je tudi sicer izkušnja naučila, da lahko hitreje napredujemo le, če se opremo predvsem na lastne sile in lastno solidarnost.

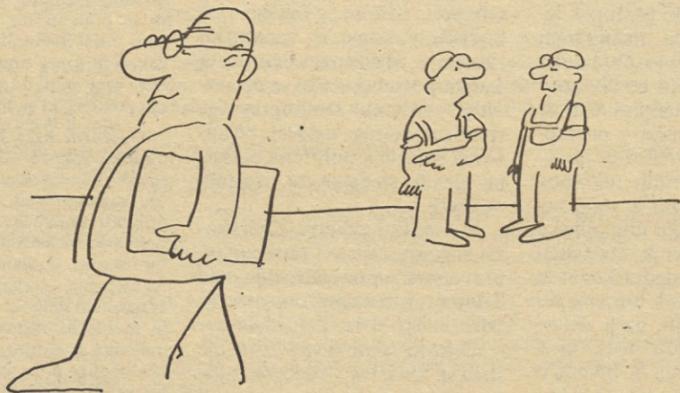
Pomembnejši popraznični dogodek je vse-kakor pomenila seja centralnega komiteja ZKS, posvečena osnutku zakona o združenem delu in načrtovani razpravi o tem pomembnem dokumentu v razvoju samoupravljanja v naši državi.

Javna razprava naj ne bi bila, je bilo poudarjeno v razpravi in v sprejetih sklepih,

samo proučevanje zakona, pač pa predvsem priložnost, da temeljito preverimo dosedanje raven samoupravnih odnosov in uveljavljanje ustave v združenem delu in v celotni družbi. Razpravljavci, med njimi predstavniki družbenopolitičnih organizacij, frontovsko organiziranih v SZDL, so kritično ocenili razmere in odpore, ki se pojavljajo v praksi delovanja temeljnih organizacij združenega dela, krajevnih skupnosti in občin. Najmočnejša ovira za uspešnejši razvoj slovenskega gospodarstva in družbe so gotovo prevelika razdrobljenost in nepovezanost, lokalizmi in zapiranja v občinske in regionalne meje, še zmerom močni monopoli v odločanju, neustrezno investiranje, slaba gospodarska struktura, premajhen izvoz in nedosledno uveljavljanje pravice delovnih ljudi v načrtovanju skupnega razvoja. Prav zato velja razpravo o osnutku zakona o združenem delu uporabiti za temeljito soočanje s preseženimi odnosi in razmerami in kot odprt boj za poglobljanje samoupravljanja in spreminjanja razmer v vseh okoljih, tako v delovnih organizacijah kot v vseh krajevnih, samoupravnih in družbenopolitičnih skupnostih. Le tako bo lahko razprava, katere nosilci so sindikati in socialistična zveza, prispevala svoj delež k prizadevanjem za tekočo stabilizacijo gospodarstva in za konkretno reševanje dolgoročnih nalog družbenoekonomskega razvoja.

Naj omenimo ob koncu tedna tudi vsakoletno akcijo organizacij Rdečega križa. Letošnji teden RK naj bi bil predvsem v znamenju skrbi za čisto in urejeno okolje. Toda ne le kot enkratna akcija, v kateri bi vzeli v roke veliko metlo, ampak kot pobuda, da bi tako v delovnih organizacijah, krajevnih skupnostih, šolah in ustanovah začeli resneje spoštovati naravno okolje, čiste in zdrave razmere za delo in življenje v vsakem okolju, za katerega je treba skrbeti vsak dan, ne le enkrat na leto.

GOK

— Koliko pa zasluži . . . ?
— Zasluži nič, plačo ima pa zdaj po novem kar dobro . . .

Karikatura: A. Novak

KAKO ZOPER ZASIČENOST TEKSTILNEGA TRGA IN ZASEBNO KONKURENCO

KORAKI DO SODOBNE IN »CENEJŠE MODE«

Slovenski tekstilni industriji je pot na trge v drugih republikah omejena zavoljo premajhnega posluha za potrebe tega trga, zaradi slabših prodajnih pogojev pa tudi zato, ker prepočasi sledijo modi

Nekateri slovenski proizvajalci, kot denimo konfekcionarji, se pogosto pritožujejo nad zapiranjem trgov v drugih naših republikah. Pritožujejo se tudi, da konkurenčni proizvajalci drugod po državi kršijo načela enotnega jugoslovanskega trga s tem, da nudijo potrošnikom izjemno ugodne pogoje kreditiranja nakupov oblačilne konfekcije in drugih izdelkov. Tako spodrinjajo z lokalnih trgov druge konkurenčne proizvajalce, katerih izdelki so kajkrat boljše kakovosti in bi na te trge prodrli oziroma se na njih uveljavili, če ne bi bilo omenjenih protekcionističnih prijemov in postopkov pri ponudbi in prodaji posameznih izdelkov.

Če pustimo ob strani dejanske kršitve dobrih poslovnih navad z nelojalnim konkuriranjem in z nekaterimi celo izrazito diskriminacijskimi postopki ter skušamo ugotoviti še druge vzroke zapiranja nekaterih lokalnih in tudi širših trgov v državi, bomo dognali, da se posamezni slovenski proizvajalci na trgih drugih republik ne uveljavijo oziroma ne obdržijo tudi zato, ker ničesar ne storijo za širitev tamkajšnje, zvečine slabo razvite trgovske mreže.

Ni dvoma, da je tekstilna oziroma konfekcijska industrija v minulih letih neredko neusklajeno razvijala proizvodne zmogljivosti, zanemarjala pa je naložbe v trgovsko mrežo, bodisi v mrežo lastnih industrijskih prodajaln, bodisi v prodajne zmogljivosti zlasti za tekstil in oblačilno konfekcijo specializiranih trgovskih hiš. Tako ni čudno, da naši proizvajalci niso dovolj in trajneje prisotni na trgih drugih republik ter da se celo v Sloveniji zlasti na vrhuncu modnega uveljavljanja še vedno neizživeti, »blue jeans« pojavlja tudi dokaj agresivna ponudba zasebnikov. Ti po navadi organizirajo delo pri zasebnikih na domu; ker se tako navadno izognejo plačevanju davkov in ker so njihovi režijski stroški spričo tega lahko nizki, so cene njihovih konfekcijskih izdelkov zares konkurenčne. Ti zasebni konfekcionarji, katerih izdelke prodajajo sodobni krošnjari in drugih

vrst posredniki na podeželskih sejmi in v manjših mestih, so, denimo lani, pospravili masne dobičke s prodajo modnih konfekcijskih izdelkov »blue jeans«. Kako tudi ne bi, saj so bili tako rekoč »ekskluzivni« ponudniki tega blaga po Jugoslaviji, če upoštevamo, da se je tkanina za te izdelke kot po nekem čudežu tako rekoč še vroča s statev odtekala k njim namesto v konfekcijsko industrijo.

Bodi tako ali drugače, nobenega dvoma ni, da bo ta moda praktičnih in trpežnih hlač in celih oblek iz mešanice bombaža in sintetične še dolgo belila glave proizvajalcem tkanin iz česane preje, ki gredo zdaj prav zaradi vztrajne »konkurence« kavbojk in drugih podobnih hlač razmeroma slabo v denar.

Oblekam, ki so izdelane iz česane preje, sicer najbrž ni in nikoli ne bo povsem odklenalo. Res pa je, da se bomo oblek in tkanin, ki zahtevajo tako drage surovine, kot je 100-odstotna volna, odvalili nositi za vsak dan, ko je primerneje in tudi ceneje nositi obleke iz tkanin, izdelanih iz mikane preje. Obleke iz tako imenovanih »tweeda« so vse bolj iskane, ker so po navadi cenejše od »kamgarna«, ker prinašajo spremembo in ker je za tkanje »tweeda« mogoče poleg surove volne uporabljati tudi regenerat, to je predelane odpadne surovine.

Ker kupci v modnih hišah in blagovnicah ne povprašujejo več toliko po »celih« kolikor bolj po kombiniranih oblekah, bodo za te namene kot nekoč vsekakor zelo prikladni sukniči iz tweeda. V črno pa bodo, kot kaže, zadele tiste tekstilne tovarne volnarske smeri, ki bodo v dobi razmeroma zasičenega trga vsaj del svojih zmogljivosti prilagodile spremenjenim zahtevam potrošnikov, ki se obračajo po modi in ki si želijo sprememb v opisanem smislu. S temi iskanimi izdelki navsezadnje tudi ne bo težko prodreti na trge drugih republik, ki so s konvencionalnimi tekstilnimi izdelki že bolj ali manj zasičeni.

N. ŽUŽEK

Osnova — samoupravni sporazumi

Prizadevanja, da bi obrz dali in zmanjšali splošno ter skupno porabo, doslej niso bila učinkovita. Poraba narašča po svojih zakonih in se nenehno dviga, neodvisno od možnosti gospodarstva in celo od njegovih potreb ter zahtev. Na eni strani trošimo po potrebah oziroma tako, kakor je moč te potrebe kriti iz skupne blagajne, vir dohodkov pa je, na drugi strani, v gospodarstvu, ki

no organizirati in utrditi, potem pa preiti k zapletnejšim vprašanjem in vedno iskati rešitve, ki pomenijo korak naprej v razvoju samoupravljanja. Združevanje v reprodukcijske celote mora vključiti organizacije, ki so življenjsko povezane in bodo zato svoj razvoj zasnovale na skupno ustvarjenem dohodku. Osnova združevanju morajo biti samoupravni sporazumi in dogovori, ki naj imajo večjo moč kot zakoni. Skupni ustvarjeni dohodek vsebuje enotnost in tudi nasprotje interesov. Obstajanje posebnih interesov zahteva nenehno usklajevanje zaradi skupnih interesov. Skupnost interesov pa ni preprosta in dokončna; na osnovi spoznanj o skupnem je treba organizirati ter z nenehnim povečanjem dohodka pri segati sedanja protislovja.

GOSPODARSKI KOMENTAR

nima učinkovitega vpliva na porabo. Nič čudnega, če znašata zato pri nas skupna in splošna poraba skoraj polovico celotnega družbenega proizvoda, v razvitih državah pa za podobne potrebe odštejejo le tretjino. Meja ekonomsko upravičene porabe je torej že daleč prekoračena, gospodarstvo pa ni več kos temu bremenu. Zdjaj ne gre več za spremembe denarnih in drugih obremenitev gospodarstva, ker tako očitno ne moremo doseči nujne usklajenosti med možnostmi in potrebami gospodarstva ter ekonomsko neupravičeno porabo. Spremembe morajo biti širše; temeljiti morajo na načelih samoupravnega usklajevanja družbenoekonomskih odnosov, v katerih morajo delavci — na osnovi nove ustave — upravljati s celotno družbeno produkcijo.

Osnovne težave našega gospodarskega razvoja nastajajo torej zaradi pomanjkanja samoupravnih vezi; namesto njih se pojavljajo administrativni ukrepi, posledica tega pa je nestabilnost. Samoupravno združevanje ima torej zelo pomembne razredne aspekte, nujne za uresničevanje enakopravnega družbenoekonomskega položaja delavskega razreda, da se ne bi pojavljala nasprotovanja v njem samem.

Okvirov za širše povezovalje ne moremo iskati v skonstruiranih shemah, pač pa v materialnih dejstvih proizvodne. Ker gre za daljši proces, se je treba najprej dobro samouprav-

stva na številne pomisleke in nasprotovanja, celo na težnje po decentralizaciji, razdrobljenosti, avtarkiji in privatizaciji samoupravljanja, kar vse je močnejše, kot so prizadevanja za povezovalje gospodarstva na novih samoupravnih temeljih. To je čutili v odnosih v gospodarstvu, v ne-proizvodnih dejavnostih, v odnosih med občinami in pri reševanju posameznih in posebnih interesov v ožjih ali širših družbenih razmerjih. Težnje povezovalje pa moramo krepiti, zato bi morali biti bolj učinkoviti tudi pri sprejemanju novih sistemskih rešitev, zlasti v razširjeni produkciji. Med temi vprašanji je uveljavitev sistema samoupravnega načrtovanja za zdaj ena najbolj šibkih točk v celoti samoupravnih odnosov in dokajšen vzrok za sedanja gospodarska neskladja ter motnje na trgu.

V. BLATNIK

ŠMARTNO OB PAKI Spodbudni dosežki gospodarjenja

Trgovsko podjetje »Vino« iz Šmartnega ob Paki uspešno sklepa prvih 25 let obstoja. V četrtoletja se je povečalo število zastopanih od 5 na 93, promet pa od 430.000 dinarjev na več kot 110 milijonov dinarjev.

Delovna organizacija je najprej izkoristila lego Šmartnega ob Paki — na stičišču Saleške ter Savinjske doline — pozneje pa širila prodajo brezalkoholnih in alkoholnih pijač trgovskim in gostinskim podjetjem tudi na drugih območjih. Ko so dobili polavtomatsko linijo, so pred desetimi leti začeli tudi z lastnim stekleničenjem vin. Leta 1969 so odprli skladišče v Zagorju ob Savi, leto pozneje pa so se odločili za gradnjo novega objekta, v katerem je sodobna avtomatska polnilnica z zmogljivostjo 2000 steklenic na uro, skladiščni prostori in maloprodajni lokal. Leta 1975 so uredili distribucijsko skladišče še v Celju, od koder zdaj oskrbujejo gostinsko mrežo v mestu in v bližnji okolici. Hkrati z modernizacijo in širjenjem kleti zadnji dve leti lahko zdaj »Vino« uskladišči 104 vagonov vina, kar je 148-krat več kot pred četrtoletjem, zgradili pa so še nove prostore za skladišče embalaže.

Lani so dosegle delovne enote skladišč Šmartno ob Paki, Zagorje ob Savi in Celje, maloprodaja Šmartno ob Paki, Celje in Luče ter polnilnice Šmartno ob Paki več kot 110 milijonov dinarjev prometa, kar je za 43 % več kot leto prej. Ob 9,6 % povečanju števila zaposlenih so dosegli 52-odstotni porast družbenega proizvoda, 8,2-odstotno povečanje produktivnosti in za skoraj 60 % večji dohodek itd. Letos naj bi ustvarili za blizu 15 % večji celotni dohodek, končati pa želijo lani začete investicije z ureditvijo okolice novozgrajenih objektov.

Delovski svet trgovskega podjetja »Vino« Šmartno ob Paki je na nedavni seji imenoval posebno komisijo, ki bo preučila možnosti za združevanje dela in sredstev »Vina« z gostinskimi delovnimi organizacijami z območja občine Velenje.

P. O.

30-LETNICA »INSTALACIJ«

Z LASTNIMI MOČMI

Pred dnevi so delavci montažnega podjetja Instalacije iz Ljubljane slovesno proslavili 30. obletnico obstoja. Iz majhnega obrtnega podjetja, ki danes sodi v vrh moneterske dejavnosti v Sloveniji — tako po velikosti kot po realizaciji, saj je lani 370 zaposlenih doseglo kar 100 milijonov bruto realizacije, za letos pa načrtujejo še več.

„Trdim, da je današnji jubilej zgovoren dokaz, da je peščica ljudi, ki je stopila na to pot pred 30 leti, izpolnila vsa pričakovanja,“ je na slavnostnem zborovanju v Festivalni dvorani med drugim poudaril Janez Jager, eden najstarejših delavcev Instalacij. Povedal pa je tudi, da bodo v srednjeročnem načrtu podjetja posvetili največ pozornosti izboljšanju delovnih in življenjskih razmer delavcev ter poglobljanju samoupravnih od-

nosov. Na proslavi so razdelili tudi 8 priznanj za 30-letno delo, 4 priznanja za tiste, ki so

v podjetju več kot 20 let in 14 za 10-letno delo.

Tekst in foto: A. AGNIČ

LJUBLJANA

Slaba izkoriščenost

Na nedavnem razgovoru gospodarstvenikov in sodelavcev znanstvenih ustanov so ugotovili, da v jugoslovanskem gospodarstvu ne izkoriščamo niti tretjine znanstvenih dognanj. Več kot 80 % doktorjev znanosti ali celo do 90 % jih živi in deluje v Beogradu, mimo tega pa mnogo premalo sodelujejo z gospodarstvom. Od vseh znanstvenih delavcev jih dela 43 % v ustanovah, 39 % na fakultetah, samo 13 % pa v gospodarstvu. Znanost je torej razdrobljena in takšna, kakršna je zdaj, ni sposobna in usposobljena za reševanje zahtevnih znanstvenih nalog.

BOHINJ

Soliden napredek

Gradbeno podjetje Bohinj se je razvilo iz malega obrtnega podjetja, ki je imelo nekaj zidarjev, tesarjev, izučeni ter priučeni delavcev. Sprva so gradili manjše objekte, sedaj, ko imajo že precej mehaniza-

cije, pa so sposobni prevzeti tudi večja dela. Med večjimi objekti, ki so jih zgradili zadnja leta, so osnovna šola, trije že vseljeni 14-stanovanjski stolpiči (dva še grade v Bohinju), gradbena dela pri avtomatski progri za obdelavo lesa TOZD »Tomaž Godec« v Bohinjski Bistrici in drugi. Za opravljanje del so zgradili novo betonarno, nabavili pa so tudi ustrezne žerjave, prevozna sredstva in drugo. Ta čas nekaj delavcev te delovne organizacije sodeluje z delavci Cestnega podjetja Kranj pri rekonstrukciji bohinjske ceste skozi Sotesko. Pri tem bodo do 15. julija, ko bo nared ta odsek, ki bo veljal 7,8 milijona din, zgradili bodo 1800 kub. metrov opornih zidov in drugih betonskih objektov.

B. B.

MURSKA SOBOTA

Premalo načrtnosti

Podatki iz občine Murska Sobota kažejo, da izumirajo nekatere obrtne stroke, ki so bile tradicionalne. Skoraj nikjer ni več lončarjev, kovačev, sodarjev ali koljarjev. Podoželje je v glavnem prazno in kmetje, ki imajo vedno več mehanizacije, ne

vedo, kje popravljati stroje. Čeprav v soboški občini pravijo, da jim bo do leta 1981 primanjkovalo v obrti kakih tisoč ljudi, bi bilo vendarle zmotno misliti, da bo samo obrt zagotavljala hitrejšo zaposlovanje in napredek manj razvitega Pomurja. Tudi vsi od 10.000 zdomcev v obrti ne bodo našli kruha. Zato sta hitrejši razvoj drobnega gospodarstva in njegova enakomernejša razporeditev po vsem Pomurju tako po strokah kot zmogljivostih lahko le dobrodošlo dopolnilo in pomoč pri skupnem napredku pokrajine. Da bo vse to uresničeno, bo treba več družbenih »injekcij«, zasebniki bodo morali pokazati več pobude, zlasti pa bi bilo smotno spodbujati ustanavljanje pogodbenih OZD, kajti za zdaj je v Pomurju in Podravju samo ena takšna organizacija, možnosti pa je prav gotovo mnogo več.

V. B.

RAVNE NA KOROŠKEM

Razvoj malega gospodarstva

Analiza o trenutnem stanju in razvojnih možnostih malega gospo-

E. K.

FRANCKA PEČAR — BELINKA

ČAS JE EDINA RESNA OVIRA

V kemični tovarni Belinka ima samoupravna delavska kontrola predsednico — mlado ekonomistko Francko Pečar. Je drugi predsednik tega samoupravnega organa in opravlja funkcijo šele slabo leto. Sicer je vodja analitsko-planske službe in izredno končuje študij ekonomije.

— Tovarišica Pečarjeva, niste še dolgo predsednica, vendar ste verjetno že spoznali osnovne naloge delavske kontrole in največje težave pri opravljanju le-teh?

— Res je, ko sem bila izvoljena, si še nisem točno predstavljala vsebine in obsežnosti svojih novih obveznosti. Govorili so mi, da je delavska kontrola čudna reč, ki vse mora in nič ne sme. Kar malo strah me je bilo. No, pa je šlo hitro, verjetno hitreje kot mojemu predhodniku, saj takrat niti vsi pojmi o delavski kontroli in njeni vlogi še niso bili povsem razčiščeni. Sama sem se laže znašla, saj je bila delavska kontrola že dokaj vpeljana v kolektiv, postajala je logični sestavni del samoupravnega življenja.

— Tako samo po sebi pa menda le ni šloš Tudi sami ste morali gotovo precej delati in se učiti.

— To je spet res. Dela in učenja je bilo dovolj. Moram pa reči, da sta mi bila v veliko pomoč dva seminarja. Enega je organiziral naš kolektiv v Portorožu za vse člane svojih samoupravnih organov, drugi pa je bil na Bledu za predsednike delavskih kontrol v bežigradski občini. Šele tu so se mi prej dokaj meglene predstave zjasnile in zvedela sem, kakšne konkretne naloge so pred nami.

— In kakšne so zdaj te vaše naloge?

— Osnovna naloga je pravzaprav le ena, je pa zato toliko bolj obsežna. Imeti moramo pregled nad celotnim doga-

janjem v delovni organizaciji in pazimo, da ne prihaja do nepravilnosti. Spremljati moramo investiture, različne stroške, stanovanjske kredite — to so menda tista področja, kjer do nepravilnosti najlaže pride.

da se je včasih težko posvetiti stvari, ki jo obravnavamo. Je pa spet res, da mi tudi redno delo, ki ga opravljam, zelo pomaga. Nad vsem imam dober pregled in vse gradivo mi je vedno na voljo. Proti času se borimo

— To je bilo vse bolj splošno, kako pa je v vašem kolektivu? Kako je sestavljena delavska kontrola, kako deluje, kdo ji pomaga pri delu in kaj njeno delo ovira?

— Naš kolektiv je majhen, le kakih 160 nas je. Organ delavske kontrole je tričlanski. Poleg mene je en član delavec v proizvodnji, drugi pa skladiščnik. Zdaj, ko so vsi pojmi jasni, ko so naloge konkretizirane in se jih v celoti zavedamo, že mislimo na to, kako bi število članov povečali. Počakati bo treba do volitev. Kdo nam pomaga? Vsi nam pomagajo, s tem se res lahko pohvalim. Največ pomoči pa dobimo od osnovne organizacije ZK, sindikata in zveze mladine. S tem sem odgovorila tudi na vprašanje o ovirah, težavah. Ni jih, vsaj velikih, resnih ne. Največja ovira je čas. Že delovno mesto ga vzame toliko,

tako, da imamo redne mesečne seje, na katerih pregledamo področja dela in si porazdelimo naloge. Brez dobre organizacije res ne bi šlo.

CIRIL BRAJER

POPRAVEK

V zvezi s pogovorom, ki je bil objavljen v Delavski enotnosti dne 24. aprila letos pred naslovom „Sem za izmenjavo izkušenj“, so nas zaprosili, da objavimo popravljeni tekst odstavka in sicer:

„Samoupravna delavska kontrola je posvečala pozornost, poleg drugih področij, tudi ekonomski propagandi. V propagandi ni bilo nikakršnih nepravilnosti. Odločili smo se le za korekcijo v sodelovanju s strokovno revijo „Frizer“ iz Beograda. Po ugotovitvah službe družbenega knjigovodstva so v urejanju in vodenju „Frizerja“ baje nastajale napake, zato smo predlagali začasno prekinitev oglaševanja.“

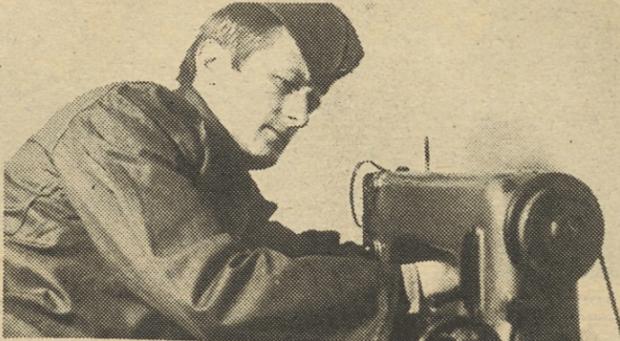
OBOROŽENE SILE IN VARČEVANJE

Beseda, dve o armadnem dinarju

„Lani smo uspešno opravili vse naše naloge, naše enote so dobile zelo ugodno oceno, saj je njihova bojna pripravljenost na izredno visoki ravni... Glede na to, da so denarna sredstva v primerjavi z minulim letom nekoliko manjša, moramo posvetiti več pozornosti vzdrževanju in varovanju tako bojnih kot tudi nebojnih sredstev, vsi naši načrti pa naj bi temeljili na trdnih osnovah.“

To je le povzetek nekaterih ugotovitev iz uvodnega govora generalpolkovnika Franca Tavčarja na nedavni razpravi o lanskoletnem zaključnem računu enot in ustanov ljubljanskega armadnega območja. Poveljniki kove besede so, med drugim, nakazale tudi novo pot, po kateri naj bi se pretakal armadni ali vojaški dinar. Zato ima poglobljanje zavesti o razumnem in gospodarskem ravnanju z vsem, kar krepi našo obrambno moč, pomembno vlogo pri politični izobrazbi in vzgoji vseh pripadnikov oboroženih sil. O tem nenehno skrbijo — v svoji vsakdanji dejavnosti — tudi organizacije zveze socialistične mladine ter zveze komunistov v enotah in ustanovah armadnega območja. Gre torej za široko akcijo varčevanja v armadi, ki nikakor ne bi smela negativno vplivati na bojno pripravljenost enot pa tudi na življenjsko raven vojakov in starešin ne. Da je taka gospodarska politika uresničljiva, pričajo številni podatki o lanskoletnih prihrankih v enotah ljubljanskega armadnega območja.

In kako jim je to uspelo?

Danes vojaku ni potrebno, da bi razmišljal o strgani obleki in obutvi. To je skrb krojačev in čevljarjev v vojaškem servisu, ki se pri svojem delu držijo znanega pregovora „boljše je preprečiti kot pa zdraviti“.

Odgovorov je sicer veliko, vendar bi se ustavili pri usposabljanju za boj; to usposabljanje je za našo družbo najcenejše le v primeru, če je uspešno. Ne bi razpravljali o ceni tanka, topa

ali naprave za izstreljevanje raket. To ni naš namen. Raje se bomo pogovorili o izurjenosti ljudi, ki naj bi branili našo skupnost. Morda prav o tem najbolj zgovorno pričajo besede starešine neke protitankovske enote, ki se je pred kratkim vrnila z bojnega streljanja, ki je pač vrh nekajmesečnega pouka in urjenja.

„Protioklepne granate in rakete,“ je dejal, „izdelujemo doma, a so vseeno drage. Zato je moja enota že na začetku urjenja na vojaškem referendumu glasovala za odstop od vseh strelskih normativov, ki danes veljajo za topničarje in raketarje mnogih sodobnih armad

Čeprav naša, domača — raketa ni poceni. Za dokončni „obračun“ z oklepnikom predvidevajo norme dve jekleni „lepotici“. Toda praksa je pokazala, da pod vodstvom izkušenega operatorja zadostuje le ena.

pa tudi za našo. Naloga sicer ni bila lahka, še manj pa je bila enostavna, a kljub temu smo v tem našem poslanstvu popolnoma uspeli. Več kot polovico

ki so po nekajmesečnem in povsem sodobnem ter zelo zahtevnem urjenju vendarle uspešno opravili izpit bojvniške zrelosti. Toda to je le ena stran medalje, saj so pripadniki ljubljanskega armadnega območja pripravljani varčevati tudi drugače. Poglejmo le naše odmaknjene vasi, mesteca in reke, ki so že lep čas „poligoni“ za praktično urjenje inženircev. Nič čudnega, da so pridne roke vojakov našemu delovnemu človeku samo lani položile 25 kilometrov vodovodnih cevi ter zgradile dvakrat več cestišč in mostov. Toda ne bi smeli pozabiti še na pomoč vojske pri pospravljanju letine, ob reševanju

ljudi in njihovega premoženja pred naravnimi in drugimi nesrečami. Tudi v teh primerih so vojaki po nekaterih grobih izračunih svojem ljudstvu prihranili blizu pet milijonov novih dinarjev. Mar ni tudi to lep primer varčevanja?

Lahko bi še in še naštevali dokaze varčnega gospodarjenja v enotah ljubljanskega armadnega območja. Že teh nekaj primerov pa dovolj zgovorno prikazuje enote kot razumnega potrošnika in dobrega gospodarja, ki spoštuje vsak družbeni dinar ne samo v vojašnici, ampak tudi zunaj nje. In takšen odnos do dinarja je del vsakdanjega življenja domačih slehernega pripadnika te ali one pehotne, topniške, inženirske ali raketne enote. Morda bi veljalo poudariti le še to: da je varčevanje med drugim zelo pozitivno in ugodno vplivalo tudi na izboljšanje vojakove življenjske ravni.

Besedilo in slike: BRANE JAKOVljevič

Slabo vkopan top lahko odpove ali povzroči škodo. Tega se dobro zaveda tudi posadka, zato se pridne vojaške roke trudijo po vseh pravilih ukrotiti velikana na ognjenem položaju.

NOVO MESTO

Nova solidarnostna stanovanja!

Predsednik zbora delegatov samoupravne enote za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu pri novomeški samoupravni stanovanjski skupnosti Ivo Šteblaj je pred prvomajskimi prazniki izročil 52 občanom ključe novih stanovanj, ki so jih zgradili s sredstvi solidarnostnega stanovanjskega sklada novomeške občine. Stanovnarja so dobile predvsem družine z nizkimi dohodki in mlade družine. S tem so v Novem mestu sklenili novo etapo v reševanju pereče stanovanjske problematike, ki sodi v skupna prizadevanja za uresničitev slovenske akcije 26.000 stanovanj v dveh letih.

Predsednik skupščine novomeške samoupravne stanovanjske skupnosti Marijan Močivnik je ob tej priložnosti poudaril, da je ta uspeh tudi rezultat novih samoupravnih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva. Pri tem ima še poseben pomen solidarnostno zbiranje sredstev. Čeprav v novomeški občini zbirajo v ta namen le 30 odstotkov od skupne 6-odstotne prispevne stopnje za stanovanjsko gradnjo, so doslej že rešili 259 najbolj perečih stanovanjskih pro-

blemov. Z denarjem solidarnostnega sklada pa grade še 124 stanovanj, ki bodo vseljiva ob koncu letošnjega in v prihodnjem letu. Večino teh stanovanj gradijo v Novem mestu, nekaj pa tudi v Šentjernej in v Žužemberku. Seveda pa so potrebe še veliko večje, saj je letos na prednostni listi za pridobitev stanovanja ostalo še 318 prosilcev.

Zadnja leta tudi v novomeški občini pospešeno grade družbena stanovanja, saj so v minulih petih letih zgradili 1820 stanovanj in tako zmanjšali stanovanjski primanjkljaj za 23 odstotkov. Vendar pa je to, upoštevaje velike potrebe, še vedno razmeroma malo. Dejstvo je, da ob sedanji stopnji stanovanjskega prispevka in prepočasni gradnji družbenih stanovanj primanjkljaja ne bo mogoče tako hitro zmanjšati, čeprav je še 420 novih solidarnostnih stanovanj do leta 1980 lep obet. Ob vsem tem je očitno, da bodo potrebna za hitrejšo in uspešnejšo gradnjo družbenih stanovanj v novomeški občini močna in trajna prizadevanja vseh dejavnikov, ki lahko vplivajo na pospešeno gradnjo stanovanj.

R. Š.

Na osnovi 1. in 37. člena zakona o vrednostnih papirjih (Ur. l. SFRJ št. 58/71) in v skladu z določili 9. člena začasnega statuta Republiške skupnosti za ceste, skupščine Republiške skupnosti za ceste SR Slovenije na svojem 9. zasedanju dne 29. marca 1976 sprejema naslednji

SKLEP

o izdaji obveznic za novogradnje, rekonstrukcije in modernizacije magistralnih in regionalnih cest v SR Sloveniji

1. člen

Republiška skupnost za ceste izda obveznice za novogradnje, rekonstrukcije in modernizacije magistralnih in regionalnih cest v SR Sloveniji v obdobju srednjeročnega plana 1976–1980. Posojilo se razpiše v vrednosti 900 mio din.

2. člen

Obveznice lahko vpišejo pravne in fizične osebe. Vpis obveznic se začne s 1. majem 1976 in konča s 31. oktobrom 1976.

3. člen

Obveznice se glasijo na prinositelja in se izdajo v apoenih po sto dinarjev; petsto dinarjev; en tisoč dinarjev in po deset tisoč dinarjev.

4. člen

Fizične osebe lahko vplačujejo obveznice naenkrat ali v največ 24 mesečnih obrokih. Vplačevanje se začne 1. maja 1976.

Fizične osebe, ki združujejo svoje delo v organizacijah združenega dela in ostalih organizacijah, lahko vplačujejo obveznice ob izplačilu osebnih dohodkov.

Pravne osebe vplačujejo obveznice naenkrat ali v dveh obrokih po predložitvi zaključnega računa za leto 1976 in 1977. Posamezni obrok mora biti vplačan do konca vsakega koledarskega leta.

5. člen

Obveznice se obrestujejo po 10-odstotni stopnji. Obresti se obračunavajo in plačajo za nazaj, obenem z glavnico.

6. člen

Obveznice bodo amortizirane v petih letnih anuitetah. Anuitete zapadejo vsako leto 1. julija. Prva anuiteta zapade 1. julija 1979, zadnja pa 1. julija 1983.

7. člen

V primeru, da vpis obveznic ne uspe, bodo vplačani zneski s 7,5 % obrestni vrnjeni v roku 6 mesecev od dneva ugotovitve neuspešnosti.

8. člen

Znesek, ki je potreben za odplačilo anuitet za amortizacijo obveznic, bo zagotovila vsako leto v svojem finančnem načrtu Republiška skupnost za ceste.

9. člen

Posle vpisovanja, vplačevanja in amortizacije obveznic bodo opravljale poslovne banke za fizične osebe in služba družbenega knjigovodstva za uporabnike družbenih sredstev.

10. člen

Izvedbo posojila izvrši posebni republiški odbor, ki ga imenuje Skupščina republiške skupnosti za ceste na predlog svojega izvršnega odbora.

11. člen

Ta sklep začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SR Slovenije.

Predsednik skupščine
Republiške skupnosti za ceste
SEITEL BIKTOR, l. r.

Na podlagi 39. člena zakona o vrednostnih papirjih (Ur. l. SFRJ, št. 58/71 in 25/72) in sklepa 9. rednega zasedanja skupščine Republiške skupnosti za ceste SR Slovenije z dne 29. marca 1976 objavlja Republiška skupnost za ceste SR Slovenije naslednji javni

POZIV

za vpis obveznic posojila za novogradnje, rekonstrukcije in modernizacije magistralnih in regionalnih cest v srednjeročnem obdobju 1976–1980 na območju Socialistične republike Slovenije

1.

SKLEP O IZDAJI OBVEZNIC

V skladu z resolucijo o družbenoekonomski politiki in razvoju Socialistične republike Slovenije ter neposrednih nalogah v letu 1976, ki jo je sprejela Skupščina SR Slovenije na svoji seji dne 29. decembra 1975 in je objavljena v Uradnem listu SR Slovenije št. 29/75, je skupščina Republiške skupnosti za ceste SR Slovenije na svojem 9. rednem zasedanju 29. marca 1976 sprejela sklep, da Republiška skupnost za ceste SR Slovenije izda obveznice posojila za novogradnje, rekonstrukcije in modernizacije magistralnih in regionalnih cest v obdobju srednjeročnega plana 1976/1980 na območju Socialistične republike Slovenije.

2.

UGOTOVITEV ZAKONSKIH POGOJEV ZA IZDAJO OBVEZNIC

Republiški sekretariat za finance SR Slovenije je pismeno (št. 402-17/76 z dne 7. 4. 1976) obvestil Republiško skupnost za ceste SR Slovenije, da so na osnovi dokumentacije, ki mu je bila predložena in v skladu z odlokom o poročevju SR Slovenije za obveznosti iz obveznic za novogradnje, rekonstrukcije in modernizacije magistralnih in regionalnih cest v SR Sloveniji, ki je bil sprejet na sejah zborov skupščine SR Slovenije dne 31. 3. 1976, izpolnjeni pogoji za izdajo obveznic.

3.

NAMEN, ZA KATEREGA BODO PORABLJENA SREDSTVA POSOJILA

Sredstva, nabrana s prodajo obveznic, bodo porabljena kot dodatni vir za financiranje novogradenj, rekonstrukcij in modernizacij magistralnih in regionalnih cest po srednjeročnem planu za obdobje 1976–1980 na območju Socialistične republike Slovenije.

Po navedenem srednjeročnem planu bo v tem času na območju SR Slovenije:

- modernizirano 728 km makadamskih cest;
- ojačano 601 km moderniziranih cest;
- rekonstruirano 216 km cest;
- na novo zgrajenih 117 km cest, od tega 36 km avto cest;
- zgrajenih 22 cestnih mostov in
- zgrajenih več podpomnih zidov, občestnih počivališč, zavarovanj železniških prehodov in odpravljeno več črnih točk.

Podrobnosti o teh delih so opisane v Srednjeročnem planu vzdrževanja in izgradnje magistralnih in regionalnih cest v SR Sloveniji za obdobje 1976/1980 Republiške skupnosti za ceste, ki ga imajo tudi vse občine in organi SR Slovenije.

Izhodišča in cilji srednjeročnega plana so:

- dokončati je treba začete poteze modernizacij in rekonstrukcij cest, začelih v srednjeročnem obdobju 1971–1975;
- za gradnjo, modernizacijo in rekonstrukcijo cest je prioriteta del določena na temeljih prometne vrednosti, gradbene vrednosti, razvojne vrednosti in vrednosti ravnosti vozne površine cest (načelo dolžine);
- pri gradnjah in modernizacijah cest je upoštevana potreba mednarodnih cestno-prometnih povezav;
- na območju vsake občine mora biti do konca srednjeročnega obdobja leta 1980 moderniziranih najmanj 50 odstotkov regionalnih cest;
- za hitrejšo modernizacijo cest na manj razvitih območjih in manj razvitih mejnih območjih se namenja 29 odstotkov vseh finančnih sredstev, predvidenih za modernizacijo in rekonstrukcijo regionalnih cest celotnega območja SR Slovenije;
- z naštetimi ukrepi in boljšim vzdrževanjem magistralnih in regionalnih cest bo povečana prometna varnost uporabnikov cest.

Sredstva posojila kot dodatni vir bodo predvsem pomagala premestiti primanjkljaj finančnih sredstev v prvih treh letih srednjeročnega obdobja. V tem času je treba najprej dokončati dela, začeta v srednjeročnem obdobju 1971–1975, dokončati gradnjo odseka avto ceste Hoče–Arja vas in začeti gradnjo odseka avto ceste Ljubljana–Vrhnika, začeti gradnjo cest po družbenih dogovorih v Ljubljani, Mariboru in Celju, zgraditi mejni prehod Vrtojba pri Novi Gorici in nadaljevati dela na obalni cesti.

4.

ZNESEK RAZPISANEGA POSOJILA

Obveznice za posojilo bodo izdane v apoenih po sto, petsto, en tisoč in deset tisoč dinarjev v skupni vrednosti din 900.000.000.

5.

OBRESTNA MERA POSOJILA

Obveznice se obrestujejo po 10-odstotni letni obrestni meri. Obresti se obračunajo in plačajo za nazaj, obenem z glavnico.

Za vplačane zneske posojila od 1. 5. 1976 do 31. 12. 1976 tečejo obresti od 1. 1. 1977 dalje (I. serija obveznic). Za vplačane zneske posojila od 1. 1. 1977 do 30. 6. 1977 tečejo obresti od 1. 7. 1977 dalje (II. serija obveznic). Za vplačane zneske posojila od 1. 7. 1977 do 31. 12. 1977 tečejo obresti od 1. 1. 1978 dalje (III. serija obveznic). Za vplačane zneske posojila od 1. 1. 1978 do 30. 6. 1978 tečejo obresti od 1. 7. 1978 dalje (IV. serija obveznic). Za vplačane zneske posojila od 1. 7. 1978 do 31. 12. 1978 tečejo obresti od 1. 1. 1979 dalje (V. serija obveznic).

6.

ROK IN NAČIN ODPLAČILA GLAVNICE IN OBRESTI

Posojilo bo odplačano v petih letnih anuitetah (glavnica in obresti), ki dospevajo v izplačilo 1. julija vsakega leta. Prva anuiteta dospe v izplačilo 1. julija 1979.

7.

GARANT ZA POSOJILO

Socialistična republika Slovenija je prevzela obveznost, da bo imetnikom obveznic posojila za ceste izplačala vse obveznosti iz dospelih obveznic, če le-teh obveznosti ne bi plačala Republiška skupnost za ceste SR Slovenije. Odlok o poročevju Socialistične republike Slovenije za obveznosti iz obveznic posojila je sprejela Skupščina Socialistične republike Slovenije na seji 31. marca 1976 (odlok je objavljen v Ur. l. SRS, št. 10/76).

8.

NAČIN VPISOVANJA IN VPLAČEVANJA POSOJILA

Vpis posojila in vplačilo vpisanega zneska opravijo:

- fizične osebe (delovni ljudje in občani) v temeljnih organizacijah združenega dela, delovnih skupnostih, krajevnih skupnostih in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih ter v vseh poslovnih bankah;
- pravne osebe (uporabniki družbenih sredstev) pri službi družbenega knjigovodstva.

Fizične osebe lahko vplačajo vpisani znesek posojila naenkrat ali v največ 24 mesečnih obrokih.

Pravne osebe lahko vplačajo vpisani znesek posojila naenkrat ali v dveh obrokih po predložitvi zaključnih računov za leto 1976 in leto 1977 s tem, da mora biti posamezni obrok vplačan do konca posameznega koledarskega leta.

9.

ROK VPISOVANJA IN VPLAČEVANJA POSOJILA

Vpisovanje posojila se začne 1. maja 1976 in konča 31. oktobra 1976. Vplačevanje vpisanega zneska posojila se začne

1. maja 1976. Vplačila vpisanega zneska se sprejemajo do 31. decembra 1978.

10.

VRAČILO VPLAČANEGA ZNESKA IN OBRESTNA MERA, ČE RAZPIS POSOJILA NE USPE

Ker se posojilo vplačuje lahko tudi v obrokih, se bo štel razpis posojila za uspešen, če bo vpisano najmanj 95 odstotkov od razpisanega zneska in če bo v roku za vplačilo prvega obroka vplačano najmanj 95 odstotkov njegovega zneska; pri tem slednji ne sme biti manjši od zneska, ki se dobi, če se skupni razpisani znesek deli s številom obrokov. V primeru, da vpis posojila ne uspe, bo Republiška skupnost za ceste SR Slovenije že vplačane zneske upravičencem vrnila s 7,5-odstotnimi obrestmi v roku 6 mesecev od dneva ugotovitve neuspešnosti.

11.

PODATKI O FINANČNEM STANJU IZDAJATELJA OBVEZNIC

Dohodki in izdatki Republiške skupnosti za ceste SR Slovenije se ugotavljajo z letnim finančnim načrtom.

Viri in sredstva ter dohodki in izdatki po zaključnih računih za leto 1974 in za leto 1975 so naslednji:

Leto 1974:

DOHODKI

1. od pristojbin za cestna motorna vozila, od prometnega davka na pogonsko gorivo, od cestnine	736.727.785,40 din
2. od kreditov domačih bank	118.236.166,35 din
3. od kreditov tujih bank	196.192.072,55 din
4. od vrnjenih posojil, depozitov, sofinan. deležev	74.578.492,77 din
Skupaj	1.125.734.517,07 din

IZDATKI:

1. za redno in investicijsko vzdrževanje cest	483.892.946,64 din
2. za novogradnje	398.940.014,70 din
3. za odplačilo posojil	71.792.364,55 din
4. za invest. preddela, odškodnine, bančni stroški, depoziti, obvezna rezervna	171.109.191,18 din
Skupaj	1.125.734.517,07 din

Leto 1975

DOHODKI:

1. od pristojbin za cestna motorna vozila, od prometnega davka, od 4 % združenih sredstev TOZD	1.050.705.028,66 din
2. od kreditov domačih bank	245.923.001,60 din
3. od kreditov tujih bank	135.987.896,20 din
4. od vrnjenih posojil, sofinan. deležev	82.501.150,95 din
Skupaj	1.515.117.077,41 din

IZDATKI:

1. za redno in investicijsko vzdrževanje cest	693.368.093,95 din
2. za novogradnje	544.597.485,05 din
3. za odplačilo posojil	122.733.993,55 din
4. za invest. preddela, odškodnine, bančne stroške, obvezna rezervna	154.417.504,86 din
Skupaj	1.515.117.077,41 din

Republiška skupnost za
ceste SR Slovenije
Ljubljana, Titova 64

novice iz organizacij

INGRAD

AKTUALNE NALOGE SINDIKATA

Stabilizacijske ukrepe so v Ingradu začeli uresničevati že lani. V sindikatu se zavedajo, da je stabilizacija dolgotrajen proces, zato bodo z akcijo pospešeno nadaljevali tudi letos. Sindikat kot najširša družbenopolitična organizacija delavcev v vseh TOZD, organiziran v trinajstih osnovnih organizacijah, ima na tem področju pomembno vlogo, predvsem pri spodbujanju slehernega člana kolektiva, da tvorno in vsebinsko sodeluje pri izpolnjevanju stabilizacijskih programov delovne organizacije.

Sindikat v Ingradu bo letos posvetil največ pozornosti akciji, da v sleherni TOZD izdelajo natančno opredeljene stabilizacijske programe, ki morajo vsebovati kratek in podroben opis nalog, njihove nosilce, datum izvršitve naloge in ukrepe za neoprijemljive dogovorjene obveznosti. Prav tako morajo povsod

tam, kjer doslej še niso ustanovili samoupravnih delovnih skupin, to takoj storiti, zlasti še, ker mora vsaka skupina sprejeti svoj stabilizacijski program.

Precej nalog čaka sindikalno organizacijo tudi na področju obveščanja. Vse zaposlene bo treba vsaj enkrat mesečno seznaniti z rezultati uresničevanja stabilizacijskih programov v TOZD in samoupravnih delovnih skupinah, z rezultati izpolnjevanja proizvodnih nalog oziroma gospodarskega načrta delovne organizacije. Izvršni odbori v vseh osnovnih organizacijah morajo stalno spremljati in razpravljati o stabilizaciji v svojih delovnih okoljih, prav tako pa zahtevati od koordinacijskih odborov v TOZD, da redno mesečno pošiljajo poročila o rezultatih stabilizacije odboru za stabilizacijo pri občinski konferenci SZDL in odboru v delovni organizaciji.

GIP OBNOVA

Solidarnostna stanovanja

Sindikat in družbenopolitične organizacije v GIP Obnova Ljubljana so z zadovoljstvom sprejeli novico, da bo letos dobilo 7 njihovih delavcev ključne solidarnostnih stanovanj. Ker je lani delovna organizacija prispevala v sklad samoupravne stanovanjske skupnosti ljubljanskih občin vsak mesec skoraj 15 milijonov starih dinarjev, kar pomeni v vsem letu 180 starih milijonov, je odbor za družbeni standard pri sindikalni organizaciji smatral za svojo dolžnost, da opozori delavce podjetja, ki izpolnjujejo pogoje za zapis, da se čimprej nanj prijavijo. Odziv ni

bil velik, ker se je prijavilo le pet kandidatov, čeprav v GIP Obnova vedo, da je bilo kandidatov precej več. Kandidate so zato izbrali med prosilci, katerih prošnje je dobil v presojo odbor za družbeni standard. Tako so slednjič vložili skupno 16 prošenj za dodelitev solidarnostnih stanovanj iz kategorije delavcev z nižjimi osebnimi dohodki in eno prošnjo iz kategorije mladih družin. Kot smo omenili, se bo še letos vselilo v solidarnostna stanovanja 7 delavcev in njihovih družin, prihodnje leto pa bo bilo stanovanja še 6 delavcev.

TOZD INLES

Spodbuditi izboljšave

Sindikalna organizacija TOZD ribniškega Inlesa v Sodražici ima pet sindikalnih skupin, vsaka pa šteje od 15 do 20 članov. V njih se delavci največ pogovarjajo o storilnosti in kakovosti proizvodov, delovni disciplini in drugem. France Lesar, predsednik OOS TOZD Inles v Sodražici, pravi, da si bodo morali še naprej prizadevati za izboljšanje proizvodnje in strojev predvsem zato, da bo manj ročnega dela, da bo večja produktivnost in

tudi višji osebni dohodki. Tehničnih izboljšav je pri nas malo, ker zanje ni spodbude. Tistega, ki bo naredil kaj v dobro celotnega kolektiva, je za to treba primerno nagraditi, to pa bo spodbudilo tudi druge, da bodo mislili na napredek podjetja. Prav tako v Sodražici nimamo pravilnika, ki bi urejal in določal merila za nagrajevanje tehničnih izboljšav. V sindikatu si bomo zato prizadevali, da bi naposled uredili tudi to vprašanje.

CELICA POD DROBNOGLEDOM

Povsod, kjer je treba

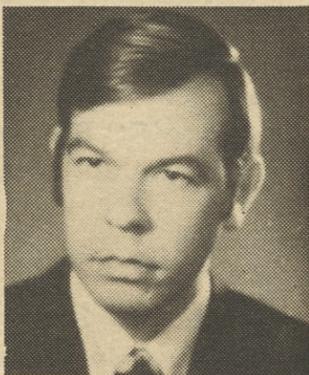
Za sindikalno organizacijo v ribniškem podjetju RIKO je skrb za sprotno urejanje delovnih in življenjskih razmer zaposlenih najbolj pomembna naloga — V komaj šestih mesecih svojega dela so sindikalne skupine že opravičile svoj obstoj

Vloga osnovne organizacije sindikata v ribniški kovinski industriji RIKO postaja zadnji dve leti čedalje večja. V tej delovni organizaciji postaja sindikat resnično organizacija delavcev, saj danes sodeluje pri reševanju vseh samoupravnih in poslovnih vprašanj, s katerimi se srečuje njihov 250-članski kolektiv.

Po 8. kongresu slovenskih sindikatov, posebno pa v zadnjem obdobju se je v največji delovni organizaciji kovinske in-

soupravne skupine. Zato bi lahko rekel, da smo reorganizacijo sindikata v bazi opravili pred 8. kongresom ZSS, pripoveduje Janez Košmrlj, poverjenik v IO OOS, ki se je poleg Julijana Ozimka in Borisa Mikoliča, tajnika OOS, pred dnevi udeležil našega pogovora v delovni organizaciji RIKO.

Skušali smo najprej ugotoviti, kaj je sindikalnemu članstvu v RIKO prinesla nova organiziranost.

Julijan Ozimek: „Po 8. kongresu ZSS, zlasti pa v zadnjem času, se je v največji delovni organizaciji kovinske industrije v ribniški občini močno okrepla vloga osnovne sindikalne organizacije.“

dustrije v ribniški občini močno okrepla vloga osnovne sindikalne organizacije. Vendar kaže ob tem posebej poudariti, kakor nam je v pogovoru dejal Julijan Ozimek, predsednik OOS, da so k temu bistveno prispevale tudi naloge, ki jih je z ustavo, partijskimi in sindikalnimi dokumenti dobila sindikalna organizacija.

„Dobri poznavalci razmer v podjetju RIKO, z njimi pa tudi vsi tisti, ki od časa do časa zaidejo k nam v Lepovče, dobro vedo, da se aktivnost sindikata v naši delovni organizaciji krepi in uveljavlja v vsakodnevni samoupravni praksi. Hvalo ob stran — za ribniške kovinarje, dejansko velja načelo, nič, kar je pomembnega, mimo sindikata. To smo spoznali že pred celjskim kongresom, pravzaprav precej prej, ko smo pred leti prav s tem namenom ustanovili

Janez Košmrlj: „Za RIKO je že več let značilno tesno sodelovanje sindikata z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami, samoupravnimi organi in vodstvom podjetja, ki prihaja do polne veljave pri načrtovanju skupnih akcij.“

„Takoj po celjskem kongresu,“ poseže Julijan Ozimek, „sno na konferenci sindikata ocenili opravljeno delo in ugotovili, da smo se organizirali tako, kot so od nas terjali kongresni sklepi in statutarni dogovor o novi organiziranosti in delovanju sindikatov.“

V delovni organizaciji RIKO so ustanovili 11 sindikalnih skupin, med sprejetimi sklepi pa so dali posebno veljavo naslednji ugotovitvi:

„Osnovna organizacija je temelj sindikalne aktivnosti in ima v novih ustavnih razmerah pomembno in odgovorne naloge. Letni delovni načrt, ki smo ga sprejeli, bomo dosledno izvajali s pomočjo sindikalnih skupin, zato pričakujemo, da se bodo v njegovo uresničevanje vključili vsi naši delavci.“

Ribniški kovinarji se predvsem zavedajo, da mora v vsakodnevni samoupravni praksi priti do polne veljave volja sindikalnih skupin, nika-

kor pa stališča posameznikov, zato so celotno delo sindikalne organizacije osredotočili na sindikalne skupine.

„Po reorganizaciji sindikata smo se nekaj časa obotavljali, saj je tvorno in vsebinsko usmerjeno delo sindikalnih skupin polno zaživel šele lansko jesen. Takrat smo se tudi dogovorili za njihovo redno tedensko sestajanje, po navadi ob torkih dopoldne, ko se delavci po skupinah, v katerih jih je od 10 do 25, pogovorijo o vseh pomembnejših delovnih in življenjskih problemih, ki jih ta-rejo. Sicer pa je naša delovna organizacija v primerjavi z drugimi v občini prav gotovo ubrala svojevrstno pot obravnavanja in samoupravnega reševanja poslovnih in delovnih problemov zaposlenih. Vozni red je približno takle: ob ponedeljkih se najprej sestane strokovni kolegij podjetja in vodje posameznih služb, potem pa še izvršni odbor osnovne organizacije sindikata. Sestanki so sicer ločeni, vendar se o akcijah na ravni podjetja dogovarjamo skupno, predvsem zato, da bi lahko naslednji dan o vsem podrobneje seznanili sindikalne skupine. Torej so delavci o vsem pravočasno obveščeni, zato poteka proces samoupravnega odločanja dejansko od spodaj,“ pravi Boris Mikolič.

Sicer pa velja za ribniški RIKO „nepisano pravilo“, da se lahko delavci z vsemi vprašanji mimo rednih sestankov sindikalnih skupin ob vsakem času obračajo na poverjenike skupin, ki jim skušajo takoj odgovoriti na njihova vprašanja, če pa to ni možno, skličejo po „hitrem postopku“ izvršni odbor osnovne sindikalne organizacije. Tu skušajo postaviti stvari na „svoje mesto“ in zaposlenim čimprej posredovati odgovor. Ko jim to ni mogoče, pokličejo na pomoč predstavnike vodstva podjetja in strokovnih služb, ki jim pomagajo iz „zagate“ ...

Za RIKO je značilno vsestransko sodelovanje sindikata z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami, samoupravnimi organi in vodstvom podjetja.

„Koordinacijo smo vzpostavili z ustanovitvijo političnega aktiva delovne organizacije,“ z zadovoljstvom doda Julijan Ozimek, „zato smo doslej že dokaj uspešno uskladjali delo vseh odgovornih dejavnikov v podjetju, predvsem kar zadeva spremljanje poslovnih uspehov, prizadevanj za stabilizacijo in ukrepov za varčevanje.“

Prav v teh naporih pa je sindikalna organizacija odigrala izredno pomembno vlogo, saj je bila in ostala nosilka domala vseh pomembnejših akcij na ravni delovne organizacije. O tem pričča tudi srebrni znak sindikatov, ki ga je osnovna organizacija sindikata v podjetju RIKO dobila lani kot prva med sindikalnimi organizacijami v ribniški občini.

Seveda pa se je naš pogovor moral hočeš nočeš prevesti še na „drugo stran“, na skrb sindikata za družbeni standard zaposlenih. Tudi tu so se lahko Ribničani z marsičem „postavili“ ...

„Akcij na tem področju je bilo zadnje čase toliko, da jih bomo stežka vse naštel. Veliko je bilo tega,“ — in seveda ostalo, kot je mimogrede pripomnil Košmrljev Janez — „toda vseeno moramo omeniti nekatere med njimi. Že pred časom smo uredili obrat družbene prehrane, še pred tem smo potegnili črto pod stanovanjske probleme ... Tudi kar zadeva letni oddih, se naši ljudje ne morejo pritožiti, saj imamo v upravljanju počitniški dom v Malinski na otoku Krku. Letos pričakujemo, da bo svoj dopust ob morju preživel več kot 130 delavcev s svojimi družinami. Za letovanja v okviru naše delovne organizacije vlada med zaposlenimi v ribniških podjetjih precejšnje zanimanje, zlasti še, ker ima vsa dolina ob morju le dva počitniška domova. Vendar vsem ne bomo mogli ustrediti ...“ pravi Boris Mikolič.

Ob koncu pogovora nam Julijan Ozimek še pove, da sindikat podjetja RIKO ne posveča nič manjše pozornosti tudi športni in rekreativni dejavnosti zaposlenih. Športniki vsako leto sodelujejo na občinskih sindikalnih igrah in na tekmovanjih v okviru združenega podjetja strojegradnje, najbolj vabljivo pa je rekreacijsko kegljanje, ki ima največ privrženecv.

Očitno je torej, da si osnovna organizacija sindikata v podjetju RIKO z akcijami za učinkovito reševanje življenjskih in delovnih razmer svojih delavcev prizadeva za njihovo dobro počutje na delu in doma.

IVO VIRNIK

NAŠI PRIJATELJI

ŽELJKO VIDJAK, Komunalno podjetje Vodovod, Kranj

Napotki in želja

Ko smo v želji, da bi pokramljali o našem časopisu, potrkali na vrata ene-ga od poslovnih prostorov v Komunalnem podjetju Vodovod v Kranju, smo bili prijetno presenečeni. Delavska enotnost je naša svojega prijatelja in poverjenika v nekom, ki je doma iz daljnega, sončnega Splita. Pravzaprav je danes že pravi naturalizirani Kranjčan, saj je minilo že 12 let, odkar se je zapisal Sloveniji in večino svojih sil posveča strokovnemu, poklicnemu delu in številnim družbenopolitičnim funkcijam. Da ne pozabim: Željko Vidjak je vodja katastra v Komunalnem podjetju Vodovod, po stroki pa ladjedelniški tehnik iz Splita. Ti podatki pa še zdaleč ne bi predstavili celotne podobe našega tokratnega sogovornika, če bi pozabili omeniti njegove delovanje na področju družbe-

nega in političnega življenja. Tovariš Vidjak je aktiven član ZK, član upravnih odborov, delegat v komunalni in stanovanjski skupnosti, polnih sedem let pa deluje tudi v sindikatu — kot tajnik in v zadnjem času kot predsednik sindikata v svoji delovni organizaciji. Kot aktivnemu sindikalnemu delavcu mu je že pred štirimi leti pripadla dolžnost poverjenika DE. Vsa ta leta je bil njen redni bralec, poverjenik in animator, ki skuša pri čim več članih svojega kolektiva zbuditi zanimanje za naš časnik.

V večletnih izkušnjah se je izoblikoval kritičen odnos do našega časopisa, zato smo želeli izvedeti, kaj delavci v njihovih delovnih organizacijah pogrešajo, česa si želijo, kaj jim v DE ugaja in še kaj.

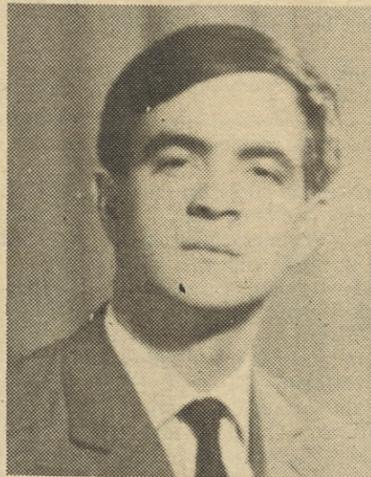
Prejšnja leta so izvodi DE prihajali

kar v podjetje, pred nedavnim pa so na seji izvršnega odbora sindikata sklenili, da bodo naročniki dobivali časopis na domove. Menijo, da takšna oblika prejemanja časopisa omogoča, da ljudje v miru in pozorneje preberejo članke o vsem, kar jih zanima.

In kaj zanima delovne ljudi v kranjskem Vodovodu?

„Opažam, da so v DE pravni nasveti najbolj brana rubrika,“ pravi tovariš Vidjak. „Veliko naših ljudi se srečuje s podobnimi težavami, kot jih obravnava ta rubrika, zato z zanimanjem prebirajo nasvete, ki jih posreduje vaš strokovnjak. Kolegi so velikokrat izrazili željo, da bi to rubriko razširili in ji namenili še več prostora.“

V njihovi delovni organizaciji, kjer je zaposlenih 64 ljudi, prejema Delavsko enotnost devet članov izvršnega

odбора sindikata. Zanimalo nas je, ali bi bilo število naročnikov mogoče povečati.

„Prepričan sem, da bi v naši delovni organizaciji več ljudi z zanimanjem prebralo Delavsko enotnost, če bi imel naš sindikat na voljo več denarja n bi bilo tako mogoče naročiti večje število izvodov DE.“

Ob koncu našega kramljanja pa smo želeli izvedeti, kaj v našem časopisu pogrešajo, česa si želijo več in kaj bi

po njihovem mnenju kazalo izboljšati?

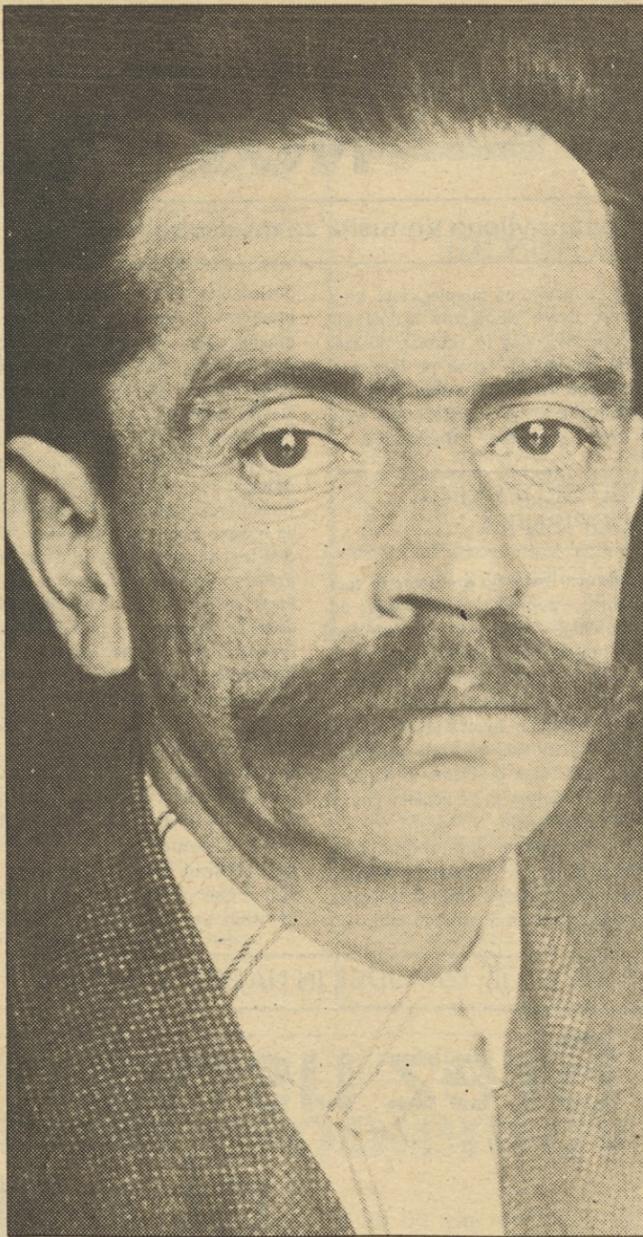
„Mislim,“ je dejal tovariš Vidjak, „in tudi mnogi moji sodelavci menijo, da časnik obravnava probleme premalo plemično. Pri tem mislimo na konkretne primere, konfliktna situacije, ki nastajajo v delovnih organizacijah in ki jih je potrebno rešiti. Bili bi veseli, če bi DE posredovala več odgovorov in konkretnih rešitev takih primerov, ki jih pogosto srečujemo v svojem delovnem vsakdanu. Morda bi takšna usmeritev časopisa pritegnila nove naročnike in povečala njihovo zanimanje za Delavsko enotnost.“

BREDA BERNETIČ

poverjeniki DE

10. CITA TRAMPUŠ
11. JOŽE DERNOVŠEK
12. MARJAN JELEN
13. OLGA GALVANSKI
14. BOGO TURIČNIK
15. MARJAN BEDENK
16. JERNEJ LENIČ
17. ŽELJKO VIDJAK

»Trdna je moja vera, da napoči zarja tistega dne«

Ob stoletnici rojstva Ivana Cankarja se najširša slovenska javnost, vsi delovni ljudje – klanjano spominu velikega pisatelja, misleca, človeka. Umetnikova kritična, napredna misel je bila ves čas prisotna v slovenskem družbenem in kulturnem prostoru; danes, ob tem pomembnem jubileju, pa kakor da bi pomenu in zgodovinski vrednosti Cankarjeve ustvarjalnosti želeli ponovno izmeriti koordinate, poudariti pravilnost umetnikovega socialnega, družbenega in političnega prepričanja ter bolj kot kdajkoli spoznati dragocnost njegove umetniške zapuščine.

Razumljivo je torej, da Cankarjevega pomena ne moremo meriti samo z estetskimi merili; bilo bi enostransko in krivično, če bi v njegovem delovanju ne videli tesne povezave Cankarja – umetnika, kritika, politika in naprednega družbenega delavca. Ta neločljiva povezanost, ki danes tvori pojem – Cankar, pa temelji na pisateljevi intimni viziji čistjšega jutrišnjega dne. Že zgodaj ranjena in s prežgodnjim spoznanjem zaznamovana mladost bolehnega otroka s klanca je, zavedajoč se lastne „boljše pameti in boljšega srca, kot ga imajo drugi ljudje,“ sklenila posvetiti vsa svoja prizadevanja skorajšnji zori „tistega dne, ko naša kultura ne bo več krizantema siromakova, temveč bogastvo bogatega“, klesanju „granitnega temelja novi zgradbi“. Mladenič s klanca je pisal, ker je moral pisati, pisati pa je zanj pomenilo posvetiti lepši, pravičnejši, človeško vrednejši prihodnosti svojega ljudstva in svoje domovine edino, kar je imel – besedo.

„Domovina, dal sem ti svoje srce, svojo pamet, dal sem ti svoje življenje, kaj bi ti še dal?“ Ljubezen do svojega ljudstva in svoje zemlje je bila poleg pisanja najsilnejša strast Cankarjevega življenja. Bila je izvor njegovega navdiha, hkrati pa ost, ob kateri so se lomile sile njegovega zanosa in jedke, zagrenjene bolečine zaradi obstoječih razmer.

„Resnično, domovina, nisem te ljubil kakor cmerav otrok, ki se drži matere za krilo; tudi te nisem ljubil kakor solznoemhkobni vzdihovalec... ljubil sem te s spoznanjem; videl sem te vso, v nadlogah in grehih, v sramoti in v zmotah, v ponižanju in v bridkosti; zato sem z žalostjo in srdom v srcu ljubil tvojo oskrunjeno lepoto, ljubil jo stokrat globlje in stokrat više od vseh tvojih trubadurjev.“

„Že takrat, ko je še nisem poznal, ko sem jo komaj šele slutil, sem ljubil domovino z neoskrujenim ognjem svoje mladosti. Nikomur nisem pravil o tej ljubezni... Tudi nisem nikoli vprašal, od kot ta ljubezen in zakaj; dovolj je bilo, da je resnično gorela v srcu, z mir-

nim plamenom, ki je ob urah gorja in samote vzplapolal visoko in ki je zmerom dobrotno ogreval vsako moje delo in vse moje misli.“

Samo človek, ki je svojo domovino ljubil tako, kot je to zmozel Ivan Cankar, je imel pravico bičati njene napake, zlorabe in nepravilnosti, ki so ga bolele. Cankar je to storil na radikalen način z najprepričljivejšim sredstvom, ki ga je obvladal – z besedo. Mojster slovenskega jezika se je zavedal pomena svojega umetniško izpovedanega prepričanja in kritike, ki sta hoteli najširše plasti slovenskega ljudstva kulturno prebuditi in izobraziti.

„Nobeno delo, ki ga je izvršil človek v prilog svobode, torej v prilog kulture, ne izgine za vekomaj, ne ogenj ga ne more za vekomaj pokončati, ne meč!“

Umetnik je zastavil svoje pero, da bi s svojo besedo pomagal iz poraznega duhovnega stanja precejšnjega števila slovenskih ljudi. „Duhovna svoboda rodi telesno neodvisnost“ je znamenita pisateljeva misel, hkrati pa predstavlja program njegovega družbenega in političnega življenja.

Cankar ne bi pomenil tega za razvoj slovenske kulture, nacionalnosti in politične orientiranosti, kar danes pomeni, če bi njegova umetnost ostala zgolj v sferi esteticizma. Čas in prihodnost slovenstva sta zahtevala angažiranega umetnika, napredno usmerjenega misleca in družbenega vizionarja s trdnim, jasnim političnim prepričanjem. In Cankar je vsekakor to bil: „Zmerom sem bil prepričan, da je umetnika edini poklic kritika in boj. Morda je moj posluš drugačen od posluš drugih ljudi, morda je pokvarjen: že v najtišji, najslajši lirski pesmi slišim obtožbo, izvila se je bila iz življenja kakor vzdih... Umetnik, ki se prilagodi, ni več umetnik. Človek, ki zapre oči, je slepec.“

Svetovni nazor, ki ga je Cankar s svojim delom in življenjem izpovedoval, temelji na bolečem spoznanju nehumaniteta socialnih razmer, izkoriščanega položaja delovnega človeka. „Pravičnega sodnika iščem, ni mi do imena in obraza. Taka je ta stvar. Zdaj razsodite: čigava je jablana – tistega, ki jo je sadil in cepil, ali pa tistega, ki je klatil jabolka ko so dozorela.“

Obtožba družbe, ki je uzakoničila in ki dopušča take odnose, je popolna. Posameznik je nemočen, le organizirane, združene sile vseh hlapcev Jermejev in Šimnov Sirotnikov bodo podrle temelje tega krivičnega sveta. Prihodnost, človeka vredna, je v socialistični družbi enakopravnih ljudi, kjer bo delo merilo njihove vrednosti.

Iz zgodovine vemo, da je pisatelj to svoje prepričanje ma-

nifestiral tudi na političnem polju. Kot kandidat socialdemokratske stranke je imel prilžnost v neštevilnih, toda pomembnih predavanjih spregovoriti delavskim množicam po Sloveniji. V teh predavanjih je kritično orisal stanje v slovenski kulturi in javno izpovedal za tisti čas pogumno začrtane misli o socialnem in kulturnem položaju slovenskega ljudstva in o njegovi poti v prihodnost: „Edina pot je boj ljudstva, brezobziren boj, dokler ne pade poslednja barikada. Boj za popolno socialno in politično svobodo – zakaj brez socialne in politične svobode je nemogoča kulturna svoboda.“

Znamenita so njegova že kar preroško pravilna stališča do jugoslovanskega političnega in jezikovnega vprašanja v času bojev za ustanovitev samostojne države južnih Slovanov.

Cankarjevi govori so govori pesnika in vizionarja, ki s trdno vero v pravilnost in humanost svojih misli slika vizijo prihodnosti, tistega življenja, ki bo prišlo, ker mora priti.

„Jaz verujem v to družino svobodnih narodov! Jaz verujem, da bo iz te preizkušnje išlo prerojeno človeštvo! Bil bi hinavec in lažnivec, če bi se imenoval socialisti, pa bi v globočini svoje duše ne veroval v svoje ideale.“

Ko danes po Sloveniji praznujemo spomin na velikega rojaka, se zdi, da ob njegovi veličastni duševni zgradbi nehoti in z veliko zdravega občutka za pozitivnost človekovega prizadevanja merimo lastne moči, ocenjujemo vrednost našega dela in oblikujemo svoj kar najbolj človeški obraz. In prav je tako, zakaj Cankar za nas ne bi bil Cankar in mi ne bi bili vredni dediči tega velikega duha, če bi nam bilo vseeno, kaj smo v teh desetletjih storili, koliko Cankarjevih vizij in hrepenenj se je uresničilo v našem družbenem in osebnem vsakdanu. Ko z vseh strani romajo bele krizanteme k večnemu spomeniku Cankarjeve misli, se vprašujemo, ali smo iz naše stvarnosti in iz svojega življenja iztrgali vse, kar bi Cankarja bolelo. Ali je svet, ki ga ustvarjamo, že v celoti uresničitev Cankarja – vizionarja, katerega vizije so

tudi naše vizije in ali je naš odnos do sočloveka tisto, čemur je pisatelj namenil tisoče in tisoče besed. Cankarjev pomen za svet, v katerem danes živimo, je pomen misleca, vizionarja, ki je pokazal pravo pot in katerega misel nam je vseskozi pomenila vodilo. Veliko Cankarjevih hrepenenj se je uresničilo in postalo del našega življenja. Tistih skritih, najintimnejših človeških razsežnosti pa nam ostaja še veliko. Uresničitev tega pa je, mislim, kot vsebina in notranji smisel vseh spominskih manifestacij ob stoletnici pisateljevega rojstva, naš intimni dolg. Dolg pisatelju preroških, zanosnih besed iz Bele krizanteme: „Trdna je moja vera, da napoči zarja tistega dne, ko naša kultura ne bo več krizantema siromakova, temveč bogastvo bogatega. Že slutim zarjo tistega dne, sluti jo vse moje najgloblje in najčistejše hrepenenje. Ne, ne hrepenenje samo! Moje delo je slutnja zarje, vsaka moja beseda in vse moje življenje. Že slišim dleto, ki kleše granitni temelj novi zgradbi.“

BREDA BERNETIČ

NOVEMU SLOVENSKEMU FILMU OB ROB:

IDEALIST ALI PORAŽENEC?

Slovenski film je kot medij najširših kulturnih manifestacij izbral možnosti množičnega kulturnega animatorja in s filmsko upodobitvijo Cankarjevega Martina Kačurja prispeval svoj pomemben delež k praznovanju pisateljeve obletnice rojstva. Zamisli Idealista, filmskega Kačurja, je botrovala želja, da bi Cankarjev duh spregovoril s platen naših kinematografov, da bi umetnikova misel, kritika in vizija našli svoj ustrezen izraz in v filmskem mediju ohranili svoje umetniško sporočilo.

Koliko tega je prinesel Idealist?

S filmom Igorja Pretnarja (po scenariju Vitomila Zupana in Pretnarja) je zavel v slovenskem kulturnem prostoru nov, svež val in ker prihaja v jubilejnem Cankarjevem letu, ko se vsi bolj ali manj ukvarjamo, razpravljamo, pišemo in iščemo tisto pravo resnico o Ivanu Cankarju – umetniku, človeku, družbenemu vizionarju pa tudi našem intimnem rezonerju – je sprožil veliko polemik, mnenj in pogledov, ki vsak po svoje odkrivajo naš odnos do Cankarjeve umetnosti, hkrati pa pričajo o izrazni moči in prepričljivosti te filmske kreacije.

Kako nam je film uspel posredovati pisateljevo sporočilo, se torej vprašajmo tudi mi.

Cankar je svojega Kačurja gradil in izpeljal kot celoto, ki je nalomljena v tri raznolike in psihološko logično izpeljane enote. Razmerje med njimi je prepričljivo, utemeljeno z vsebino Kačurjevega notranjega doživljanja. Kompozicijska trodelnost filma pa pogrša notranjo povezavo, razmerje med deli je nesorazmerno. Čas, ki je odmerjen dogajanju v Zapolju, je na škodo filmskega sporočila bistveno krajši od dogajanj v drugem in tretjem delu Idealista. Film sicer nosi naslov Idealist, toda obdobje Kačurjevega idealizma, pripravljenosti na vse ali nič v tveganem in neenakem boju za svoje prepričanje, zdrkne nekako mimo nas. Kačur – idealist postane prekmalu razočaran poraženec, zasmehovan slabič, zavržen od družbe in samega sebe. V Beli krizantemi je Cankar zapisal: „Kažem mu, kako je majhen, kako je malodušen...“, zato, da se predrami, da spozna, kdo in kje da je, ter da pogleda v prihodnost. Slikal sem noč, vso pusto in sivo, polno sramote in bridkosti, da bi oko tem silneje zakoprnelo po čisti luči. „In prav tega v Idealistu manjka. Čas Kačurjevega pobudništva, ozračje njegovih govorov s kulturno – politično tendenco je premalo poudarjen, ogenj idealistove notranje moči dogori prehitro in svetloba Cankarjeve vizij ter vere v nepremagljivost idealov, katerih žrtve so domala vsi njegovi liki, ugaša že konec prve tretjine filma. Poslej je Kačur le še senca človeka, obupanec, ki se boji lastne podobe v ogledalu. Idealni učitelj klone, preden film dodobra prepriča gledalca o namenu in pomenu njegovih humanističnih teženj. Za takšen površen in premalo dokumentiran razplet pa ni nobene logične razlage, še manj pa opravičila v samem literarnem tekstu.“

Posneti po Cankarjevem delu film danes, v Sloveniji in za Slovence, ki nam Cankar ne pomeni samo pripovednika in sanjača, ne pomeni prenesti v filmski jezik samo zgodbe o nesrečnem in nerazumljivem Martinu Kačurju, temveč in predvsem skozi filmski medij z veliko posluha za ozke špranje cankarjanskega optimizma izpovedati umetnikovo misel, idejo, vizijo. Filmski in literarni Kačur sta sprva idealista, humanista in naprednjaka, pozneje obupanca in na koncu tragični žrtvi svoje neprilagodljive narave. Toda usoda literarnega Kačurja izzvani kot osebna žrtev, kot prispevek k napredku človeštva. Njegovo življenje, čeprav na koncu le še bedno životarjenje, kakor tudi nasilno pretrgano življenje njegovega predhodnika socialističnega kovača, ni bilo zaman. Kar je za klanec luč v učiteljevem oknu, je za osmišljenost Kačurjev podoba kovača, ki se skloni k umirajočemu učitelju. Najprej je bil eden, zdaj sta dva in nekoč jih bo toliko, da bo njihova moč opravičila idealistovo smrt in bo izbrisana kri s kantona ob cesti.

Kje pa s svojim sporočilom ostaja film?

Kačur se po dokončnem spoznanju o družinski disharmoniji na pol pijan, na pol blazen od obupa odpravi iz vasi in v snežnem mezežu zmurzne. Kačur umre, luči se prižgo in gledalec zapusti dvorano sicer prizadet, depimiran, toda prikrajšan za osmišljenost Cankarjeve vizije.

S svojim sporočilom je torej film kot ekranizacija Cankarjevega dela ostal na pol poti.

In vendar nam je prinesel tudi veliko lastnih kvalitet. Režiserjev pristop je z razgibano režijo in na visoki profesionalni ravni izpovedal veliko posluha za refinjeno atmosfero, ki odlikuje predvsem srednji del filma. Kamera direktorja fotografije Mileta de Gerie in snemalca Crta Škodlarja je dokaj realistična, čeprav daje prav tematika Cankarjeve izpovedi veliko še neizkoriščenih možnosti za režiserske stilizacije, za ekspresionističen oziroma nadrealističen pristop. Film nam je dal tudi galerijo zares imenitnih igralskih stvaritev. Velik delež gre Radku Poliču ter obema glavnima ženskama protagonistkama – Mileni Zupančič in Marjeti Gregorač. K imenitnemu vzdušju pa je pripomoglo tudi več blestečih filmskih upodobitev stranskih junakov: duhovita robotast Arnolda Lovornika, refinjenost Steva Žigona, razumevajoči cinizem Jožka Lukeža in številnih drugih manjših, a zato nič slabše poustvarjenih likov.

B. B.

Milena Zupančičeva in Radko Polič v najnovšem filmu Idealist

Ob zaključku redakcije

PRVA KONFERENCA ZVEZE SINDIKATOV HRVAŠKE

VSEBINSKE SPREMEMBE V DELOVANJU

Dogovor o neposrednih idejnopolitičnih nalogah pri nadaljnjem razvoju samoupravnih odnosov v združenem delu

ZAGREB, 5. maja — Na prvi konferenci Zveze sindikatov Hrvatske, ki se je udeležilo kakih 500 delegatov in gostov, so razpravljali o neposrednih idejnopolitičnih nalogah sindikata pri nadaljnjem razvoju samoupravnih odnosov v združenem delu. hkrati pa so sprejeli program aktivnosti vodenju in usmerjanju javne razprave o osnutku zakona o združenem delu. Delegati konference so prav tako sprejeli nov republiški družbeni dogovor o pogojih pridobivanja in delitve dohodka in osebnih dohodkov ter sklep o podelitvi 70 „Diplom samoupravljanja“ tistim delovnim organizacijam in TOZD, ki so v zadnjih 25 letih dosegle v republiki najvidnejše uspehe na področju razvijanja in utrjevanja samoupravnih odnosov.

Najpomembnejšemu sindikalnemu zboru na Hrvatskem po republiškem kongresu ZSH 1974. leta so prisostvovali med gosti predsednik predsedstva SRH Jakob Blažević, predsednica CK ZKH Milka Planinc, predsednik sveta ZSJ Mika Špiljak ter delegacije republiške konference SZDL, ZSJ, republiških in pokrajinskih sindikatov in drugi.

Uvodni referat o nalogah sindikata v razvoju samoupravnih in družbenoekonomskih odnosov je imel predsednik RS ZSH Milutin Baltić. Poudaril je, da se mora celotna idejna in politična dejavnost sindikata v

vrstah delavskega razreda odražati v neposrednem razvoju samoupravnega združenega dela in vseh konkretnih odnosov v njem. Predsednik Baltić je posebej opozoril na dejstvo, da so v republiki še vedno posamezniki, ki ne vidijo vsebinskih sprememb v načinu sindikalnega delovanja in ki so prepričani, da pomeni reorganizacija sindikata le neki eksperiment ter da kot taka predstavlja le širjenje kroga sindikalnih aktivistov. Po Baltićevih besedah se v delovanju sindikata še marsikje „lovijo“, niso pa redki tudi pojavi oziroma nesprijemljiva mnenja, da se organizacijskopolična aktivnost sindikata omejuje izključno na področje združenega dela.

Ko je razčlenil nekatera osnovna načela republiškega družbenega dogovora o dohodku, je sekretar RS ZSH Andjelko Jukić opozoril na to, da so izkušnje iz dosedanje prakse samoupravnega sporazumevanja precej pripomogle k temeljitemu izoblikovanju tega dokumenta. Delo pri pripravi družbenega dogovora o dohodku in kakih 150 samoupravnih sporazumov gospodarskih in negospodarskih grupacij je pokazalo, da je bil tak način pravilen, saj bi vsak drug način „potegnil za seboj“ urejanje odnosov, ki niso v skladu z ustavnimi zahtevami.

Ko to poročamo, konferenca še traja.

Š. E.

PRESEDSTVO ZVEZE SINDIKATOV MAKEDONIJE O PRITOŽBAH DELAVCEV

NOV PRIJEM OBETA VEČ

Ustanovljena komisija za medsebojne odnose in zaščito samoupravnih pravic delavcev

Za razliko od minulega leta, ko je svet Zveze sindikatov Makedonije dobil 397 vlog in pritožb, od tega 62 skupinskih, so se po intervjuju tovariša Tita v zagrebškem Vjesniku pojavile vloge in pritožbe na svetu Zveze sindikatov Makedonije. V

OD SKOPSKEGA DOPISNIKA

glavnem zadevajo probleme in vprašanja s področja zaposlovanja, odpuščanje delavcev iz organizacij združenega dela, premeščanje z enega na drugo delovno mesto, nedoslednost pri delitvi osebnih dohodkov, različne nepravilnosti v reševanju stanovanjskih vprašanj delavcev ter druge probleme in pojave v zvezi z delom in življenjem ljudi v združenem delu.

V pretežnem številu pritožb in vlog, ki so bile poslane svetu Zveze sindikatov Makedonije in njegovim organom, delavci odločno zahtevajo

doslednejše uresničevanje zakonskih predpisov in samoupravnih aktov v organizacijah združenega dela ter posredovanje sindikatov pri reševanju mnogih problemov, ki so posledica samovolje posameznikov in prilaščanja samoupravnih pravic delavcev. Dalje zahtevajo pomoč pri omogočanju svobodnega navajanja mnenj brez posledic pri opozarjanju na napake in pomanjkljivosti ter zaostritev odgovornosti proti tistim, ki kršijo predpise in samoupravne akte. Proti tem je treba uveljaviti tudi ustrezne sankcije. V pritožbah zahtevajo posredovanje sindikata za uspešnejše in bolj učinkovito reševanje sporov iz delovnega razmerja na sodiščih, hitrejše reševanje pravic, ki izhajajo iz pokojninskega in socialnega zavarovanja delavcev, itd.

Da bi uspešneje reševali upravičene zahteve delavcev, je predsedstvo sveta Zveze sindikatov Makedonije nedavno sestavilo komisijo za medsebojne odnose in zaščito samoupravnih pravic delavcev, ki deluje

kot pomožno telo sveta. V tem kratkem času in z angažiranjem te komisije tam, kjer se dogajajo omenjene nepravilnosti, se je znatno povečala odgovornost vseh struktur v združenem delu in le-ta na ustrezen način vpliva na sprejemanje in usklajevanje samoupravnih aktov z ustavo in zakoni.

Dosedanja spoznanja pri proučevanju in reševanju pritožb in vlog pričajo, da gre za bolj odgovoren in bolj organiziran odnos organizacij in organov sindikata. Dejstvo pa je, da nekatere sindikalne organizacije še zmeraj počasi reagirajo na pritožbe delavcev, neposredno ne proučijo položaja, nekatere rešitve pa so preveč administrativne. Prav zato se v sindikatih Makedonije vsiljuje potreba, da bi čimprej sprejeli ustrezne ukrepe za nadaljnje usposabljanje članov in neposredno angažiranje ustreznih komisij v občinskih sindikalnih svetih.

Za uspešnejše in bolj učinkovito reševanje zahtev delavcev, ki so na-

vedene v pritožbah in vlogah, je treba sestaviti tudi delovne skupine, ki bodo bolj kvalificirano proučile zahtevnejše primere. Teh pa je veliko. Sindikat meni tudi, da je nujno potrebno proučiti delovanje sedanjih pravnih posetovalnic, njihovo kadrovsko in materialno opremljenost, v tistih občinah, kjer pa jih še nimajo, jih je treba ustanoviti čimprej.

B. STANČEVSKI

IZ SINDIKALNEGA TISKA

DOLGOZOK

Z zgodovino praznika dela nas seznanja Kalman Petković v članku z naslovom: „Po sledovih zgodovinske poti 1. maja“. Poleg tega objavlja časopis članke iz vseh šestih republik in pokrajine Kosovo.

Tema praznične ankete je: Kateri praznik je najpomembnejši? Reporterji časopisa so se o tem pogovarjali s približno 50 ljudmi.

Največja skrivnost sodobnega človeka je infarkt srca. Kako lahko pomaga kirurg? V najnovejši številki časopisa govori o tem problemu reportaža z naslovom „Boj za življenje“. Predstavlja vam docenta praškega eksperimentalnega centra medicinskih ved Libura Hejhala, ki je opravil 500 operacij srca. O tem pripoveduje tudi nekdanji Hejhalov pacient, podpredsednik socialistične zveze SAP Vojvodina Sandor Dobo.

11.000 jugoslovanskih zdravnikov, inženirjev, kemikov in drugih visoko izobraženih strokovnjakov dela v tujini. Mnogi od njih so Vojvodinci. O tem govori članek z naslovom „Izvažamo tudi znanje“.

Pomanjkanje stanovanj še zmeraj ne pojenjuje. O tem govori članek „Njegova visokost — stanovanje“. Pisec analizira, kaj vse je nepravilno v stanovanjski politiki in kdo vse odira občana brez stanovanja — od občine do gradbenih podjetij, občan pa na koncu v zamenjavo za težke milijone dobi slabo opremljeno in neudobno betonsko kletko.

Dolgozok objavlja tudi članek o pšenici prihodnosti, o prvi umetno vzgojeni vrsti hibrida, v katerem so združene najboljše lastnosti pšenice in rži in o poskusih s tem.

E. NJEMČEVIĆ

INOVACIJE, IZNAJDBE IN NAGRAJEVANJE V BIH

Brez ustvarjalnosti ni napredka

Vsako iznajdbo in vsak za delovno organizacijo koristen prispevek je treba ustrezno nagraditi — Namesto dragih tujih licenc moramo pospeševati domače iznajdbe in spodbujati naše strokovnjake pri tem delu — Primer iz Slovenije.

Eden bistvenih vzrokov za stagnacijo razvoja novatorstva in racionalizatorstva v Bosni in Hercegovini je način delitve osebnih dohodkov. To je področje, kjer je treba premostiti ponekod zakoreninjeno konzervativ-

OD SARAJEVSKEGA DOPISNIKA

nost. Tako ocenjujejo v BiH, ko gre za leto tehnoloških inovacij — leto 1975 — in ki se nadaljuje tudi v tem letu.

V tej republiki je treba posvetiti temu področju večjo pozornost, ustvariti ugodnejšo družbenopolitično ozračje za razvoj novatorstva ter uveljaviti delo in ustvarjalnost in spodbujati družbeno storilnost dela — so ugotovili na nedavnem sestanku republiškega koordinacijskega odbora za razvoj te dejavnosti. Cilj koordinacijskega odbora, ustanovljen je bil lani kot stalno telo združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti, znanstvenih in drugih

inštitucij, je predlagati sistemske ukrepe, spodbujati in usmerjati dejavnost za uveljavitev dela in ustvarjalnosti v vseh oblikah ter spodbujati tehnologijo in organizacijo poslovanja na vseh področjih združenega dela. Prvazaprav gre za dejavnost, ki naj spodbuja ustvarjalne zmogljivosti, ki so ena izmed strateških smeri v prihodnjem razvojnem obdobju, saj brez kreatorstva, brez ustvarjalnosti ni napredka.

Za ponazoritev bomo navedli nekaj primerov: do leta 1974 je v BiH diplomiralo 25 tisoč študentov, zdaj je več kot tisoč strojnih inženirjev, bistveno se je spremenila struktura delavskega razreda, velika je potreba po tem, da se za to delo, za resnično podporo ustvarjalcem in za nagrajevanje po delu tudi samoupravno organiziramo.

Da so možnosti za to, pričajo naslednji primeri iz nekaterih delovnih kolektivov v BiH: v Železarni Zenica, „Natronki“ v Maglaju, v rafineriji nafte v Bosanskem brodu, v „Vrbasu“ v Banjaluki... Če delavec s svojo iznajdbo prihrani denar

delovni organizaciji, potem delovna organizacija nima razloga, da nosilca tega prispevka ne bi nagradila. Da tega ne spoštujemo, pričajo številni primeri, ki jih vseh prav gotovo ne moremo naštet. Pomanjkljivost v novatorstvu in v ustvarjalnem prispevku je vsekakor prav v sistemu delitve v celoti. Potrebno je torej spodbujati vsak prispevek pri delu, saj so največje rezerve prav v boljši organizaciji dela.

Velik delež na tem področju imajo tudi najbolj odgovorni ljudje v delovnih organizacijah, organizatorji dela pa tudi samoupravni organi.

Interesi gospodarstva in združenega dela se morajo predvsem obrniti k domačim tehnološkim inovacijam. Namesto dragih tujih licenc moramo izpeljati akcijo, ki bo pripomogla, da bomo imeli čimveč domačih iznajdb in iznajditeljev. Na seji koordinacijskega odbora so posebej omenili primer iz Slovenije oziroma mariborske Elektrokovine, kjer so lani na podlagi tehničnih iznajdb prihranili 1.803.640 dinarjev.

E. NJEMČEVIĆ

ABC odnosov v kolektivu

SNEDENA BESEDA

Piše: AZRA KRISTANČIČ, diplomirana psihologinja

Ni grjeva na svetu kakor to, kaj da, potlej pa očita, „je pred mnogimi leti zapisal naš pisatelj Fran Levstik. Kdo te misli, povedane tako ali drugače, še ni slišal? Pa vendar v vsakodnevem življenju nanjo tako radi pozabljamo.

Na primer — ko kot samoupravljalci o čem odločamo. Poslušamo predlog in razpravo, o vsej zadevi smo informirani toliko, kot nam je kdo „serviral“ ali kolikor smo se sami zanimali, sami ne rečemo ničesar, nato pa glasujemo. Predlog podpremo. Dvignemo roke in sklep je sprejet.

Cez nekaj dni, ko „pride kaj za nami“, ko bi morali sklep uresničiti, pa ugotovimo, da

nam ni všeč, da le ni povsem v skladu z našimi osebnimi interesi; takrat pa nekateri sklenejo, češ mene ne bo poleg in naredil bom vse, da ob prvi priložnosti vsej zadevi porinem klin med kolesa. Človek bi še razumel, da je posledica takšnega sklepa kakšna nova, celovitejša informacija, ki vse skupaj pokaže v povsem drugačni luči, ali pa ugotovitev, da so bili tisti, ki so odločali — zavedeni! Ne, nobenih novih informacij ni, vse je tako, kot je bilo.

Ko smo glasovali, smo predlagateljem dali svoje zaupanje ter hkrati zagotovilo, da bo vsak prevzel svoje obveznosti in jih tudi izvršil. In čez nekaj dni vse to, kar smo dali pred pričami, brez posebnih razlogov v zamemo nazaj. Ali je res kaj grgega?

Kaj vse to povzroči, kakšne so posledice in kako vpliva na odnose v kolektivu, ni treba posebej poudarjati. Ne samo, da se zadeve nekaj časa ne premaknejo, prihaja do nepotrebnih konfliktov, celo do dolgotrajnejših sporov („S tistim, ki požre svojo besedo, jaz ne bom več govoril!“), ki jih celo čas težko zgleda. Voz se sicer premakne, če lahko uporabim simboliko, kajti večina uveljavi svojo voljo. Vendar bi voz porinili naprej veliko lažje, z manj truda, če bi z veseljem vlekli vsi in ne samo večina. To vsi vemo, kot tudi vemo, da so sadovi dela mnogo lepši, če delamo z veseljem in zadovoljstvom v prijetnem vzdušju, ki ga ne bodo kalile snedene besede.

Zatorej velja — če je treba — trikrat premisliti, potem pa enkrat res storiti, zlasti če resnično želimo dobre odnose z vsemi sodelavci.

Čas za malico

VPRAŠANJE:

Ali smo delavci upravičeni do regresiranja prehrane oziroma do tople malice, ki je nekje na polovici delovnega časa, in ali lahko posamezne delovne organizacije organizirajo le kosilo, ki se deli ob 12. uri, pri čemer organizacija zahteva, da delavci doplačajo razliko, ker je kosilo dražje od malice?

Kot delavki in materi, ki imam po vrnitvi iz službe dolžnost skuhati za družino kosilo, mi ne ustreza tak način toplega obroka v organizaciji. Deloma zato, ker praktično do 12. ure ničesar ne pojem in do tega časa tudi nimam odmora, deloma pa zato ne, ker imam po 12. uri kosilo kar dvakrat — v organizaciji in doma. Način organiziranja tople prehrane v organizaciji ustre-

za le samskim delavcem. Zanima me, do česa sem upravičena.

N. A. — Velenje

ODGOVOR:

Pravico delavca do odmora med delovnim časom ureja Zakon o medsebojnih razmerjih v združenem delu, vendar le v toliko, da delavec zagotavlja med dnevni delom z enkratnim polnim delovnim časom pravico do najmanj 30-minutnega odmora. Glede tega zakon le še določa, da odmor ne sme biti določen ne na začetku in ne na koncu delovnega časa. Zaradi tega mora pri urejanju odmora prvenstveno samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih v vaši organizaciji bolj natanko določiti organiziranost odmora, zlasti pa določiti čas, kdaj se

lahko koristi. Upoštevajoč, da zakon zagotavlja odmor zato, da se po nekajurnem delu, ki ga utruji, delavec lahko oddahne in odpočije, bi bilo seveda pričakovati, da bodo delavci s samoupravnimi sporazumi pri določanju časa odmora upoštevali, kdaj nastopi pri delu tista utrujenost, ki zahteva odmor.

V vaši organizaciji imate, kot razberemo iz vprašanja, odmor šele ob 12. uri. To je sicer dejansko malo nenavadno, vendar ni v nasprotju z zakonom. Verjetno pa je v vaši organizaciji več delavcev, ki imajo zaradi nenavadne organiziranosti odmora in toplega obroka podobne probleme kot vi. Preostane vam zato le, da poskusite doseči spremembo ali dopolnitev ustreznih določil samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih.

kupon §
PRAVNIK SVETUJE

PO DRUGEM KONGRESU ORGANIZACIJE SINDIKALNE ENOTNOSTI AFRIKE

Iskanje lastnega izraza

Vse članice organizacije morajo izstopiti iz mednarodnih sindikalnih central — V organizaciji le po en sindikat iz vsake afriške države, kar naj prispeva k povezovanju sindikalnega gibanja

V libijskem glavnem mestu Tripolisu je bil ob koncu aprila drugi kongres organizacije sindikalne enotnosti Afrike (OUSA). Ta organizacija je bila ustanovljena v aprilu leta 1973 kot poskus, da bi premostili razcepjenost afriškega sindikalnega gibanja, da bi mu dali avtentičen afriški izraz in da bi se osamosvojila v odnosih z mednarodnimi sindikalnimi centralami in pred drugimi vplivi zunaj Afrike. Vendar pa tej organizaciji to ni uspelo iz več razlogov: niso se ji pridružili vsi sindikati Afrike, ni nastala učinkovita organizacija, ki bi omogočala skupne akcije, ni bila opravljena popolna osamosvojitve v razmerju do mednarodnih sindikalnih central, organizacija pa se je nenehno spoprijemala s finančnimi težavami.

Po ustanovitvi OUSA, še zlasti pa lani, so potekali številni pogovori za doseg večje enotnosti. Sad tega je bila ustanovitev pripravljalnega odbora za drugi kongres, v njem pa so bile zastopane tudi organizacije, ki niso sodelovale na ustanovnem kongresu oziroma niso bile zajete v OUSA. Po dolgih razpravah je pripravljani odbor nekoliko razčistil temeljna vprašanja prihodnje organizacije in politike OUSA in ob finančni pomoči libijskih sindikatov za letoš aprila sklical kongres.

Kongres je potekal v zanimivih, pogosto viharnih razpravah, v katerih je prevladovala želja za doseg enotnosti. Gledano v celoti, to je bilo tudi storjeno, čeprav so razlike, nezaupanje, različne tradicije in podobno še zmeraj zelo velike.

Na kongresu so sprejeli nov statut, ki mora omogočiti konsolidacijo OUSA, jo učinkoviteje povezati z nacionalnimi organi zacijami, da bi rešili vprašanja financiranja, OUSA pa usposobili za akcijo. Še posebej je treba poudariti tri določila novega statuta.

Prvič, na sedanjem kongresu so zavzeli odločnejše stališče kot poprej, da morajo članice OUSA izstopiti iz mednarodnih sindikalnih central. Na podlagi poročila, ki so ga predložili kongresu, je še 8 nacionalnih organizacij od 50, kolikor jih je v Afriki, še zmeraj včlanjenih v mednarodne sindikalne centrale.

Drugič, sprejeli so stališče, da je lahko v OUSA včlanjena

samo ena nacionalna organizacija iz ene države, s čimer naj bi pospešili proces združevanja sindikatov v državah oziroma preprečili poskuse, da bi že enotne sindikate drobili.

Tretjič, s statutom in dogovorom med sindikati so dosegli, da bodo v izvršnem komiteju OUSA zastopana vsa območja in vse težnje v afriškem sindikalnem gibanju, kar bo zagotovilo, da bo OUSA izvajala afriško politiko in da jo bodo vsi sindikati na celini priznali in sprejeli v praksi kot svojo organizacijo.

Ko se je kongres izrekel za odločen boj proti imperializmu, rasizmu, apartheidu, kolonializmu in neokolonializmu, je v celoti podprl politiko neuvrščenosti in poudaril, da ta politika „verno izraza temeljne težnje ljudi in vseh dežel po svobodi, blaginji, miru in socialnem napredku“. Politika ne-

uvrščenosti, je rečeno v političnem dokumentu, ki ga je sprejel kongres, omogoča narodom, da se znebijo kolonialnega jarma tam, kjer še obstaja, da se likvidirajo apartheid, vse oblike resnega razlikovanja in režimi, ki temeljijo na tem.

OUSA se je zavzel za novo gospodarsko ureditev v svetu in zahteval, da se vse surovine, ki so proizvedene v Afriki, na njenih tleh tudi predelajo oziroma da se tovarne, ki zunaj Afrike predelujejo te surovine, preselijo v Afriko.

Kongresa OUSA se je udeležila tudi delegacija Zveze sindikatov Jugoslavije. Dejstvo, da ji je bilo kot edini delegaciji zunaj Afrike omogočeno pozdraviti udeležence kongresa, prav gotovo kaže, kolikšen ugled ima Zveze sindikatov Jugoslavije med sindikalnim gibanjem neuvrščenih in držav v razvoju.

LAZA ČOVIĆ

TUJI DELAVCI V FRANCIJI NADALJUJEJO Z BOJEM ZA SVOJE PRAVICE

Koš starih problemov

Prvomajske demonstracije so vnovič opozorile, da so se tuji delavci ne glede na ceno pripravljeni boriti za boljše življenjske razmere in za enake pravice, kot jih imajo domačini.

„Prenehajte z zatiranjem delavcev — ne bomo se pogajali, dokler se ne vrnejo izgnani tuji delavci — enake pravice francoskim in tujim delavcem...“ Taka in podobna gesla je bilo

OD NAŠEGA DOPISNIKA

slišati na veliki prvomajski manifestaciji v Parizu, ko se je pohoda udeležilo na desetine tisočev delavcev pod vodstvom dveh vodilnih francoskih sindikalnih organizacij CGT in CFDT — ter številnih drugih združenj in strank, kot so Federacija združenj solidarnosti s tujimi delavci, Komite za pravice tujih delavcev, Liga revolucionarnih komunistov in štiri velike stranke združene levice: komunisti, socialisti, združeni socialisti in levi radikali.

Ob koncu minulega leta so se v nekem pariškem delavskem naselju uprli tuji delavci zaradi previsokih stanarin in nezdravih življenjskih razmer. Takoj so jim priskočili na pomoč francoski tovariši. Med Francozi ni bilo nikogar, ki bi skušal prevzeti vodstvo, kar se je običajno dogajalo. Sledila je vrsta demonstracij, ki jim je dala poguma, da niso preklicali svojih zahtev. Želeli so, da bi jih Francozi podprli politično in materialno in ne samo, da se jim pridružijo na demonstracijah, zvečer pa da se vrnejo domov. To je bil poglobljen boj. Če je bila notranja osnova trdna in če se je zunanost strinjala z osnovo, potem bi moralo iti eno z drugim. Njihova moč so bili le francoski delavci — kot da bi hodili po eni nogi, francoski delavci pa bi bili druga. Tega se morajo zavedeti, kajti demonstra-

kdo je kdo

JOSHUA NKOMO

Z imenom enega izmed voditeljev osmih milijonov črncev v Južni Rodeziji smo se v zadnjih letih pogosto srečavali. Še pred tedni so ga spet omenjala poročila, ki so prihajala iz te države — ene izmed zadnjih trdnjav apartheida na Jugu Afrike. Tako imenovana „ustavna konferenca“, na kateri naj bi skupaj s samozvanim viditeljem bele manjšine Ianom Smithom vendarle našli mirno rešitev rodezijske krize, je dokončno propadla. Predstavniki 380.000 rodezijskih belcev so namreč dolge mesece le slepomišili in nazadnje priznali, da niso sposobni treznega političnega premisleka. Ali tudi tako: dokazali so, da se nikakor nčejo odreči sedanjega gospodujočega položaja. Joshua Nkomo si je ves čas prizadeval urediti svoj dolgoletni sen o mirnem in enakopravnem sožitju med belci in črnci v Rodeziji. Za svojo zamisel se je ta 69-letni sin revnega in seveda črnega rodezijskega kmeta dolgo in vztrajno bojeval. Zdaj je doživel — kot zatrjujejo nekateri — močan politični udarec. Kakorkoli že, nihče mu ne more odrekati izrednega poguma in vztrajnega boja za pravice črnega prebivalstva.

Zdaj pa so se okrepile tiste sile, ki so veskozi zatrjevale, da mirna rešitev rodezijske krize ni možna. V ospredje sta stopila druga

dva voditelja — škof Muzoreva in Sitole. Začelo se je torej novo obdobje boja za pravice potlačeni črncev, obdobje, kjer bo glavno besedo imelo orožje. Boj pa ne bo ne lahek ne kratak. Predvsem zato, ker črnka večina šele mora strniti svoje vrste. Belci so to — stisnjeni v kot — že storili. Do zob so oborožili armado in policijo in zatrjujejo, da bodo zadržali sleherni upor. Toda pogovori Nkomo-Smith so bili zadnja priložnost za mirno rešitev. Priložnost so zapravili, in dolgoročno gledano, rasiističnemu režimu bele manjšine v Rodeziji so šteti dnevi.

BRANKO DOBRANIĆ

TA TEDEN V ŽARIŠČU

Jugoslavija nadaljuje intenzivne priprave na bližajočo se peto konferenco voditeljev neuvrščenih dežel in dežel v razvoju v Colombu. To je ocena, ki jo vedno znova potrjuje že bežen pogled na našo zunanepolitično dejavnost zadnjih mesecev. Šele nekaj dni je tega, kar se je z daljšega obiska po državah Azije in Bližnjega vzhoda vrnil podpredsednik ZIS in zvezni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minić, že se je v Zahodno Afriko napotil predsednik ZIS Djemal Bijedić. Njegov obisk v Senegal, Nigeriji in Gani tako pomeni nadaljevanje intenzivnih posvetovanj med neuvrščenimi državami. Vse tri zahodnoafriške države so namreč že dolgo aktivne članice gibanja neuvrščenih — predvsem pa pomembne in ugledne predstavnice „črne celine“. Naši politični odnosi s Senegalom, Nigerijo in Gano se že dolgo izredno dobro razvijajo, kar pa ne bi mogli reči za naše gospodarske odnose. Prav zato bo obisk Djemala Bijedića nedvomno najboljša priložnost za nove spodbude na tem področju. Ne nazadnje pa pomeni tesnejše navezovanje gospodarskih in političnih stikov med neuvrščenimi najbolj konkretno izpolnjevanje sklepov vrhunskega srečanja v Alžiru.

Poleg nadvse očitnih prizade-

vanj za krepitev dvostranskih odnosov pa je te dni v teku tudi veliko širša akcija: četrto zasedanje konference ZN za trgovino in razvoj (UNCTAD). Na zasedanju v Nairobiju so se zbrali predstavniki več kot 150 držav, da bi razpravljali o spremembah mednarodnega gospodarskega reda. Ze nekaj let je namreč povsem jasno, da je treba sedanji nepravilni gospodarski red postaviti na povsem nove, pravičnejše temelje.

V Manili so se namreč dogovorili, da bodo na zasedanju UNCTAD sprožili probleme surovin, financiranja razvoja, prenosa tehnologije in odpisa dolgov deželam v razvoju. „Ne bomo se pogovarjali o cenah te ali one surovine, temveč bomo razpravljali o bistvenih spremembah položaja in odnosov med proizvajalci in potrošniki surovin“ — je poudaril generalni sekretar UNCTAD Gamoni Corea. In res: samo s takšno splošno in obenem konkretno razpravo je mogoče najti pot do pravičnejših gospodarskih odnosov v svetu. To pa pomeni najti tudi pot do drugačne razdelitve svetovnega dohodka, do hitrejšega razvoja nezavrtih pa tudi do enakomernega in nenehnega napredovanja razvitih.

BRANKO DOBRANIĆ

ANDREJ SNEDEC

STROKOVNJAK OPOZARJA NA PRAVICE IN DOLŽNOSTI

Dilema med produktivnostjo in varnostjo

Prav gotovo je za obstoj in napredek delovnih organizacij odločilnega pomena, kakšno stopnjo produktivnosti dosegajo s svojo proizvodnjo, kako jo dosegajo in kakšen nadaljnji razvoj produktivnosti načrtujejo. Za produktivnost obstajajo merila, čeprav so zelo enostavna in omejena na le nekaj formul. Na drugi strani pa opažamo, da za varnost pri delu ni nikakršnih meril, ki bi merila stanje varnostne organiziranosti in učinkovitosti. Gotovo je, da v zadnjem desetletju delovne organizacije veliko vlagajo v varnost pri delu, žal pa ta vlaganja niso zaključena, obravnavana in primerjana s stopnjo uveljavljene varnosti pri delu. Toda tudi to še ni dovolj, če bi hoteli z več ali manj enakovrednimi merili primerjati dosegljivo produktivnost in varnost pri delu. Ge namreč za vpra-

šanje, iz katerih virov in načinov nastaja ali se utrjuje produktivnost dela: ali samo iz naporov delavcev na neposrednih delovnih mestih (visoke norme, hiter ritem dela) ali pa na osnovi inventivnih in intelektualnih naporov strokovnih služb in vodilnih delavcev.

Prav gotovo je napačno, če pospešujemo produktivnost samo pri živem delu, kajti prav hitro pridemo do stanja, ko si s tem povečujemo zdravstveno in varstveno ogroženost ljudi. Nič ni tedaj čudnega, da marsikje po svetu zagovarjajo bolj umirjeno produktivnost in večjo varnost.

S tem pa to področje še nikakor ni izčrpano. Prav tako, kot je delo živ in spreminjajoč se pojav, je tudi produktivnost živa in trajno se spreminjajoča, odvisna od številnih de-

javnikov in okoliščin. Če pa hočemo vedeti, od katerih dejavnikov je v naslednji fazi odločilno odvisna produktivnost v konkretni delovni organizaciji, tedaj je to treba temeljito proučiti. Študij virov, dejavnikov in odvisnosti produktivnosti za eno od naslednjih stopenj je nujnost, ki jo je treba analizirati in odkriti, nikakor pa ne ustvarjati predlogov po splošno znanih priporočilih. Enako pa velja tudi za varnost pri delu. Ko so že uveljavljene temeljne zahteve varnosti pri delu, je najdaljnji napredek varnosti odvisen od proučevanja številnih podrobnosti, ki jih štejemo v mikroorganizacijo delovnih mest in postopkov. Samo to je novi vir ali nova osnova, na katero lahko vgrajujemo varnostne zahteve, ki nam jih narekujejo zakon o varstvu pri delu in

drugi varnostni predpisi. Če študija mikroorganizacije ne opravljamo in ne prilagajamo zahtevam predpisov, uveljavljamo dvojnost in različnost: na eni strani imamo napisana pravila, ki so „soglasna“ z varnostno zakonodajo, na drugi strani pa imamo številne varnostne odnose v mikroorganizaciji procesov in delovnih mest, ki pa so v nasprotju oziroma niso v soglasju z uveljavljenim predpisom.

Takšno stanje še vedno na stečaj odpira vrata nesrečam in boleznim, obenem pa temeljito podira zgradbo načrtovanih ukrepov za izboljšanje in napredek produktivnosti.

Dilema med produktivnostjo in varnostjo se torej lahko rešimo le, če tako varnost kot produktivnost jemljemo kot združen objekt analiz in študija.

sprašujete — odgovarjamo

Prosim za odgovor na naslednje vprašanje:

— Ali se lahko dodatek za omejevanje fluktuacije (dodatek za stalnost) izplačuje vsem delavcem v enakem odstotku od obračunske osnove in dosežene akontacije osebnega dohodka in ali je tako izplačevanje omenjenega dodatka pravilno glede na to, da imajo delavci različne osebne dohodke.

G. K. — Škofja Loka

Odbor sindikator Slovenije za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov nam je posredoval naslednje pojasnilo:

Dodatek za omejevanje fluktuacije ni dodatek na stalnost, kot je razvidno tudi iz vašega vprašanja. Namen tega določila v sindikalni listi je bil, da se udeleženci samoupravnih sporazumov dejavnosti dogovore o višini tega dodatka — največ do 5 % od dosežene akontacije ali obračunske osnove delavčevega osebnega dohodka. Temeljne organizacije združenega dela pa so dolžne v svojem samoupravnem splošnem aktu opredeliti ta dodatek kot posebno obliko stimulacije za stalnost, vendar samo za tista delovna mesta oziroma poklice, kjer ugotavljajo visoko fluktuacijo. Do tega dodatka torej niso upravičeni vsi delavci TOZD.

Zmagali operativci Zasavja

Izbirno tekmovanje za športne igre gradbenih delavcev Slovenije

Meseca aprila so bile v organizaciji TOZD Operativa Litija v Litiji II. ŠIG GIP BETON Zasavje Zagorje, ki se jih je udeležilo 150 športnikov.

Tekmovanje je bilo priprava in izbirno tekmovanje za določitev ekip, ki bodo zastopale GIP BETON Zasavje Zagorje na ŠIG Slovenije. Prvo-uvrščene ekipe so prejele lepe pokale v trajno last, zmagovalci med posamezniki pa diplome.

REZULTATI:

Kegljanje — moški ekipno (6 x 100 lučajev) 1. TOZD Operativa Zasavje Trbovlje 2402, 2. TOZD Centralni obrati Zagorje 2283, 3. TOZD Operativa Sevnica 2259, 4. TOZD Operativa Litija 2205, 5. TOZD Operativa Zagorje 2101, 6. Delovna skupnost skupnih služb 2047, 7. TOZD Operativa Domžale 1357.

V kegljanju med moškimi posamezno (200 lučajev) je zmagal Peter KOZMUS (854) pred Janezom DRNOVŠKOM (830) ter Albinom MELINOM (825). V finalu je nastopilo najboljših 12 iz ekipnega tekmovanja.

Pri ženskah posamezno (100 lučajev) je nastopilo 5 tekmovalk. Zmagala je Darinka FORTE (320) pred Nado BEBAR (297) in Tanjo KOS (289).

Mali nogomet: 1. TOZD Centralni obrati Zagorje (10), 2. TOZD Operativa Zasavje Trbovlje (10), 3. TOZD Operativa Domžale (6), 4. TOZD Operativa Zagorje (5), 5. Delovna skupnost skupnih služb (5), 6. TOZD Operativa Sevnica (4), 7. TOZD Operativa Litija (2).

Streljanje — moški ekipno (5 x 20 — zračna puška): 1. TOZD Centralni obrati Zagorje 824, 2. TOZD Operativa Zagorje 670, 3. TOZD Operativa Zasavje Trbovlje 649, 4.

TOZD Operativa Litija 615, 5. Delovna skupnost skupnih služb 597, 6. TOZD Operativa Sevnica 441.

V streljanju je med posamezniki zmagal Ivo HRIBAR (354) pred Alojzom KODROM (354) in Zeljkom PEČNIKOM (34). V finalu je 10 najbolje uvrščenih iz ekipnega tekmovanja streljalo dodatnih 20 strelcov.

Med posamezniki je prvo mesto osvojila Mimi MARKOŠEK (118) pred Ksenijo RANZINGER (98) in Cveto POLC 88.

Šah — moški ekipno: 1. Delovna skupnost skupnih služb 13, 2. TOZD Operativa Zasavje Trbovlje 11, 3. TOZD Centralni obrati Zagorje 8, 4. TOZD Operativa Sevnica 5, 5. TOZD Operativa Litija 3.

Med posamezniki je med 14 nastopajočimi osvojil prvo mesto Jože DROBEŽ pred Petrom RAJEVCEM in Stanetom GOŠTETOM.

Balinanje — moški ekipno: 1. TOZD Operativa Litija, 2. TOZD Operativa Zasavje Trbovlje — 3. TOZD Centralni obrati Zagorje — 4. DSSS — 5. TOZD Operativa Sevnica 0.

Namizni tenis — moški ekipno: 1. TOZD Operativa Zagorje Trbovlje 8, 2. Delovna skupnost skupnih služb 6, 3. TOZD Centralni obrati Zagorje 4, 4. TOZD Operativa Litija 2, 5. TOZD Operativa Zagorje 0.

Odbojka — moški ekipno: 1. TOZD Operativa Zasavje Trbovlje 8, 2. TOZD Centralni obrati Zagorje 6, 3. DSSS 4, 4. TOZD Operativa Sevnica 2, 5. Operativa Litija 0.

Košarka — moški ekipno: 1. Delovna skupnost skupnih služb 6, 2. TOZD Operativa Zagorje 4, 3. TOZD Operativa Zasavje Trbovlje 2, 4. TOZD Operativa Litija 0.

LEOPOLD HARALD

Kočevje dolenski prvak

Končano je klubsko prvenstvo Dolenske za pionirke v rokometu, na katerem so nastopile ekipe Krke iz Novega mesta, Kočevja, Mime in Šentjerneja.

Kočevske pionirke so zaslužno postale dolenski prvakinje in se tako uvrstile na področje tekmovanje. Najboljša strelka prvenstva je bila Majda Šimic (Krka) z 22 zadetki, za najboljšo igralko pa so izbrali Marino Jerič (Kočevje), ki je v širšem izboru republiške pionirske reprezentance za skorajšnji turnir „Bratstva in enotnosti“.

Rezultati: Kočevje : Krka 3:8, Kočevje : Mima 0:2, Krka : Šentjernej 12:7, Šentjernej : Mima 9:10, Mima : Krka 10:14, Kočevje : Šentjernej 10:0.

Vrstni red: 1. Kočevje 6 točk, 2. Krka 4, 3. Mima 2, 4. Šentjernej 0.

Z. FAJDIGA

SINDIKALNE ŠPORTNE IGRE V NOVI GORICI

Več kot 1400 sodelujočih!

Tudi letos ne bodo smeli tekmovali registrirani tekmovalci

Komisija za šport in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu Nova Gorica je razpisala delavske športne igre za letošnje leto, ki bodo po vsej verjetnosti rekordne.

Letošnje igre se bodo odvijale podobno kot lani, ko so prešle z enkratnim izločilnim sistemom na liga tekmovanje. Prav tako kot lani tudi na letošnjih igrah ne bodo smeli sodelovati registrirani športniki. To namreč omogoča večjo udeležbo vseh tistih, ki se s športom ukvarjajo le za rekreacijo.

Igre bodo trajale vse do 10. junija. V drugi polovici leta se bodo nadaljevale s finalnimi turnirji najboljših ekip iz splošnega dela.

Letos je prijavljenih 45 delovnih organizacij oziroma 1400 aktivnih udeležencev, kar predstavlja svojevrsten rekord in lep uspeh na področju množičnega športa. Moški bodo tekmovali v malem nogometu, odbojki, košarki, rokometu, keg-

ljanju, balinanju, streljanju, namiznem tenisu, šahu, atletiki in plavanju. Ženske pa se bodo pomerile v odbojki, namiznem tenisu, kegljanju, streljanju, šahu, atletiki in plavanju.

Za letošnje sindikalne šport-

ne igre se je prijavilo 218 moških in 48 ženskih ekip. To pomeni, da bodo zaposleni tudi letos preživeli veliko prostega časa na športnih igriščih.

R. KOLENC

RADOVLJICA

PRVO MESTO ŠAHISTOM OOS ELAN

V nedeljo, 25. aprila letos, je bilo v prostorih hotela ALPE ADRIA letošnje občinsko sindikalno prvenstvo v šahu. Tekmovanje je pod pokroviteljstvom

občinskega sindikalnega sveta in TTKS Radovljica organiziralo šahovsko društvo Radovljica.

Na tekmovanju, ki je veljalo za posamezno in ekipno uvrstitev, je nastopilo 37 šahistov iz 10 osnovnih organizacij sindikata. Tekmovalci so bili letos prvič razdeljeni glede na kvaliteto v dva razreda. V prvem razredu so nastopili vsi tisti, ki imajo že osvojeno šahovsko kategorijo, v drugem razredu pa vsi drugi člani sindikata.

Rezultati — posamezno:

A razred: 1. Ivan Hrovat OOS H. Kompas Bled, 2. Jože Harinski KOOS Veriga Lesce, 3. Franc Jazbec OOS H. Kompas Bled, 4. Maks Vrečko KOOS ELAN Begunje, 5. Janez Romih OOS Psih. bol. Begunje.

B razred: 1. Milan Dragan KOOS ELAN Begunje, 2. Drago Kobal KOOS GG Bled, 3. Pavel Langus OOS Sukno Zapuže, 5. Jože Valant KOOS Veriga Lesce.

Ekipno: 1. KOOS ELAN Begunje 21 točk, 2. KOOS Veriga Lesce 19,5, 3. OOS hotel Kompas Bled 17, 4. KOOS GG Bled 13,5, 5. OOS Sukno Zapuže 12,5 točk itd.

VLADO MATJAŠIČ

Za tekmovanje v balinanju se je prijavilo kar 39 delovnih organizacij, kar dokazuje, da je ta šport na območju Nove Gorice izredno priljubljen. Na našem posnetku so balinarji Gostola in Mebla .. (Foto: R. Kolenc)

Goreniada v Gornji Radgoni

Goreniada se imenujejo sindikalne športne igre delavcev združenega podjetja Gorenje Velenje. Igre bodo 14. in 15. maja na športno rekreacijskem centru „Bratstva in enotnosti“ v Gornji Radgoni.

Sodelovalce bodo OZD Gorenja iz Slovenjega Gradca, Šoštanja, Ruš, Kikinde, Subotice, Mute, Lendave, Sombora, Velenja ter gostitelji iger — Gorenje Elrad iz Gornje Radgone.

Na letošnjih igrah, tretjih po

vrsti, bo nastopalo več kot 300 udeležencev. Nastopili bodo v naslednjih disciplinah: malem nogometu, rokometu, odbojki, namiznem tenisu ter streljanju z zračno puško. Pomerili pa se bodo tudi v kvizu znanja o delavskem samoupravljanju.

Letošnje sindikalne igre bodo potekale pod geslom „Spoznavajmo se med seboj in širimo bratstvo in enotnost med narodi“. Prav to bo tudi možno,

saj so v družini Gorenja OZD iz več republik. Že spisek mest, od koder so ekipe, nam kaže, kako veliko število OZD združuje ZP Gorenje. Ni ovir, ni republiških meja, važno je delati, ustvarjati za dobro vseh.

Na koncu iger bo kulturno zabavni večer na sejmišču v Gornji Radgoni. V programu bodo sodelovale kulturne skupine sodelujočih ekip.

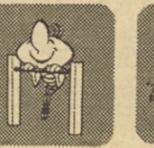
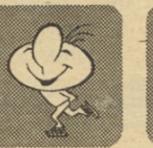
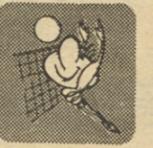
LUDVIK KRAMBERGER

Na Pungartu se je letošnje zimo naučilo smučati precej delavcev Gorenja. Še posebej navdušene za zimski šport so bile ženske ... (Foto: H. Jeričič)

NOVICE, REZULTATI, MNENJA...

JESENICE

Plavalna šola

Lep zgled, kako si sindikat prizadeva na področju rekreativne dejavnosti, je vsekakor plavalna šola za odrasle, ki so jo organizirali v jeseniški železarni. Skupno s plavalnim klubom Jesenice so prvi tečaj izvedli v pokritem bazenu hotela Larix v Kranjski gori. V tem te-

čaju se je naučilo plavati 27 članov kolektiva. Tečaj je uspešno vodil plavalni učitelj Beno Ramuš.

B. B.

VELENJE

Prva ekipa bolnišnice Topolšičica

Delavske športne igre v velenjski občini potekajo po pred-

vidnem programu. Ob praznovanju praznika dela so bila tekmovanja v odbojki v ženski in moški konkurenci. Tekmovanja se je udeležilo 10 ženskih in 19 moških ekip.

Finalne tekme so bile v Rdeči dvorani. V ženski konkurenci je osvojila prvo mesto ekipa iz Bolnišnice Topolšičica, druga je bila ekipa Skupnosti zaposlovanja iz Velenja, tretja pa ekipa posebne osnovne šole Velenje.

Med moškimi ekipami je zmagala ekipa Gorenje TGO Velenje — DSSS, druga je bila ekipa trgovskega podjetja ERA Velenje in tretja ekipa Rudarsko-elektroenergetskega kombinata — TOZD plastika.

kJ

ŽALEC

TT Prebold najboljši

Na štiristeznem kegljišču v Žalcu se je minulo soboto končalo tridnevno tekmovanje v kegljanju. Skupno je nastopilo

več kot 150 kegljačev iz 7 tekstilnih tovarn celjske regije. Moški so imeli 200 lučajev, ženske pa 100.

Rezultati moški ekipno: 1. TT Prebold 5047, 2. Juteks Žalec 4751, 3. Metka Celje 4678; moški pari: 1. Kačič — Zupan (TT Prebold) 1787, 2. Tudja — Kidrič (KORS Rogaska Slatina) 1673, 3. Korun — Dobravc (TT Prebold) 1639; posamezno: 1. Kačič (TT Prebold) 914, 2. Kidrič (KORS) 879, 3. Zupanc (TT Prebold) 873; borbene igre: 1. TT Prebold 739, 2. Metka Celje 689, 3. Juteks Žalec 688.

Ženske ekipno: 1. TT Prebold 1372, 2. KORS Rogaska Slatina 1354, 3. Tkanina Celje 1336; pari: 1. Zalokar — Vrtačnik (Tkanina Celje) 750, 2. Jašič — Privšek (TT Prebold) 743, 3. Zobec — Kovač (KORS) 722; posamezno: 1. Privšek (TT Prebold) 391, 2. Vrtačnik (Tkanina) 390, 3. Bizjak (Tovarna nogavic Polzela) 388 podrtih kegljev itd.

T. TAVČAR

IDRIJA

Prvenstvo v šahu

V Idriji je bilo občinsko sindikalno prvenstvo v šahu. Udeležba je bila skromna, saj so se tekmovanja udeležile le štiri ekipe. Prvo mesto so zaslužno osvojili šahisti rudnika živega srebra (Jereb, Bajc, Bevk in Majnik), ki so zbrali 9 točk, drugi so bili upokojenci (Troha, Seljak, Kogej in Kenda) z 8 točkami, tretji pa šahisti psihiatrične bolnišnice (dr. Šinkovec, Božič, Završnik in Burnik) s 6 točkami. Med posamezniki je bil najboljši Anton Troha (upokojenci), ki je na prvi deski zmagal v vseh sr članjih.

SILVO KOVAČ

KOČEVJE

Premrl in Bartolme

V Kočevju je bil šahovski turnir za kategorizacijo, na katerem je nastopilo 11 igralcev.

IZ ZGODOVINE PRVOMAJSKIH PROSLAV NA SLOVENSLEM (VI.)

Četrto stoletja prvomajskih proslav

Le tri mesece po praznovanju 1. maja leta 1914 je izbruhnila prva svetovna vojna, morija, kakršne človeštvo dotlej ni pomnilo...

Piše: Franc Rozman

NASTALE SO NOVE DRŽAVE, MED NJIMI TUDI JUGOSLAVIJA

V našem pregledu praznovanj 1. maja se seveda nismo mogli ustaviti pri vseh proslavah in tudi vsako leto posebej nismo omenjali. Opozorili smo le na nekatere proslave, ki odražajo nekakšne prelomnice, kot denimo začetek, pad in proslave skupaj z volilnimi shodi. Zdaj pa bi se pomudili le še pri zadnjem praznovanju 1. maja, ki je bilo hkrati tudi četrtoletni jubilej delavskega praznika.

Samo tri mesece po praznovanju 1. maja 1914. leta je že izbruhnila prva svetovna vojna, morija, kakršne dotlej človeštvo ni pomnilo. Ob koncu te vojne so se sesula tri mogočna cesarstva — turško, nemško in

je tistim, ki bi kljub prepovedi vendarle ostali doma, obljubilo zaščito.

1. maja dopoldne je bil v Mariboru shod z več sto udeleženci, ki so se zbrali v Goetzovi pivnici, govoril pa jim je znani mariborski socialni demokrat in deželno-zborski poslanec učitelj Albert Horvatek, ki je končal svoj govor z besedami nemškega pesnika Schillerja: „Staro se ruši, spreminja se čas in iz ruševin klije novo življenje.“ Popoldne pa so delavci priredili zborovanje z veselico na bližnjem Lajtersbergu.

V OKRAJNEM GLAVARSTVU CELJE — OKOLICA JE IMELA PROSTO SKORAJ POLOVICA ZAPOSLENIH

Uradne podatke o tistih delavcih, ki so 1. maja dobili prosto, imamo tudi tokrat samo za

klarne, 220 od 300 rudarjev v Zabukovici, 2487 od 3035 rudarjev v Trbovljah in 691 od 793 delavcev Šuligojevega dnevnega kopa v Trbovljah. V mariborski okolici je dobilo pol dneva prosto od 3711 zaposlenih 6 delavcev v obratu verig v Studencih. Ves dan je dobilo prosto vseh 1065 zaposlenih v delavnicah južne železnice v Studencih.

V Ptujju je dobil ves dan prosto en sam pomočnik, sicer pa so imeli delavci skromen shod v gostilni Pessler, kjer se je zbralo kakšnih 20 pomočnikov. V slovenjegraškem okrajnem glavarstvu je od 1442 zaposlenih dobilo prosto le 267 delavcev, in to 52 od 173 v kamnolomu Hudi kot, kjer je bil tudi prvomajski shod, in 215 od 426 rudarjev v Velenju, ki so prav

Jesenjski kovinarji in okoliški kmetje 1. maja na Blejski Dobravi

avstro-ogrsko, medtem ko je oktobrska revolucija ustvarila prvo socialistično državo. Na tleh nekdanj mogočne habsburške monarhije so nastale nove države in med njimi tudi Jugoslavija.

Senca bližajočega spopada so se v javnem življenju že kazale in tako je težak gospodarski in politični položaj skupaj s postostrenim nadzorom nad napovedanimi shodi vplival na prvomajске proslave 1914. leta.

Ze 26. aprila so poročali iz Trbovelj, da se tam boje delavskih nemirov in da sta istega dne odšla iz Ljubljane v Trbovlje dva bataljona pehote, pol bataljona pa v Hrastnik. Na sam 1. maj pa so v Mariboru po stranskih ulicah patrolirale skupine dragoncev. V Zagorju je rudniška uprava rudarjem dovolila prost dan, medtem ko v Mariboru nekaj podjetnikov tega ni hotelo storiti in vodstvo strokovne organizacije gradbincev

Štajersko, kažejo pa nam, da je njihov odstotek precej nižji kot v minulih letih.

Tako je na vsem Štajerskem dobilo prosto le 26,5 % vseh zaposlenih ali skupaj 23.373 delavcev. Boljši je bil položaj na slovenskem Štajerskem, kjer je dobilo prosto 7457 delavcev od skupno 17.553 zaposlenih, kar je samo nekaj manj kot leto ali dve nazaj. V okrajnih glavarstvih Ljutomer s 180 zaposlenimi, Ptuj — okolica s 106 zaposlenimi, Radgona s 168 zaposlenimi v sladkogorski tovarni, v Brezicah s 311 zaposlenimi in v občini Mozirje s 85 zaposlenimi v lesni industriji niso delavci nikjer dobili prostega dne niti ni bilo kakšne proslave ali shoda.

V okrajnem glavarstvu Celje-okolica je med 9009 delavci dobilo prosto 4206 delavcev, in sicer 628 od 955 zaposlenih v hrastniškem rudniku in 180 od 212 delavcev tamkajšnje ste-

tako priredili prvomajski shod.

V poročilu okrajnega glavarja je tudi rečeno, da je zanimanje za 1. maj zato tako upadlo, ker so različni obrati nastavili mnogo novih delavcev, ki niso organizirani, razen tega pa so tudi mezde nižje in imajo delavci manj denarja za zabave. Največ delavcev je dobilo prosto na poldročju mariborske mestne občine, in sicer kar 1904 od 2741 zaposlenih, in to 1850 ves dan in 54 pol dneva.

Prosto je dobilo vseh 1100 delavcev v delavnicah južne železnice, vseh 580 gradbincev in 80 mizarjev ter 50 od 112 zaposlenih v pivovarništvu. V kurilnici pa je poleg 54 delavcev, ki so dobili pol dneva prosto, lahko še 40 delavcev ostalo ves dan doma od skupno 644 zaposlenih. Le v parnem mlinu so morali vsi delavci, 225 po številu, tako kot prejšnja leta tudi to leto delati.

S prvomajске proslave v Kresnicah pri Litiji

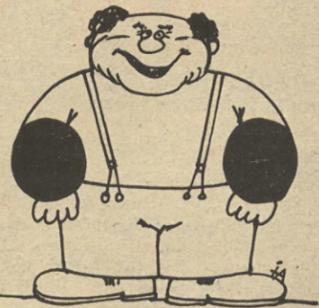

— Dal mu bom malo tega zdravila pa bo takoj videti bolj okrogel ...

Karikatura: I. Antič

ZAME JE TOZD

ZATE JE KOST

TEHNOKRATSKI ODMEV

Karikatura: I. Antič

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do 13. 5. 1976. na naslov: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici NAGRADNA KRIŽANKA. Nagrade 200, 150 in 100 din.

STAROGR. TILLOZOF. KLETELI ALE. KSAKRA. VELIČEGA	IT. SLIKAR V 16. STOL. (JACOPO ROBUSTI)	MISKA VRTILKA PRAK. KALKA (MEDIC.)	PRISTANIŠČE V JUCOBAN. ARABIDI (J. JEMEN)	SOVJ. SAH. NELEMOŠTER. NEKO. SVET. PRAK. (PAUL)	TRDINA JANEZ	FLEMING	LASTNOST SNOVI KISE RADA VICE. WAME	RUSKI PESNIK (NIKOLAJ A. 1821-1878)	JAPONSKO PRISTANIŠČE NA OTOKU KJUSU	TATINSKA PTICA	VELIKA SLAŠČICA
PRIVLAČNOST, ZANIMIVOST											
NAJVEČJE BRAZILSKO MESTO											
NOGOMILSKO ITALIJANSKO I. LIGE					PIJAČA BOGON NA OLIMPI						
IME HEROJA SEMIČA - DAKIČA					OTO PESTNER	KRILLO ROSLOPZA TOK ETUI					
VOTVODINSKI SAHOJSKI MOJSTER			MEHA REKA MED SLOVENIJO IN HRVATSKO						ANTON AŠKERČ ISAAC NEWTON		
MAKEDONSKO KOLO			SREDIŠČE VRTENJA	PRAŠIČI PRIPOMOČEK ZA RANJANJE						NAUK O PRAVILNIH V ZVEZI Z ELEKTROININ UPORABI	DEL KAVIČE (VNE STRAK)
NASHIŽE					ANGL. M. IME (HAMPTON) NAJVEČJA ŽIVAL						
EDO TURNHER		RIBIŠKA MREŽA				VINKO VODOPIVEC				LITIČ	
LOŠKE TOVARNE HLADILNIKOV		OBLIKA KRUHA				ORGAN VOHA				SVETOVNI AVTOMOB. PRAK. (NICK)	
			ALKOHOLNA PIZAČA ŠPANSKO Z. IME					BOGASTVO BOZBOV			
	STAROGR. MESTO (OLINI)							POŠABA BOLESA TELESA ALPINISTSKI ODSEK			
						LJUBLJANSKI FOTOGRAF					NETRNI JOPIČ
						JUB. NAROD. ARMIZA					
JEULEN CVEK, ŽOKNIK							ROMAN FR. PISATELJA CHATEAU-BRIANDA	MEJA REKA MED NEM. IN ITAL. (GUIDO)			
IRIDIJ			NAPRAVA ZA MERJENJE MOR. GLOBIN SLOVENSKI FILM						PREŠNILEC AONITE		
TERMIN				CELVSKI ŠPORTNI KLUB	OČKA, TATA SOSS				BLAGAJNA		NOBELIJ
NAPAD, NASKOK						REKA V SV. SIBIRIJI					DOMAČA TVORNICA ZUBIJA
ZBRATEVO ZNAMK						EVGEN, JURIO					
DREVO Z LEPIMI ČE-TONI, ROBITIJA											RIZIVO ŽGANJE

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

NOVO MESTO, APARATURA, SERENADA, ARAGO, EVA, DANON, TANJA, JN, NIRVANA, OJE, KO, ANAM, RA, MATI, RETA, GNJILANE, ZOR, AERO, MEBLO, NZ, MAOR, RAI, ITA, PRIMORJE, ZRNO, ASA, BAL, ADAMIČ, ZOO, I, TITAN, ŠETRAJ, ONOMATO-POIJA, RAMA, IKA, ČD.

Izžrebani reševalci iz prejšnje številke: 1. nagrada, 200 din: Darja Goetz, Valva-zorjeva 3, Celje; 2. nagrada, 150 din: Tone Mandelj, Kajuhova 1, Ljubljana; 3. nagrada, 100 din: Jože Frece, Maršala Tita 89/III, Jesenice
Nagrade bomo poslali po pošti.

Svečano in veselo na Socerbu

Po osrednji proslavi so se nekateri zabavali na plesišču, drugi pa so si poiskali miren kotiček in se zabavali v družinskem krogu

Kolone avtomobilov so se že dopoldne 1. maja pomikale proti nekdanjemu gradu, sedanji izletniški točki Socerb nad Trstom. Poleg večine avtomobilov iz Kopra, so bili skoraj na drugem mestu tisti iz Trsta. Prvi maj – praznik dela velja za vse, tudi za delavce onstran meje. „Delo nas družil!“ je pozdravljaj obiskovalce velik transparent na Socerbu in pripovedoval tisto, kar so čutili delavci iz Kopra, Izole, Pirana, Divače, Gorice in Trsta, ki so prišli na Socerb praznovati svoj praznik.

„Prvi maj je že sam po sebi najlepši praznik v letu. Praznik vseh delovnih ljudi“, je v svojem slavnostnem govoru med drugim povedal Julij Beltram, eden prvih organizatorjev vstaje na Primorskem. „Toda za nas, za ljudi teh krajev, pomeni 1. maj tudi obletnico osvoboditve, zaključek strašne vojne in dan zmage nad fašizmom.“ In nato: „Od lanskega prvomajskega srečanja smo bogatejši še za nov sporazum med Italijo in Jugoslavijo. Trideset let je bilo treba potrpežljivo delati, da je šel z dnevnega reda mejni problem, ki je kalil dobre soseske odnose med Jugoslavijo in Italijo.“

V kulturnem programu proslave sta sodelovala tudi moški pevski zbor iz Štorij in godba na pihala iz Izole. Za veselo razpoloženje po proslavi pa so poskrbeli zabavni ansambli, tako da prazničnega razpoloženja ni motila niti burja. Praznovanje se je raztegnilo dolgo v noč.

Slavnostni govornik na prvomajski proslavi na Socerbu je bil Julij Beltram

Veselo praznično razpoloženje na Socerbu se je zavleklo pozno v noč

Foto: A. Agnič

Pevski zbor France Bevk iz Štorij je prepeval narodne in partizanske pesmi

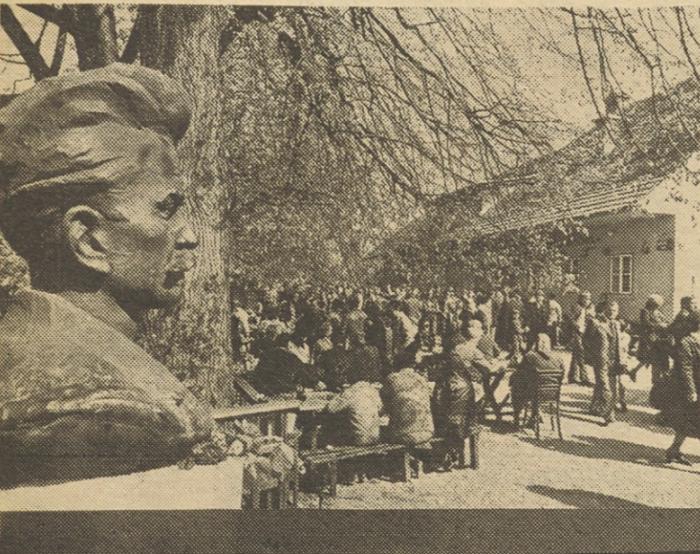

V občini Velenje so se zvrstile od 26. aprila do 1. maja že tradicionalne prvomajske prireditve. Slavje je doseglo vrh na večer pred praznikom s prvomajsko baklado po ulicah Velenja, ognjemetom in kresovi ter s prireditvijo v Rdeči dvorani.

Mariborčani so izkoristili prvomajske praznike predvsem za izlete v bližnjo in daljno okolico, celo na morje se jih je mnogo odpravilo. Na večer pred prvim majem pa so po štajerskih gričih zagoreli kresovi in pesem je odmevala po dolinah.

Prav gotovo največji kres pa je bil na Meljskem hribu, ki so ga pripravili mladinci krajevne konference ZSMS Melje. Nekaj sto mladih in tudi starejših je prepevalo in rajalo okrog ognja, dokler ni v poznih nočnih urah počasi pojenjal.

Tudi letošnji delavski praznik 1. maj je veliko število Ljubljancev preživelo na Rožniku kot že leta nazaj, že pred vojno. Praznovanje so začeli mladinci na večer pred praznikom s kresom, partizanskim mitingom in plesom do jutra. Že ob prvem svitu pa so z godbami in posamično začeli prihajati na Rožnik tisoči Ljubljancev. Po slavnostnem zborovanju in kulturnem programu so se ob lepem sončnem vremenu udeleženci veselili še v pozno popoldne prazničnega dne.

Kakih dva tisoč delavcev in občanov iz KS Straža pri Novem mestu se je udeležilo stoletnice Cankarjevega rojstva, posvečene tudi prvomajskemu zborovanju na Drganih selih, manjši vasi pod Ljubenskim hribom, kjer se je med NOB največ zadrževala Cankarjeva brigada in še posebej njen prvi bataljon. Slavnostni govornik je bil rojak Franc Šali, član IK predsedstva CK ZKS. Med drugim je dejal, da je Cankar že v svoji dobi predvidel, kar zdaj pri nas uresničujemo, da lahko celo ustavo pojmuje tako, kot bi bil idejno zasnovo zanjo napisal že Cankar.

Kot vsako leto doslej so delovni ljudje, mladi in občani Kranja tudi letošnji prvi maj proslavili ne le s novimi delovnimi zmagami, temveč tudi s številnimi drugimi manifestacijami. Osrednja prireditev je bila na Joštu nad Kranjem, kjer so številni občani gorenske metropole, podobno kot na ljubljanskem Rožniku, obujali predvojno tradicijo zborovanj ob mednarodnem delavskem prazniku. Na letošnjem zborovanju je bil slavnostni govornik Viktor Eržen, predsednik občinskega sindikalnega sveta, ki je podelil tudi srebrne znake sindikata 19 najbolj aktivnim sindikalnim delavcem in predstavnikom 4 osnovnih sindikalnih organizacij kranjske občine. V kulturnem programu so sodelovali mladinci in kranjska godba na pihala, ki je po prireditvi do poznega popoldneva, ko se je bilo že treba odpraviti v dolino, skrbel za prijetno razvedrilo in počutje nekaj sto Kranjčanov, ki so tudi letos ostali zvesti tradicionalnemu prvomajskemu srečanju na Joštu.